ISSN 1905-7245

JWP

Japan Watch Project

Vol.1 No.5 ตุลาคม-ธันวาคม 2550

ความพยายามของญี่ปุ่นในการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 9 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

สถานภาพของบุราคุมินในญี่ปุ่น (The Status of Burakumin in Japan)

The Role of Japan towards Environmental Issues

สารบัญ

แวดวงวิจัย

- Getting to know the academic community next door
: The Second GMSARN International Conference 2007 — พรรณยุพา ธรรมวัตร — 1
- การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 8 — กมลวรรณ สมดี — 4
- บันทึกก้าวแรกบนเส้นทางวิจัย: เก็บตกประสบการณ์ภาคสนาม — พรรณยุพา ธรรมวัตร — 7

Current Issues

- ความพยายามของญี่ปุ่นในการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 9 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน — ชาญวิทย์ ชัยกันย์ — 10

รายงานการวิจัย

- สถานภาพของบุราคุมินในญี่ปุ่น (The Status of Burakumin in Japan) — จิราภรณ์ ทองทวี — 22
- The Role of Japan towards Environmental Issues — อรนุช อังคภากรณ์กุล — 69

ค้นความคิด

- Institutions, Incentives and Electoral Participation in Japan by Yusaku Horiuchi — เอกสิทธิ์ หนุนภักดี — 104

Contributors

The Other Sides of The Sun

Getting to know the academic community next door :

The Second GMSARN International Conference 2007

พรรณยุพา ธรรมวัตร [1]

พื้นที่บริเวณอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (The Greater Mekong Subregion : GMS) ถือเป็นบ้านของประชากรกว่า 250 ล้านคน เป็นพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิ-ปัญญาและวัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้คนหลากชาติพันธุ์

เมื่อวันที่ 12-14 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมา คณะผู้วิจัยโครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่นได้มีโอกาสเข้าร่วมงานประชุมนานาชาติ ครั้งที่ 2 ของเครือข่าย GMSARN หรือที่มีชื่อเต็มว่า Greater Mekong Subregion Academic and Research Network ภายใต้หัวข้อการพัฒนาอย่างยั่งยืน : ความท้าทายและโอกาสของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง[2] ณ โรงแรม Ambassador City จอมเทียน พัทยา แต่ก่อนที่จะได้บอกเล่าถึงบรรยากาศและประสบการณ์จากการเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ ผู้เขียนใคร่ขออนุญาตแนะนำถึงความเป็นมาและเป็นไปของ GMSARN ผู้เป็นเจ้าภาพในการจัดงานครั้งนี้ก่อนสักเล็กน้อย เนื่องจากโครงการนี้ยังเป็นโครงการใหม่ที่หลายท่านอาจยังไม่คุ้นเคยนัก

เครือข่ายศึกษาวิจัย GMSARN: Greater Mekong Subregion Academic and Research Network ประกอบด้วยสมาชิกอันได้แก่ มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาและวิจัยชั้นนำจากประเทศกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงกว่า 11 สถาบัน อาทิ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, The Royal University of Phnom Penh, Kunming University of Science and Technology, Hanoi University of Technology, National University of Laos และ Asian Institute of Technology (AIT) เป็นต้น กิจกรรมภายใต้โครงการ GMSARN มีอยู่หลากหลาย เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสนับสนุน

---

[1] *ผู้ช่วยผู้ประสานงานประจำโครงการสันติไมตรีไทย - ญี่ปุ่น*

[2] *ผู้เขียนแปลมาจาก ชื่อเต็มของงานประชุม "The Second GMSARN International Conference 2007 on Sustainable Development : Challenges and Opportunities for the Greater Mekong Subregion."*

โครงการวิจัยร่วม (Joint Research) และการสร้างเสริมความเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีควบคู่ไปกับด้านเศรษฐกิจและสังคม[3] งานประชุมนานาชาติที่ทางคณะผู้วิจัยได้เข้าร่วมครั้งนี้ก็ถือเป็นหนึ่งในอีกหลายกิจกรรมที่ GMSARN ได้จัดขึ้นด้วยความสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ทั้ง ADB: Asian Development Bank, UNEP : United Nations Environment Program[4], GMS Power Public Company Limited, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, กระทรวงพลังงาน และบรรดาสมาชิก

การประชุมนานาชาติครั้งนี้จัดเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง 3 วัน เริ่มตั้งแต่วันที่ 12-14 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ภายใต้หัวข้อการพัฒนาของประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยรูปแบบการสัมมนานั้นแบ่งเป็นกลุ่มย่อยลักษณะ Parallel Session กล่าวคือแบ่งห้องประชุมออกตามหัวข้อซึ่งประกอบด้วย 5 หัวเรื่องหลัก คือ พลังงาน สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ Material and Engineering และ การวางแผนการพัฒนา (Development Planning) ผู้เข้าร่วมงานสามารถเลือกเข้าร่วมการประชุมได้ตามแต่หัวข้อที่ตนสนใจ โดยภายในแต่ละห้องประชุมจะประกอบด้วยนักวิชาการผู้นำเสนองานศึกษาวิจัย ผู้ดำเนินรายการ และผู้ร่วมสัมมนา

จำนวนบทความที่ส่งเข้าร่วมงานประชุมครั้งนี้คือ 107 ชิ้น สามารถแบ่งตามหัวเรื่องได้เป็นตารางดังนี้

จำนวนบทความ แบ่งตามหัวเรื่องหลักทั้ง 5

No.	Field	No. of abstracts
1	Energy	47
2	Environment	18
3	Natural Resource Management	15
4	Development Planning	15
5	Material and Engineering	12
	Total	**107**

ที่มา : ประมวลผลจากข้อมูลจาก ซีดี-รอม The Second GMSARN International Conference 2007 on Sustainable Development: Challenges and Opportunities for the Greater Mekong Subregion

จากข้อมูลข้างต้น เป็นที่น่าสังเกตว่าจากจำนวนบทความทั้งหมด บทความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพลังงานมีจำนวนมากที่สุดคือ 47 เรื่อง คิดเป็นอัตราส่วนสูงถึง 43.92 % แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวและความสนใจในด้านการพัฒนาพลังงานภายในประเทศ

---

[3] ผู้เขียนถอดความจากบททักทายของประธานงานประชุม Prof. Said Irandoust, Asian Institute of Technology

[4] องค์การสิ่งแวดล้อมโลก - United Nations Environment Program : UNEP ก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1972 มีสำนักงานใหญ่อยู่ณ กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา

อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่กำลังขยับตัวสูงขึ้น โดยหากพิจารณาลึกลงไปด้วยการดูหัวข้อ และบทคัดย่อของแต่ละบทความจะพบว่า พลังงานที่กำลังได้รับความสนใจในขณะนี้แบ่งได้เป็นสองประเภทคือ พลังงานน้ำเพื่อการผลิตไฟฟ้าและไบโอดีเซลในฐานะพลังงานทางเลือก ลำดับรองลงมาคือเรื่องของสิ่งแวดล้อมที่คิดเป็น 16.82% และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการวางแผนการพัฒนาที่มีจำนวนเท่ากันคือ 14.01%

ตลอดการเข้าร่วมงานประชุมนานาชาติครั้งนี้ บรรยากาศการนำเสนอความรู้ ความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประเด็นถกเถียงของทั้งผู้นำเสนอบทความ และผู้ร่วมฟังเป็นไปอย่างคึกคัก ทั้งนี้ผู้เขียนคิดว่าการเปิดเวทีสัมมนาวิชาการเช่นนี้ช่วยทำหน้าที่สำคัญ 4 ประการแก่แวดวงวิจัย คือ

1. เปิดโอกาสให้นักวิจัยได้รับกำลังใจ และได้แลกเปลี่ยนมุมมองกับผู้ที่สนใจศึกษาในประเด็นเดียวกันหรือใกล้เคียง ซึ่งถือเป็นโอกาสที่หาได้ไม่ง่ายนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ทำการศึกษาวิจัยเฉพาะเรื่อง นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างชุมชนหรือเครือข่ายผู้วิจัยให้เกิดขึ้น

2. ทำหน้าที่เสมือนกระจกให้นักวิจัย นักวิจัยทุกท่านย่อมต้องได้ทุ่มเท ให้ความใส่ใจศึกษาและระมัดระวังกับทุกกระบวนการวิจัยอย่างเต็มที่เสมอ แต่ก็อาจมีข้อบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดบางประการที่มองข้ามไป การเปิดโอกาสให้มีการนำเสนอผลงานสู่สาธารณะทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้รับฟังความคิดเห็น หรือมุมมองอื่นที่แตกต่าง ซึ่งข้อคิดเห็น ข้อถกเถียงจากผู้ฟังไม่ว่าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ หรือผู้สนใจทั่วไปจะกลายเป็นกระจกชั้นดีทำหน้าที่ส่องสะท้อนให้ผู้วิจัยได้เห็นถึงข้อบกพร่องในงานของตน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

3. เป็นห้องเรียนชั้นเลิศสำหรับนักวิจัยทั้งใหม่-เก่า การได้ทราบถึงกระบวนการทำงาน ระเบียบวิธีวิจัย ข้อสรุป ตลอดไปจนถึงข้อบกพร่องของงานวิจัยต่างๆ เป็นตัวอย่างสำหรับนักวิจัยอันจะสามารถนำไปเป็นบทเรียนหรือแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงงานของตนเองได้ ช่วยประหยัดทั้งงบประมาณและเวลาให้นักวิจัยท่านอื่นๆ เพราะเมื่อมีตัวอย่างแล้วก็ไม่จำเป็นต้องทดลองทำซ้ำด้วยวิธีการที่ผิดนั้นอีก

4. เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา การถกเถียงด้วยเหตุผล และการแลกเปลี่ยนมุมมองจากประสบการณ์อันหลากหลายจะช่วยทำหน้าที่เป็นตัวช่วยกระตุ้นให้เกิดประเด็นศึกษาใหม่ๆ ที่น่าจะนำไปทำการศึกษาวิจัยในลำดับต่อไปได้ นอกจากนั้นผลงานวิจัยดีๆ อาจช่วยเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการศึกษาต่อยอดยิ่งขึ้นไปได้อีกด้วย

พื้นที่บริเวณอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (The Greater Mekong Subregion : GMS) ถือเป็นบ้านของประชากรกว่า 250 ล้านคน เป็นพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้คนหลากชาติพันธุ์ ประเทศต่างๆ ในกลุ่มอนุภูมิภาคนี้แม้จะอยู่ในระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันไป แต่ทุกประเทศต่างก็มีความมุ่งหวังเดียวกันคือ การก้าวไปข้างหน้าบนเส้นทางการพัฒนา ซึ่งแน่นอนว่าการศึกษาวิจัย และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกันและกันดังเช่นที่เกิดขึ้นในการประชุมครั้งนี้จะทำหน้าที่เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้ประเทศต่างๆ ได้พัฒนารุดหน้าไปพร้อมๆ กัน

การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 8

กมลวรรณ สมดี *

ผู้นำเสนอบทความได้กระตุ้นให้เห็นปัญหาสำคัญเรื่องหนึ่งที่เราควรคำนึงในอนาคตอันใกล้ เช่น “ปัญหาชายแดนไทย” ที่ผู้ฟังควรจะปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการนิยามปัญหาใหม่ให้ทันท่วงทีกับสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและรุนแรงในยุคโลกาภิวัตน์นี้

ในสภาวะที่ *“สังคมการเมืองไทย”* อยู่ในสภาพที่ไม่ปกตินับตั้งแต่เกิดการก่อรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 (ไม่ก็เป็นเหตุและปัจจัยก่อนหน้านั้น) ผู้เขียนในฐานะนักเรียนรัฐศาสตร์คนหนึ่งก็พยายามที่จะหาหนทางในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะเข้าใจถึงสาเหตุ/ที่มาที่ไป และสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังปรากฏการณ์นี้ แน่นอนว่าการหาความรู้ที่เป็นเหตุและปัจจัยแห่งความไม่ปกติดังกล่าว ที่ผู้เขียนพอจะทำได้ก็อย่างเช่น การอ่านข้อมูลเชิงประจักษ์จากหน้าหนังสือพิมพ์/วารสารต่างๆ บทความ/ บทวิเคราะห์ของนักวิชาการ หนังสือที่ออกมาอธิบายปรากฏการณ์นั้น และแหล่งสำคัญอีกแหล่งหนึ่งที่ขาดไปเสียไม่ได้ คือ ความรู้ที่ได้จากเวทีการเสวนา/สัมมนา ที่จัดขึ้นตามที่ต่างๆ และเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมา ผู้เขียนก็ได้มีโอกาสเข้าร่วมงานวิชาการที่ถือได้ว่าเป็นงานวิชาการระดับชาติประจำปี ของวงการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ไทย ซึ่งมีหัวข้อที่ว่า *“เมืองไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน”* ดังนั้น จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่จะได้นำเอาบรรยากาศโดยภาพรวมในงานวันนั้นมาเล่าสู่ท่านผู้อ่านได้ฟังกัน

* *ผู้ช่วยผู้ประสานงานประจำโครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น*

การประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 8 จัดขึ้น ด้วยความร่วมมือระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ 13-14 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ณ ศูนย์การค้าและนิทรรศการนานาชาติ กรุงเทพฯ (ไบเทค บางนา) ซึ่งวัตถุประสงค์ในการจัดงาน มีดังนี้

1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์ทางการเมืองในระยะเปลี่ยนผ่าน ที่สามารถนำมาอธิบายสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับสถานภาพทางการเมืองปัจจุบัน ทั้งในบริบทระดับประเทศ ระหว่างประเทศและระดับโลก และการนำไปสู่ทิศทางแนวโน้มในอนาคตของแวดวงวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ

2. เพื่อตรวจสอบและประเมินสถานภาพทางวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ผ่านการนำผลงาน กิจกรรม โครงการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับสาธารณชน และการนำไปใช้ประโยชน์ที่เกื้อหนุนต่อแนวโน้มการพัฒนาประเทศ

3. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ บุคลากร สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในแวดวงวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์[1]

ตามตารางการจัดงานนั้นมีการเริ่มเปิดงานด้วยการปาฐกถานำของ อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ที่ได้วิเคราะห์ถึงปัญหาการเมืองไทยหลังการรัฐประหาร 19 กันยา, วิกฤติความชอบธรรมของผู้มีอำนาจทางการเมืองและยังได้ชี้ชวนให้ผู้รับฟังเห็นถึงการแก้ปัญหาที่ผู้มีอำนาจควรคำนึงถึงว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง[2] หลังจากนั้นก็เป็นการแยกย้ายเข้าฟังการนำเสนองานวิชาการตามห้องย่อยต่างๆ ซึ่งหัวข้อในการนำเสนองานครั้งนี้แบ่งออกเป็นสองวัน เช่น หัวข้อ: *"รัฐประหาร : ทหารกับการเมือง"*, หัวข้อ: *"วิกฤติการเมืองเอเชีย : ปัญหาและข้อเสนอแนะ"* หัวข้อ: *"การสมานฉันท์ทางการเมือง"* หัวข้อ: *"การบริหารจัดการสื่อ"* และ *"การศึกษาและการวิจัยทางรัฐศาสตร์"*, หัวข้อ: *"การเมืองชายขอบและสิทธิเสรีภาพ"* และหัวข้อ: *"เขตการค้าเสรี (FTA)"* และ *"เศรษฐกิจการเมืองไทย"* เป็นต้น

จากการเข้าร่วมฟังการนำเสนอบทความในทั้งสองวัน ในบาง session (เพราะไม่สามารถเข้าฟังได้ทุกห้อง) พบว่า ผู้นำเสนอบทความได้กระตุ้นให้เห็นปัญหาสำคัญเรื่องหนึ่งที่เราควรคำนึงถึงในอนาคตอันใกล้ เช่น *"ปัญหาชายแดนไทย"* ที่ผู้ฟังควรจะปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการนิยามปัญหาใหม่ให้ทันท่วงทีกับสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและรุนแรงในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ซึ่งการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจะเป็นตัวแสดงสำคัญในการสะท้อนข้อเท็จจริงของปัญหาดังกล่าว หรือการตระหนักถึงบทบาท *"การเมืองท้องถิ่น"* ตั้งแต่การถกเถียงในระดับแนวคิด อย่างแนวคิดเรื่องชุมชน (community) กับแนวคิดเรื่องท้องถิ่น จนไปถึงการสำรวจการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับท้องถิ่นว่ามีโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรแล้วหลังจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการเมืองระดับชาติโดยศึกษาผ่าน *"เครือข่ายอิทธิพลท้องถิ่น"* และการเปรียบเทียบกระแสสังคมที่โดดเด่นช่วงหนึ่งถึงสองปีที่ผ่านมาในเรื่อง *"จตุคามรามเทพ"* กับ *"เศรษฐกิจการเมืองไทย"* ที่สะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยได้ปรับเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาให้เข้ากับระบบทุนนิยม ประกอบกับการพึ่งพาสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจเช่นนี้ก็เป็นการแสดงถึงสภาพสังคมไทยที่ยังต้องการ/

---

[1] *http://www.polsci.tu.ac.th/polsci2550/objectives.html*

[2] *ปาฐกนำฉบับเต็มเรื่อง เมืองไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน ของอาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ประเสริฐกุล สามารถอ่านได้ที่ http://www.prachatai.com/05web/th/home/page2.php?mod=mod_ptcms&ID=10576&Key=HilightNews*

การประชุมครั้งนี้เป็นเรื่องดีที่ทำให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจในแวดวงเดียวกันได้มีโอกาสมาสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะต่างๆ ร่วมกัน รวมทั้งการได้ให้ข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมเดินทางก็ถือเป็นสิ่งดีในการปรับปรุงแก้ไขงานของตนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

โหยหา การอุปถัมภ์ค้ำชูอย่างมาก ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสวนทางกับรากฐานแนวคิด *"ประชาธิปไตย"* เป็นต้น

ผู้เขียนเห็นว่าการประชุมครั้งนี้เป็นเรื่องดีที่ทำให้ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาที่มีความสนใจในแวดวงเดียวกันได้มีโอกาสมาสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนะต่างๆ ร่วมกัน รวมทั้งการได้ให้ข้อเสนอแนะจากเพื่อนร่วมเดินทางก็ถือเป็นสิ่งดีในการปรับปรุงแก้ไขงานของตนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อย่างไรก็ดีบทบาทของคลื่นลูกใหม่ นั้นคือ นักเรียน นิสิต และนักศึกษา ยังมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนทัศนะน้อยอยู่ ประกอบกับผู้นำเสนอบทความยังกระจุกตัวอยู่กับนักวิชาการกลุ่มเดิม ซึ่งผู้เขียนเห็นว่างานวิชาการนี้ยังเป็นเวทีที่ปิดอยู่ และจะเป็นการดียิ่งขึ้นถ้าจะมีการกระตุ้นให้คลื่นลูกใหม่เหล่านี้มีบทบาทหรือมีโอกาสมากขึ้นในการนำเสนอผลงาน รวมทั้งมีการเผยแพร่ข้อมูลที่ได้ร่วมเสวนาให้กับสาธารณชน, หน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ทราบข้อมูลมากกว่านี้ เพื่อที่กลุ่มคน อาทิ ผู้กำหนดนโยบายตามหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ จะสามารถนำข้อมูลที่เวทีนี้ได้จุดประกายไปสานต่อ/ต่อยอดได้ ประกอบกับสาธารณชนคนไทยเองก็สามารถตระหนักถึงสภาพ *"สังคมการเมืองไทย"* ในปัจจุบันที่เวทีวิชาการแห่งนี้กำลังพยายามนำเสนอในสองวันดังกล่าว

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอฝากท่านผู้อ่านที่มีความสนใจจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ฟังหรือผู้เสนอบทความใน "การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 9" หัวข้อ *"รัฐศาสตร์กับการพัฒนาประชาธิปไตยไทย"* ก็สามารถเข้าไปดูข้อมูลได้ที่ www.polsci.chula.ac.th ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะเป็นเจ้าภาพในการจัดงานครั้งต่อไป ซึ่งไม่แน่ว่าท่านผู้อ่านอาจจะเจอ *"คำตอบ"* ของคำถามที่ตั้งอยู่ในใจหรือยิ่งไปกว่านั้นเวทีนี้อาจจะ *"ผลัก"* ท่านไปสู่การตั้ง *"คำถาม"* ใหม่ๆ ต่อสังคมการเมืองไทยก็เป็นได้

บันทึกก้าวแรกบนเส้นทางวิจัย : เก็บตกประสบการณ์ภาคสนาม

พรรณยุพา ธรรมวัตร [1]

หนึ่งในบริษัทต่างประเทศที่นิยมเข้ามาทำฟาร์มประกันในประเทศไทย ได้แก่ บริษัทของญี่ปุ่นอันเป็นกรณีศึกษาของโครงการวิจัยนี้

เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมานี้คณะผู้วิจัยของโครงการสันติไมตรีไทย–ญี่ปุ่นได้มีโอกาสเดินทางไปเยือนจังหวัดฉะเชิงเทรา เมืองปากแม่น้ำบางประกงเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลประกอบการทำวิจัยเรื่อง "The Study of Changes in Japan's Politic and Foreign Policy and Its Impacts to Thailand: The Case Study of Japanese Agricultural Sector, Food Security Policy, and International Agricultural Cooperation" หรือที่มีชื่อภาษาไทยว่า "โครงการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นและผลกระทบต่อประเทศไทย : กรณีศึกษาภาคเกษตรและนโยบายความมั่นคงทางอาหารของญี่ปุ่นกับความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเกษตรของญี่ปุ่น"[2] โดยการลงพื้นที่ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการทำฟาร์มประกันมะม่วงในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

ก่อนจะได้บอกเล่ารายละเอียดจากการลงพื้นที่ ผู้เขียนขออนุญาตอธิบายคำว่า *"ฟาร์มประกัน"* ก่อนสักเล็กน้อย ด้วยเหตุผลว่าหลายท่านอาจไม่คุ้นเคย บ้างก็ยังคงสับสนกับความหมายของคำว่า "ฟาร์มประกัน" หรือ "Contract Farming" อยู่ไม่น้อย เนื่องจากมีการให้คำนิยามและชื่อเรียกไว้ค่อนข้างหลากหลาย อาทิ การซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรล่วงหน้า เกษตรพันธะสัญญา หรือเกษตรประกันราคา อย่างไรก็ดีคำนิยามเบื้อง

[1] *ผู้ช่วยผู้ประสานงานประจำโครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น*

[2] *โครงการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นและผลกระทบต่อประเทศไทย : กรณีศึกษาภาคเกษตรและนโยบายความมั่นคงทางอาหารของญี่ปุ่นกับความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเกษตรของญี่ปุ่นโดย รศ.ดร.ศิริพร วัชชวัลคุ และเอกสิทธิ์ หนุนภักดี รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 ของโครงการดังกล่าวตีพิมพ์ในวารสาร Japan Watch Project Vol.1 No.4 กรกฎาคม-กันยายน 2550 หน้า 51-63.*

ต้นสำหรับชื่อเรียกทั้งหมดที่ได้หยิบยกมานี้ได้ถูกกำหนดไว้อย่างครอบคลุมและเข้าใจได้ง่ายโดยสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Institute for Small and Medium Enterprises Development: SME) ว่า

"Contract Farming แปลตรงตัวว่าการทำฟาร์มสัญญา ซึ่งหมายถึง การเลี้ยงปศุสัตว์หรือเพาะปลูกพืชที่มีการทำสัญญาซื้อขายกันล่วงหน้าก่อนการเก็บเกี่ยวจริง โดยส่วนใหญ่จะมีการกำหนดราคาผลผลิตไว้ตายตัว จึงมักเรียกว่าฟาร์มประกันราคา"[3]

เกษตรกรผู้ทำฟาร์มประกันมีหน้าที่ต้องผลิตสินค้าเกษตรของตนเองให้ได้คุณภาพและปริมาณตามที่ได้ตกลงไว้เพื่อป้อนให้แก่บริษัทคู่สัญญา โดยเงื่อนไขรายละเอียดของขั้นตอนการผลิต ราคาซื้อขาย ตลอดไปจนถึงการกำหนดมาตรฐานสินค้าจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความเห็นชอบระหว่างบริษัทและเกษตรกรแต่ละราย

หนึ่งในบริษัทต่างประเทศที่นิยมเข้ามาทำฟาร์มประกันในประเทศไทยได้แก่ บริษัทของญี่ปุ่น อันเป็นกรณีศึกษาของโครงการวิจัยนี้ โดยสาเหตุที่ประเทศญี่ปุ่นต้องทำฟาร์มประกันนอกประเทศประการหนึ่งก็เนื่องมาจากความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรบางรายการภายในประเทศญี่ปุ่นไม่เพียงพอต่อการบริโภค เช่น ข้าวสาลี ข้าวโพดอ่อน กระเจี๊ยบเขียว และผลไม้บางชนิด

คณะผู้วิจัยวางแผนเดินทางไปเก็บข้อมูลฟาร์มประกัน ณ จังหวัดฉะเชิงเทราด้วยว่า จังหวัดนี้นอกจากจะมีหลวงพ่อโสธรเป็นพระศักดิ์สิทธิ์เลื่องชื่อคู่เมืองแล้วยังมีมะม่วงขึ้นชื่อได้แก่ มะม่วงน้ำดอกไม้พันธุ์พิเศษที่มีขนาดใหญ่ ผิวเหลืองนวล รสชาติหวานหอมไม่เหมือนใคร จนกลายเป็นสินค้าประจำจังหวัดที่ส่งขายทั้งตลาดภายในและต่างประเทศ โดยมีกลุ่มเกษตรกรสองกลุ่มหลักในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราที่เป็นกลุ่มเกษตรกรสวนมะม่วงแบบฟาร์มประกัน ได้แก่ สหกรณ์ชมรมชาวสวนมะม่วงจังหวัดฉะเชิงเทรา จำกัดตั้งอยู่ ณ ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม และ สหกรณ์มะม่วงบางคล้า จำกัด ที่ตั้งอยู่ถัดมา ณ ตำบลเขาหินซ้อนในอำเภอเดียวกัน ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปเยี่ยมชมสหกรณ์และสวนมะม่วงของทั้ง 2 กลุ่ม นอกจากนี้ ยังได้เข้าสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัดผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอข้อมูลและความรู้ด้วย

จังหวัดฉะเชิงเทราเป็นจังหวัดที่ปลูกมะม่วงมากที่สุดในประเทศไทย พื้นที่เพาะปลูกมะม่วงคิดเป็นพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 86,000 ไร่ โดยกลุ่มสหกรณ์ที่เราไปสัมภาษณ์นั้นเป็นกลุ่มที่เลือกทำสวนมะม่วงแบบประกันราคา ในวันแรกที่คณะผู้วิจัยเดินทางไปถึงทุกคนต่างเริ่มลงมือทำงานกันทันที โดยมีจุดเริ่มต้นกันที่การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่วิชาการเกษตรจังหวัดเพื่อสอบถามความเป็นมาเป็นไปของการทำสวนมะม่วงแบบประกันราคาในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ตัวผู้เขียนเองออกจะแปลกใจอยู่ไม่น้อยที่ได้พบข้อเท็จจริงจากการบอกเล่าของเจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัดว่าฉะเชิงเทราเป็นพื้นที่การเกษตรขนาดใหญ่ มีทั้งบริเวณที่เป็นนาปลูกข้าว บ่อเลี้ยงกุ้ง และสวนมะม่วงจำนวนมาก เพราะตลอดทางเข้าเมืองนั้นรายล้อมไปด้วยถนนที่เต็มไปด้วยรถบรรทุกส่วนสองข้างทางก็ถูกจับจองใช้เป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมของบริษัทต่างๆ มากมาย ทั้งนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร โรงงานโตโยต้า จนยากที่ผู้เขียนจะคาดเดาได้ว่าเพียงขับรถมุ่งหน้าออกจากตัวเมืองไปเพียงครึ่งชั่วโมงจะได้พบกับพื้นที่โล่งขนาดใหญ่ และสวนมะม่วงที่กว้างขวางสุดลูกหูลูกตาของคุณศักดา ขันติพะโล ผู้เป็นประธานสหกรณ์ชมรมชาวสวน จังหวัดฉะเชิงเทรา จากสิ่งที่พบเห็นและ

[3] *ตัดตอนจากบทความของ น.สพ.ธวัชชัย สันติกุล*
www.ismed.or.th/SME/src/bin/controller.php?view=knowledgeInsite.KnowledgesDetail&p=&nid=&sid=

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้เขียนได้เรียนรู้ว่าการทำฟาร์มประกันในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรานั้นเป็นที่นิยมมากของเกษตรกร เนื่องจากเป็นการประกันราคา และรับรองว่าผลผลิตที่กำลังจะเก็บเกี่ยวนั้นมีตลาดที่แน่นอนรองรับ โดยแรกเริ่มเกษตรกรรายใหญ่จะทำสัญญาซื้อขายแบบเดี่ยวหรือพูดง่ายๆ คือ รายบุคคล สวนใครพอจะขายก็ขายเพียงคนเดียว แต่ต่อมาเมื่อบริษัทมีความต้องการมะม่วงในปริมาณที่มากขึ้นเกินกว่าที่สวนเพียงสวนเดียวจะผลิตได้ ก็เกิดการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรขึ้น ปริมาณการซื้อขายรวมทั้งสองสหกรณ์ล่าสุดที่มีการทำสัญญาลงนามไปเมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 นี้สูงถึง 1,000 ตันเลยทีเดียว[4]

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการรวมตัวกันของเกษตรกรทั้งสองกลุ่มนี้มิได้เป็นไปเพียงเพื่อการขายร่วมกันเท่านั้น แต่ยังโยงใยให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตเหนียวแน่นขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้เทคโนโลยีซึ่งกันและกัน ตลอดไปจนถึงการร่วมกันควบคุมดูแลมาตรฐานผลผลิตร่วมกันอีกด้วย การทำฟาร์มประกันที่เกิดขึ้นในจังหวัดฉะเชิงเทรามิได้ทำหน้าที่เป็นเพียงสายพานการผลิตของอุตสาหกรรมการเกษตรที่ทอดเข้ามาในจังหวัดฉะเชิงเทราเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการรวมตัวและกระตุ้นให้เกิดความพยายามของเกษตรกรที่จะพัฒนาพืชพันธุ์และมาตรฐานสินค้าเกษตรของชุมชนให้ทัดเทียมมาตรฐานตลาดโลกด้วยไม่มากก็น้อย

ท้ายที่สุดของบันทึกหน้าแรกแห่งการเดินทางบนถนนการวิจัยนี้ ผู้เขียนอดไม่ได้ที่จะสารภาพว่าได้เผลอตกหลุมรักกระบวนการศึกษาวิจัยแบบการลงพื้นที่ไปเต็มตัวเสียแล้ว เสน่ห์ของการเดินทางไปค้นพบมุมมอง ผู้คนใหม่ๆ บนโลกใบนี้ ตลอดจนข้อเท็จจริงที่ได้พบเห็นเอง มิใช่ผ่านหน้าหนังสืออย่างที่คุ้นเคยเมื่อสมัยเรียนหนังสืออยู่ในรั้วมหาวิทยาลัย และความท้าทายในการค้นหา ทำให้ได้แต่เฝ้าคอยให้การเดินทางครั้งต่อไปมาถึง

ที่มา : www.tat8.com

[4] *คำนวณจากข้อมูลที่พบใน http://pcoc.moc.go.th/procsys/view_news.aspx?data_id=2216&control_id=9&pv=24&view=1*

ความพยายามของญี่ปุ่น ในการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 9 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ชาญวิทย์ ชัยกันย์ *

บทนำ

ในปี ค.ศ. 2007 ที่ผ่านมา นับว่าเป็นปีประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทยหลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการลงประชามติครั้งแรกของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 2007 หรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกหลังจากมีการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 2007 ที่ผ่านมา สำหรับประเทศญี่ปุ่นนั้น นอกจากปีที่ผ่านมาจะเป็นปีที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นปีที่ครบรอบ 120 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับญี่ปุ่นแล้ว ก็พบว่า ภายในประเทศญี่ปุ่นเองก็กำลังมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ เนื่องจากเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2007 รัฐสภาญี่ปุ่นได้ผ่านมติเห็นชอบร่างกฎหมายว่าด้วยการลงประชามติเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ญี่ปุ่นมีรัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น 2 ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญเมจิที่ประกาศใช้ระหว่างปี ค.ศ. 1889 ถึง 1946 และรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ใช้มาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด คือนับแต่วันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1947 ที่มีผลบังคับใช้จนถึงทุกวันนี้เป็นเวลา 60 ปีแล้วที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มิเคยถูกยกเลิกหรือมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแต่อย่างใด

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเกิดขึ้นจากผลของความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งส่งผลให้ญี่ปุ่นตกอยู่ใต้การยึดครองของสหรัฐอเมริกาผู้นำของฝ่ายสัมพันธมิตร โดยมีนายพลดักลาส แมคอาเธอร์ (Douglas MacArthur) เป็นผู้บัญชาการในการฟื้นฟูญี่ปุ่นทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ สหรัฐอเมริกาและฝ่ายสัมพันธมิตรได้วางหลักในการร่างคือ จะคงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีจักรพรรดิเป็นประมุข แต่อำนาจอธิปไตยที่แต่เดิม

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเกิดขึ้นจากผลของความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งส่งผลให้ญี่ปุ่นตกอยู่ใต้การยึดครองของสหรัฐอเมริกาผู้นำของฝ่ายสัมพันธมิตร

* *พนักงานคดีปกครอง 4 สำนักวิชาการและความร่วมมือระหว่างประเทศ*

เบ็ดเสร็จอยู่ที่องค์จักรพรรดิทั้งหมดจะมาเป็นของประชาชน พระองค์ถูกลดบทบาทลงเป็นเพียงสัญลักษณ์แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวญี่ปุ่นเท่านั้น (มาตรา 1) และหลักการสละสิทธิในการทำสงคราม รวมทั้งจะไม่มีการจัดตั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศอีกต่อไป (มาตรา 9) แต่ในความเป็นจริงในสังคมระหว่างประเทศ ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นเริ่มเห็นว่านอกจากมหาอำนาจทางเศรษฐกิจโลกที่ตนเป็นอยู่แล้ว อำนาจทางการทหารเป็นสิ่งสำคัญในการเข้ามามีบทบาทบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

แม้ว่ารัฐธรรมนูญกำหนดไว้ชัดเจนว่าญี่ปุ่นไม่สามารถจัดตั้งกองทัพของตนได้ก็ตาม ญี่ปุ่นเลี่ยงการขัดกับรัฐธรรมนูญโดยการพัฒนาหน่วยงานด้านความมั่นคงเรื่อยมา จนปัจจุบันได้พัฒนาเป็นกองกำลังในรูปแบบพิเศษที่เรียกว่า *"กองกำลังป้องกันตนเอง (Japan Self-Defense Forces หรือเรียกชื่อย่อว่า JSDF)"* ซึ่งมีรูปแบบคล้ายกับกองทัพหน่วยต่างๆ เพียงไม่ได้เรียกชื่อว่ากองทัพเท่านั้น จนเมื่อรัฐสภาญี่ปุ่นให้ความเห็นชอบพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งกระทรวงกลาโหมเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2006 และมีผลในทางปฏิบัติเมื่อวันที่ 9 มกราคม ค.ศ. 2007 ที่ผ่านมา กองกำลังป้องกันตนเองดังกล่าวจึงกลายสภาพเป็นกระทรวงกลาโหมอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้เกิดข้อถกเถียงกันว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประเด็นการจัดตั้งกระทรวงกลาโหมของญี่ปุ่นครั้งนี้ นำไปสู่การเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญขึ้น ซึ่งกลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางทั้งในหมู่ประชาชนชาวญี่ปุ่นเองที่รักสันติไม่ชอบการใช้กำลัง และประเทศเพื่อนบ้านอย่างจีน เกาหลีใต้หวัน ที่เคยบอบช้ำจากกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 บทความนี้จะศึกษาความพยายามของญี่ปุ่นในการจัดตั้งกองกำลังของตนเองตั้งแต่อดีต จนถึงกระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่จะเกิดขึ้น และวิเคราะห์ถึงข้อถกเถียงที่ว่าญี่ปุ่นมีเหตุผลสมควรในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในครั้งนี้หรือไม่

1. ความพยายามในการจัดตั้งกองทัพของญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

แม้ญี่ปุ่นจะไม่มีกองทัพเป็นของตนภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ก็ตาม แต่สหรัฐอเมริกาก็ได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือในการดูแลความมั่นคงทางทหาร เห็นได้จากการลงนามสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมกันระหว่างสองประเทศ (US-Japan Security Treaty) ในปี ค.ศ. 1951[1] ญี่ปุ่นเปิดโอกาสให้กองทัพสหรัฐฯสามารถเข้ามาตั้งฐานทัพและคงกำลังไว้ในญี่ปุ่นได้ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากเหตุผลทางการเมืองในอดีตที่มีการต่อสู้ทางอุดมการณ์การเมืองระหว่างสหภาพโซเวียตผู้นำโลกคอมมิวนิสต์ กับสหรัฐอเมริกาที่เน้นระบอบประชาธิปไตย หากญี่ปุ่นไม่มีกองกำลังที่เข้มแข็งหรือสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้ความคุ้มครองทางทหารอาจทำให้เกิดการแพร่ขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาในญี่ปุ่นได้

ต่อมาเมื่อเกิดสงครามเกาหลีระหว่างปี ค.ศ. 1950–1953 ส่งผลให้กองกำลังของสหรัฐอเมริกาที่ทำหน้าที่รักษาความสงบอยู่ในญี่ปุ่น ต้องถอนกำลังจากญี่ปุ่นและเคลื่อนเข้าสู่คาบสมุทรเกาหลี ญี่ปุ่นจึงรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยที่อาจจะเกิดขึ้น

[1] *สนธิสัญญาความมั่นคงญี่ปุ่น-สหรัฐอเมริกานี้ เป็นสนธิสัญญาที่ญี่ปุ่นยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศ เพื่อป้องกันภัยรุกรานจากภายนอกประเทศ รวมทั้งรักษาความเรียบร้อยในเอเชียตะวันออกไกลด้วยสนธิสัญญานี้จะต่อสัญญาเมื่อครบทุก 10 ปี และที่ผ่านมาเป็นหลักสำคัญแห่งนโยบายป้องกันประเทศของญี่ปุ่นนับเป็นเครื่องชดเชยความเสียเปรียบทางกองกำลังทหาร อันเนื่องมาจากมาตรา 9 ของรัฐธรรมนูญปัจจุบัน*

หากไม่มีกองกำลังสหรัฐอเมริกาคุ้มครองตน นายพลแมคอาเธอร์จึงมีคำสั่งให้รัฐบาลญี่ปุ่นจัดตั้งกองกำลังพร้อมรบขึ้น และนำไปสู่การจัดตั้งกองกำลังตำรวจสำรองแห่งชาติ (National Police Reserve) ในปี ค.ศ. 1950 ซึ่งเป็นกองกำลังสำหรับรักษาความสงบและมั่นคงภายในของญี่ปุ่น ประกอบไปด้วยกำลังคนทั้งสิ้น 75,000 นาย พร้อมอาวุธ อีกสามปีต่อมากองกำลังตำรวจสำรองดังกล่าวได้เพิ่มกำลังคนเป็น 110,000 นาย พร้อมเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นกองกำลังความปลอดภัยแห่งชาติ (National Safety Forces) และเพิ่มสมรรถภาพกองกำลังทางเรือด้วย[2] จากการกระทำดังกล่าวของญี่ปุ่น แม้ว่าจะมีเสียงจากประชาชนที่ต่อต้านโดยเห็นว่าการประกาศจัดตั้งกองกำลังป้องกันชาติเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญในมาตรา 9[3] ที่ห้ามให้มีกองกำลังทางบก ทางเรือ ทางอากาศ และศักยภาพทางสงครามอื่นๆ แต่รัฐบาลสมัยนั้นได้อ้างรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ที่ให้อำนาจรัฐสภาเป็นองค์กรสูงสุดแห่งอำนาจรัฐและเป็นองค์กรนิติบัญญัติเพียงองค์กรเดียวของรัฐ ซึ่งเมื่อการจัดตั้งดังกล่าวผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาญี่ปุ่นแล้ว การจัดตั้งกองกำลังนี้จึงชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งการจัดตั้งกองกำลังดังกล่าวไม่ได้เป็นไปในรูปแบบของกองทัพ แต่มีไว้เพียงเพื่อป้องกันตัวเองเท่านั้น และเมื่อรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ห้ามมีกองกำลังเพื่อการรุกราน ดังนั้น การจัดตั้งกองกำลังนี้จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ กรณีนี้สะท้อนให้เห็นว่าการเมืองญี่ปุ่นมีอิทธิพลเหนือรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดอยู่ไม่น้อย ญี่ปุ่นเกรงว่าจะมีการต่อต้านจากทั้งภายในและภายนอกประเทศในประเด็นดังกล่าว จึงพยายามหลายประการเพื่อหลีกเลี่ยงให้กองกำลังมีลักษณะเช่นเดียวกับกองทหาร เช่น การใช้คำว่า กองกำลัง (Forces) แทนคำว่ากองทัพ (Army) หรือ ใช้คำว่ายานยนต์พิเศษ (Special Vehicle) แทนคำว่า รถถัง (Tank) เป็นต้น และได้แบ่งกองกำลังออกเป็น 3 ส่วน คือ กองกำลังป้องกันตนเองทางบก (Ground Self-Defense Force-GSDF) กองกำลังป้องกันตนเองทางน้ำ (Maritime Self-Defense Force-MSDF) และกองกำลังป้องกันตนเองทางอากาศ (Air Self-Defense Force-ASDF)

การทำหน้าที่ของกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นมีหน้าที่หลักๆ อยู่ 6 ประการ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายพื้นฐานความมั่นคงแห่งชาติ ดังนี้ [4]

1. รักษาความสงบเรียบร้อยภายในตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

2. หลีกเลี่ยงการฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นมหาอำนาจในการทำสงคราม

3. ละเว้นซึ่งการพัฒนาวิจัยอาวุธนิวเคลียร์ในประเทศและต่อต้านการใช้อาวุธนิวเคลียร์ของประเทศต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ

4. เน้นการควบคุมกองกำลังป้องกันตนเองโดยประชาชน

5. ให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา ในการที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาคุ้มครองด้านความมั่นคง

6. สร้างและพัฒนาขีดความสามารถของกองกำลังป้องกันตนเองอย่างเหมาะสม

ปัญหาที่ว่ากองกำลังป้องกันตนเองนี้เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้นเป็นประเด็นที่ถกเถียงในญี่ปุ่นตลอดมา มีชาวญี่ปุ่นฟ้องศาลฎีกาหลายครั้งว่าการตั้งกองกำลังนี้เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ขอให้ศาลสั่งให้ฝ่ายบริหารยุบหน่วยงานเหล่านี้เสีย ศาลฎีกาได้พิพากษาว่า

---

[2] *http://en.wikipedia.org/wiki/Japan_Self-Defense_Forces*

[3] *มาตรา 9 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน บัญญัติว่า "ประชาชนชาวญี่ปุ่น ปรารถนาอย่างแท้จริงซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความถูกต้องและความเป็นระเบียบเรียบร้อย และขอละเว้นโดยนิรันดร์ ซึ่งสงครามที่ประกาศโดยอำนาจแห่งรัฐ และการข่มขู่ด้วยกำลังรบหรือใช้กำลังรบเป็นวิธีการสำหรับระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ*

[4] *อ้างแล้ว, http://en.wikipedia.org/wiki/Japan_Self-Defense_Forces*

รัฐธรรมนูญมาตรา 9 นั้น ห้ามเฉพาะที่มีไว้เพื่อการรุกรานเท่านั้น ถ้ามีไว้เพื่อป้องกันตนนั้นเป็นสิทธิที่ทุกประเทศต่างมีกันไว้ได้ ถือว่าไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งสหประชาชาติก็รับรองสิทธินี้ของประเทศสมาชิกทุกประเทศ อย่างไรก็ตามการเกิดขึ้นของกองกำลังป้องกันตนเองนี้ ก่อให้เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชนชาวญี่ปุ่น นักนิยมสันติภาพ และผู้ไม่ชอบทหารเห็นว่ากองกำลังเหล่านี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคสังคมนิยมในญี่ปุ่นมีท่าทีต่อต้านมาตลอด[5]

จนเมื่อสงครามเย็นสิ้นสุดลง กองกำลังป้องกันตนเองไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่ดูแลความมั่นคงภายในประเทศ แต่ยังได้เพิ่มบทบาทของตนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศด้วย โดยการเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพร่วมกับกองกำลังขององค์การสหประชาชาติภายใต้กฎหมายว่าด้วยความร่วมมือรักษาสันติภาพแห่งสหประชาชาติ (UN-Peace-keeping Cooperation Law, 1992) ทั้งนี้ ญี่ปุ่นจะเข้าไปมีส่วนร่วมเฉพาะกรณีที่เกี่ยวเนื่องด้านมนุษยธรรมและการแพทย์เท่านั้น เห็นได้จากในปี ค.ศ. 2004 รัฐบาลสมัยนายกรัฐมนตรี Junichiro Koizumi ตัดสินใจส่งกองกำลัง JSDF เข้าร่วมรักษาสันติภาพและฟื้นฟูบูรณะประเทศอิรัก ซึ่งการตัดสินใจครั้งนี้ของรัฐบาล ทำให้เกิดการวิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการขัดรัฐธรรมนูญและความปลอดภัยของกองกำลัง JSDF เอง เพราะตามนโยบายปฏิบัติการรักษาสันติภาพของญี่ปุ่น (Peacekeeping Operations หรือเรียกย่อว่า PKO) นั้น กองกำลังป้องกันตนเองสามารถพกพาอาวุธเบาเพื่อป้องกันตนเองและผู้ร่วมงานเท่านั้น เมื่อสถานการณ์ในอิรักยังไม่สงบหรือปลอดภัยเพียงพอ อาจทำให้เกิดอันตรายต่อเจ้าหน้าที่ที่ถูกส่งไปได้ ทำให้ประชาชนชาวญี่ปุ่นส่วนหนึ่งต่อต้านการส่งกองกำลังไปอิรักในครั้งนี้ซึ่งนับเป็นครั้งแรกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่กองกำลังจากญี่ปุ่นสามารถเข้าร่วมภารกิจความมั่นคงระหว่างประเทศได้ และอาจถือได้ว่าเป็นก้าวแรกของการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ทางทหารญี่ปุ่น

จุดหักเหสำคัญของการพัฒนา JSDF ต่อมา คือ สภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นเมื่อเกาหลีเหนือได้แสดงบทบาทเป็นภัยคุกคามภูมิภาคเอเชียตะวันออก ด้วยการทดลองขีปนาวุธพิสัยไกลเหนือน่านฟ้าญี่ปุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างญี่ปุ่นและเกาหลีเหนืออยู่ในภาวะตึงเครียดอีกครั้ง ทำให้ญี่ปุ่นเองเริ่มสนใจกับการวางระบบความมั่นคงทางทหารมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาระบบขีปนาวุธป้องกันภัย และนำมาซึ่งความคิดเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะประเด็นการจัดตั้งกองทัพที่มีประสิทธิภาพ ญี่ปุ่นเริ่มคิดว่าถ้าตนไม่พัฒนากองทัพของตนแล้วญี่ปุ่นจะป้องกันภัยคุกคามนี้ได้อย่างไร

ความคิดในการจัดตั้งกระทรวงกลาโหมนั้นเป็นเรื่องที่มีการผลักดันมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรี Koizumi แล้ว เขาเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องเพิ่มขีดความสามารถของกองทัพญี่ปุ่นให้มีความทัดเทียมกับกองทัพประเทศต่างๆ ในระดับสากล จนเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2005 รัฐบาลนาย Koizumi ได้เห็นชอบยกระดับให้ทบวงการป้องกันประเทศ เป็นกระทรวงกลาโหมขึ้น ก่อนที่พระราช-บัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งกระทรวงกลาโหมจะผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาในเดือนธันวาคมปีเดียวกัน และมีผลในทางปฏิบัติเมื่อวันที่ 9 มกราคม ค.ศ. 2007 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้เป็นการรุก

---

[5] *ศิริพร วัชชวัลคุ (บรรณาธิการ), กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นครบรอบก่อตั้ง 40 ปี, ญี่ปุ่น : การเมืองและนโยบายต่างประเทศ รวมบทความทางวิชาการของรองศาสตราจารย์ประเสริฐ จิตติวัฒนพงศ์. (กรุงเทพฯ : ธาราฉัตรการพิมพ์, 2542), หน้า 214*

ก้าวที่หนึ่งของญี่ปุ่นในการพยายามให้มีกองทัพเป็นของตน ซึ่งหลายฝ่ายมองเห็นว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย นั่นคือ การที่พระราชบัญญัติจัดตั้งกระทรวงกลาโหมดังกล่าวได้ผ่านความเห็นชอบของทั้งสองสภา แต่เมื่อดูในเนื้อหาของพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา 9 อย่างแท้จริง ดังนั้น ญี่ปุ่นจึงต้องกระทำการอันใดอันหนึ่งเพื่อให้การจัดตั้งกองทัพนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ซึ่งนำไปสู่ประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในเวลาต่อมา จนเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 2007 ที่ผ่านมาวุฒิสภาญี่ปุ่นได้มีมติเห็นชอบกฎหมายว่าด้วยการทำประชามติเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งมีเนื้อหาสำคัญ คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิในการลงประชามติการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ หากผ่านการทำประชามติแล้วก็จะทำให้มีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 2010 ซึ่งหากกฎหมายนี้มีผลบังคับใช้ได้แล้ว หนทางสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 9 คงเป็นไปได้โดยไม่ยากนัก

2. หลักการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น

ตลอดระยะเวลา 60 ปีที่ผ่านมา ญี่ปุ่นไม่เคยมีการแก้ไขหรือตัดตอนบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามใน หมวด 9 มาตรา 96 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันญี่ปุ่น กำหนดแนวทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้ว่า

"การแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อสมาชิกมีจำนวนตั้งแต่ 2 ใน 3 ขึ้นไปของสมาชิกสภาทั้งหมดของแต่ละสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้รัฐสภาจัดทำร่างเสนอต่อประชาชนเพื่อให้ประชาชนให้การรับรอง การรับรองนี้ต้องได้รับเสียงสนับสนุนเกินกว่ากึ่งหนึ่งจากการลงคะแนนในการลงประชามติพิเศษ หรือการลงคะแนนในการเลือกตั้งซึ่งรัฐสภาเป็นผู้กำหนดเมื่อได้รับการรับรองเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามวรรคก่อนแล้ว พระจักรพรรดิในนามของประชาชนจะทรงประกาศใช้โดยพลัน โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญนี้"

ประเด็นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น ความคิดที่ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ซึ่งไม่อาจแตะต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้แล้ว ย่อมเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นเรื่องที่ขัดต่อความเป็นจริงทั้งในกฎหมายและในทางการเมือง[6] รัฐธรรมนูญในสมัยหนึ่งย่อมมีความเหมาะสมแก่สภาพของประเทศสมัยนั้นการที่จะให้การเมืองและสังคมตกอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับเดิมอยู่ตลอดไปย่อมไม่ชอบด้วยเหตุผล ซึ่งหากสภาพการณ์ของประเทศเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผิดไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญก็จะเป็นเพียงตัวหนังสือที่ไม่มีใครเชื่อถือและปฏิบัติตาม อันอาจนำมาสู่การปฏิวัติรัฐประหารล้มล้างได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงมิใช่สิ่งตายตัวที่จะแก้ไขไม่ได้ และต้องมีบทบัญญัติบอกวิธีแก้ไขไว้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศและโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในทางทฤษฎีทางกฎหมายยอมรับกันว่ารัฐธรรมนูญย่อมมีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ แม้จะมีบทบัญญัติห้ามแก้ไขเพิ่มเติมไว้ก็ตาม ทั้งนี้ได้มีการแบ่งรัฐธรรมนูญออกเป็น 2 ชนิดตามลักษณะการแก้ไข คือ รัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ง่าย (Flexible constitutions) และรัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ยาก (Rigid constitutions)[7]

รัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ง่าย หมายถึง รัฐธรรมนูญที่การแก้ไขเพิ่มเติมกระทำได้โดยวิธีบัญญัติกฎหมายธรรมดา เช่น รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็น

---

[6] *ไพโรจน์ ชัยนาม, ศาสตราจารย์, สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาค 1 ความนำทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์, 2524), หน้า 77.*

[7] *หยุด แสงอุทัย, ศาสตราจารย์, หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), หน้า 55.*

ลายลักษณ์อักษรของอังกฤษ ตรงกันข้ามรัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ยาก หมายถึง รัฐธรรมนูญที่การแก้ไขเพิ่มเติมกระทำได้ยากกว่าการบัญญัติกฎหมายธรรมดา เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นต้น[8] เมื่อพิจารณามาตรา 96 แห่งรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น ดังกล่าวแล้ว เห็นว่ารัฐธรรมนูญญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นรัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ยาก เนื่องจากมีการกำหนดกระบวนการแก้ไขที่ยากกว่าการบัญญัติกฎหมายธรรมดา ซึ่งกำหนดวิธีพิเศษเอาไว้ นั่นคือ ต้องผ่านความเห็นชอบของสมาชิกรัฐสภา 2 ใน 3 และผ่านการลงประชามติเกินกึ่งหนึ่ง ประเด็นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นนี้ เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันในนักกฎหมายทั้งในและนอกญี่ปุ่นว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด มีความจำเป็นที่ต้องแก้ไขหรือไม่ ซึ่งแม้ว่าจะมีเสียงคัดค้านการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้มากน้อยเพียงใด เหมือนว่ารัฐบาลญี่ปุ่นของนายกรัฐมนตรี Shinzo Abe ได้พยายามผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงในช่วงที่ยังครองเสียงข้างมากในรัฐบาล

แม้ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นนี้ จะสามารถกระทำได้ตามหลักทฤษฎีกฎหมายข้างต้น ก็ตาม การพิจารณาวิเคราะห์ถึงเหตุผลในการแก้ไขรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นในครั้งนี้ก็มีความสำคัญอยู่ไม่น้อย เพราะหากมีเหตุผลหรือเกิดขึ้นเพราะบริบทแวดล้อมที่สมควรแล้ว การแก้ไขรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นจึงเป็นการแก้ไขที่เหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปตามหลักการปกครองแบบนิติรัฐอันมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญญี่ปุ่น

3.1 หลักการเรื่องอำนาจอธิปไตยแห่งชาติ

แนวคิดเรื่องอำนาจอธิปไตยนั้นมีมานานแล้ว นักปรัชญาที่สำคัญผู้หนึ่ง คือ ฌอง โบแดง (Jean Bodin) อธิบายว่า รัฐ คือ รัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมายของครอบครัวหลายครอบครัวและของทรัพย์สินต่างๆ ร่วมกันและเป็นรัฐบาลที่มีอำนาจอธิปไตย[9] กล่าวโดยง่าย คือ อำนาจที่มีรากฐานจากครอบครัวที่มีบิดาเป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ใช้อำนาจภายในครอบครัวโดยเน้นอำนาจสูงสุดอยู่ที่บิดา เนื่องจากเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อครอบครัวหลายๆ ครอบครัวรวมตัวกันเข้าก็กลายเป็นสังคมหรือรัฐ ซึ่งรัฐที่เกิดขึ้นจะต้องมีอำนาจหนึ่งที่ถาวรเด็ดขาด มีความสูงสุด ไม่มีขีดจำกัดและไม่อาจแบ่งแยกได้ โดยเรียกอำนาจสูงสุดนี้ว่า **"อำนาจอธิปไตย"** โดยแนวความคิดของฌอง โบแดงนี้แสดงออกโดยการออกกฎหมายและยกเลิกกฎหมาย ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองที่ว่า *"กฎหมาย คือ คำสั่งของรัฐาธิปัตย์ที่ต้องปฏิบัติตามมิฉะนั้นจะได้รับผลร้าย"* ซึ่งเป็นรากฐานของแนวความคิดทางกฎหมายมหาชนที่ว่า *"เมื่อไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้จะกระทำมิได้"* ดังนั้น รัฐและอำนาจอธิปไตยจึงเป็นที่มาของกฎหมาย

การจำแนกอำนาจอธิปไตยนั้น นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้จำแนกไว้หลายอัน แต่สามารถแยกเป็นประเภทใหญ่ๆ ไว้ 2 ประเภท[10] คือ

1) อำนาจอธิปไตยภายใน (Internal Sovereignty) เป็นอำนาจสูงสุดที่รัฐใช้ปกครองบังคับบัญชาประชาชนที่อยู่ในรัฐ โดยปราศจากข้อจำกัดและเงื่อนไข อำนาจสูงสุดดังกล่าวนี้ รัฐจะแสดงออกมาในรูปของกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ประชาชนทุกคนภายในรัฐได้ปฏิบัติตาม และมีองค์กรของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบนำไปบังคับใช้แก่ประชาชน หรือองค์กรต่างๆ โดยที่ประชาชนเหล่านี้จะคัดค้านหรือขัดแย้งไม่ได้

---

[8] *เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.*

[9] *พรชัย เลื่อนฉวี, กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547), หน้า 73.*

[10] *เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.*

2) อำนาจอธิปไตยภายนอก (External Sovereignty) หมายถึงอำนาจสูงสุดของรัฐที่จะดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐอื่นๆ ได้โดยเสรี ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบใด ทางการทูตหรือทางการค้า รัฐย่อมมีสิทธิดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เป็นต้นว่า การส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศอื่นๆ การทำสนธิสัญญาทางการค้าหรือการประกาศสงคราม

มาตรา 9 ของรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นดังกล่าวข้างต้น จึงเสมือนเป็นบทบัญญัติที่จำกัดให้รัฐบาลญี่ปุ่นไม่สามารถใช้อำนาจอธิปไตยภายนอกได้เต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงภายนอกประเทศ แม้ว่าอาจจะไม่ใช่เป็นเรื่องของการประกาศสงคราม หรือการสนับสนุนการก่อสงครามของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่ในสังคมระหว่างประเทศก็ยอมรับว่าการที่รัฐมีกองกำลังทหารที่เข้มแข็งและมีอาวุธยุทโธปกรณ์ทางการรบที่ทันสมัย ก็ถือว่าประเทศดังกล่าวมีอำนาจอธิปไตยสูงสุดที่ใคร หรือประเทศอื่นๆ ไม่สามารถก้าวล่วงได้ ซึ่งการใช้อำนาจอธิปไตยภายนอกในด้านความมั่นคงปลอดภัยของรัฐและประชาชน ก็เป็นการใช้อำนาจระหว่างประเทศที่ชอบธรรม ประเด็นจึงอยู่ที่ว่ารัฐจะใช้อำนาจอธิปไตยนี้อย่างไรให้เป็นไปตามครรลองของอำนาจอธิปไตยในระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าอำนาจสูงสุดนี้อยู่ที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ หากเมื่อประชาชนเห็นด้วยกับการที่รัฐประกาศใช้อำนาจอธิปไตยภายนอกนี้ในเรื่องใดแล้ว ย่อมผูกพันต่อการที่รัฐแสดงออกมาในสังคมระหว่างประเทศด้วย การแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ในครั้งนี้ของญี่ปุ่น ประชาชนชาวญี่ปุ่นจึงเป็นผู้สำคัญที่จะกำหนดการแก้ไขรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เมื่อประชาชนชาวญี่ปุ่นเห็นชอบแล้ว และการใช้อำนาจอธิปไตยนี้ก็เป็นไปเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของตนเองและประเทศชาติ การแก้ไขรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นครั้งนี้จึงจะเป็นไปอย่างเหมาะสม

ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาประกอบต่อไป คือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้มีที่มาจากสหรัฐอเมริกานำโดยนายพลดักลาส แมคอาเธอร์ (Douglas MacArthur) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดของฝ่ายสัมพันธมิตรทำหน้าที่เป็นผู้รับการยอมแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไขของญี่ปุ่น และดำรงตำแหน่งผู้บังคับบัญชาการยึดครองประเทศญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด โดยได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ โดยยึดหลักระบอบประชาธิปไตยแบบมีกษัตริย์ตามเจตนารมณ์ของประชาชน จะต้องไม่ทำสงครามตลอดไป ที่มาของรัฐธรรมนูญปัจจุบันญี่ปุ่นนี้จึงมิได้มาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนชาวญี่ปุ่นอย่างแท้จริง แต่ด้วยสภาพการณ์ของญี่ปุ่นภายหลังสงครามนั้น ต้องปฏิบัติตามฝ่ายชนะสงครามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อรัฐและอำนาจอธิปไตยของประชาชนไม่ได้เป็นที่มาของกฎหมายดังข้างต้น การแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้จึงถือเป็นการทำให้รัฐธรรมนูญญี่ปุ่นที่ไม่ได้มีที่มาจากประชาชนอย่างแท้จริง เป็นรัฐธรรมนูญที่มาจากเสียงประชาชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะประเด็นในมาตรา 9 นี้ ประชาชนชาวญี่ปุ่นจะเป็นผู้ให้คำตอบว่า ญี่ปุ่นเหมาะสมหรือไม่ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้

3.2 สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศในปัจจุบัน

จากเหตุการณ์วินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมายในสังคมระหว่างประเทศ ปัญหาการก่อการร้ายได้กลายมาเป็นประเด็นสำคัญของโลกที่หลายๆ ประเทศให้ความสนใจ และปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของตนเพื่อรับมือกับภัยคุกคามอันใหม่นี้ ญี่ปุ่นก็เช่นกัน ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ

เพื่อป้องกันการเป็นเป้าหมายของการถูกโจมตี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นที่รู้กันดีว่า ญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรอันดับหนึ่งของสหรัฐอเมริกา อาจได้รับผลกระทบทางด้านความมั่นคงด้วยก็เป็นได้ นอกจากนี้ปัญหาความมั่นคงในคาบสมุทรเกาหลีทำให้ญี่ปุ่นเริ่มมองเห็นภัยคุกคามจากการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือได้ชัดเจนขึ้น เกาหลีเหนือได้แสดงท่าทีคุกคามด้วยการซ้อมยิงขีปนาวุธข้ามเกาะญี่ปุ่น ไปตกในทะเลญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 2000 และมีข้อมูลว่าเกาหลีเหนือได้พัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และขีปนาวุธที่มีพิสัยครอบคลุมเกาะญี่ปุ่นทั้งหมดกว่า 200 ลูก ปัญหาเกาหลีเหนือส่งผลให้ญี่ปุ่นให้ความสนใจกับการวางระบบขีปนาวุธป้องกันภัยมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การเจรจาระหว่างญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาในความร่วมมือพัฒนาระบบขีปนาวุธ

การที่ญี่ปุ่นต้องพึ่งพาความมั่นคงจากกองทัพสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้นโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นจึงต้องดำเนินคล้อยตามสหรัฐอเมริกา หรือมักเป็นนโยบายที่ได้รับอิทธิพลหรือข้อเรียกร้องจากสหรัฐอเมริกามากกว่าที่ญี่ปุ่นจะเป็นผู้ริเริ่มได้เอง โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความมั่นคง ทั้งนี้เพราะญี่ปุ่นมีข้อจำกัดทางกฎหมายในการที่จะดำเนินนโยบายความมั่นคงในลักษณะที่เป็นอิสระ ข้อจำกัดนี้ทำให้สหรัฐอเมริกามีอิทธิพลเหนือการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงของญี่ปุ่นมาตลอดตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และยังรวมไปถึงเรื่องอื่นๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการค้า ความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศอื่นๆ ในอดีตอาจจะมีประเด็นความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างโลกเสรีนิยมกับโลกคอมมิวนิสต์ กำหนดให้ญี่ปุ่นผูกพันตนอย่างมากกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ญี่ปุ่นไม่ต้องเผชิญหน้ากับความขัดแย้งทางอุดมการณ์ดังกล่าว เรียกได้ว่าญี่ปุ่นเป็นพันธมิตรอันดับต้นๆ ของสหรัฐอเมริกาเลยทีเดียว ต่อมาแม้ว่าสงครามเย็นได้สิ้นสุดลง แต่ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ยังคงอยู่ สหรัฐอเมริกายังคงรักษาความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นในฐานะพันธมิตรที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย[11] จนกระทั่งการเกิดเหตุวินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาหันมาให้ความสนใจกับความมั่นคงภายในประเทศของตนมากขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศของตนเป็นไปในลักษณะที่เรียกว่า **"การดำเนินการฝ่ายเดียว (Unilateral)"** ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนจากกรณีการส่งกองกำลังเข้าแก้ไขปัญหาอิรักหลังจากที่อิรักไม่ยอมปฏิบัติตามการเรียกร้องในการขอตรวจสอบอาวุธชีวภาพในอิรักตามเวลาที่กำหนด โดยไม่ได้รอให้มีมติของสหประชาชาติครั้งที่สองก่อน แม้ว่าในขณะนั้นจะมีหลายประเทศไม่เห็นด้วยก็ตาม[12] ญี่ปุ่นจึงเริ่มหันมองดูตัวเองในนโยบายด้านความมั่นคงมากขึ้น เพราะคงไม่สามารถพึ่งพิงการคุ้มครองจากสหรัฐอเมริกาได้เหมือนเช่นในอดีตแล้ว อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นยังคงรักษาการดำเนินการด้านความมั่นคงให้เป็นไปตามกรอบของสนธิสัญญาความมั่นคงระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น อันเป็นการยืนยันและสร้างความเชื่อมั่นแก่ประเทศเพื่อนบ้านว่าตนจะไม่พัฒนาขึ้นมาเป็นภัยคุกคามกับประเทศอื่นได้

จากข้อมูลทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่าเป้าหมายของญี่ปุ่นในการเปลี่ยนแปลงนโยบายความมั่นคงก็เพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามจากเกาหลีเหนือ และภัยคุกคามจากการก่อการร้ายข้ามชาติ โดยที่จะยังคงรักษาสถานภาพพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาไว้ รวมถึงความต้องการสร้างสถานะที่มีเกียรติและเป็นที่

---

[11] *The National Institute of Defense Studies, East Asian Strategic Review 2002. Tokyo: Japan Times Ltd., 2002.*

[12] *Paul Midford, "Japan's Response to Terror: Dispatching the JSDF to the Arabian Sea", Asian Survey Vol.XLIII, No.2, March/April 2003.*

ยอมรับในสังคมระหว่างประเทศมากขึ้น ไม่ถูกกล่าวหาว่าดำเนินนโยบายต่างๆ ตามสหรัฐอเมริกาตลอดเวลา ด้วยสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปข้างต้น ญี่ปุ่นจึงได้ดำเนินการออกกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงของตนมากขึ้น โดยไม่ได้มีการต่อต้านจากทั้งภายในและภายนอกประเทศแต่อย่างใด ญี่ปุ่นออกกฎหมายเพิ่มอำนาจการทำงานของ กองกำลังป้องกันตนเองให้มากขึ้น ซึ่งได้แก่ กฎหมายว่าด้วยวิธีการพิเศษเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย (Anti-Terrorism Special Measure Law) เป็นการเปิดโอกาสให้ญี่ปุ่นสามารถส่งกองกำลังและบุคลากรไปร่วมกิจกรรมต่อต้านการก่อการร้ายกับประเทศพันธมิตรได้

รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขอำนาจหน้าที่กองกำลังป้องกันตนเอง (Amendment of Self-Defense Force Law) หรือ กฎหมายแก้ไขความร่วมมือของญี่ปุ่นในการรักษาสันติภาพระหว่างประเทศ (Amendment of the International Peace Cooperation Law) โดยการแก้ไขกฎหมายสองฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายบทบาทหน้าที่ของกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นและเปิดโอกาสให้บุคลากรของญี่ปุ่นสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมรักษาสันติภาพร่วมกับสหประชาชาติได้มากกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของกองกำลังรักษาสันติภาพ (Peace Keeping Force) หรือ PKF ของสหประชาชาติ ซึ่งแต่เดิมเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรของญี่ปุ่นไม่สามารถเข้าร่วมได้ จะเข้าร่วมได้เฉพาะกิจกรรมด้านมนุษยธรรมและการฟื้นฟูบูรณะเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีการออกกฎหมายว่าด้วยการเตรียมความพร้อมในกรณีได้รับการโจมตีจากการก่อการร้าย (Armed Attack Response Law) หรือ กฎหมายว่าด้วยการแก้ไขรูปแบบองค์กรพิเศษด้านความมั่นคงเพื่อดูแลเรื่องการก่อการร้าย (Amendment to the Security Council of Japan) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและกระบวนการ ตลอดจนการจัดเตรียมเครื่องมืออาวุธอื่นๆ ในการรองรับการโจมตีด้วยอาวุธ การก่อการร้าย หรือกรณีฉุกเฉิน[13]

การออกกฎหมายทั้งหมดข้างต้น นำไปสู่คำถามในประเด็นเรื่องการขัดรัฐธรรมนูญมาตรา 9 เนื่องจากเนื้อหาของกฎหมายมิใช่เพียงการยอมรับว่าญี่ปุ่นมีกองกำลังเท่านั้น หากอนุญาตให้ญี่ปุ่นใช้กองกำลังได้ไม่เพียงแค่ป้องกันตนเองเท่านั้น ยังสามารถออกไปร่วมกับกองกำลังอื่นเพื่อรักษาสันติภาพได้ ซึ่งรวมไปถึงการปฏิบัติด้านการข่าวเพื่อช่วยเหลือพันธมิตรในการสงครามด้วย (เช่น สงครามในอิรักที่ผ่านมา) ดังนั้น กรณีที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดสภาพขัดกันในสังคมญี่ปุ่น กล่าวคือ ประชาชนชาวญี่ปุ่นส่วนหนึ่งต้องการให้คงสภาพตามมาตรา 9 ไว้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของญี่ปุ่นในเรื่องความรักสันติภาพ ไม่อยากเกี่ยวข้องกับสงคราม หรือการใช้ความรุนแรงใดๆ ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งก็เห็นว่าญี่ปุ่นควรเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมความมั่นคงระหว่างประเทศมากขึ้น ไม่ใช่เดินตามสหรัฐอเมริกาตลอดเวลา และเพื่อเป็นการสร้างสถานะอันมีเกียรติและเป็นที่ยอมรับในสังคมโลกของญี่ปุ่นเอง รัฐบาลญี่ปุ่นจึงต้องรับภาระหนักในความพยายามที่จะรักษาสมดุลของความต้องการทั้งสองประการนี้ไว้ด้วยกัน ซึ่งในที่สุดรัฐบาลญี่ปุ่นเห็นว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดของความต้องการของทั้งสองฝ่ายนี้ และเมื่อพิจารณาประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น กับการเปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาข้างต้นแล้ว ผู้เขียนเองก็เห็นว่าความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่นในครั้งนี้มีความเหมาะสมและจำเป็นอย่างยิ่ง เป็นไปตามหลักในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests)

[13] ศิริพร วัชชวัลคุ, "ญี่ปุ่นกับนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย", ญี่ปุ่นศึกษา, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม, 2547), 24-25

ของญี่ปุ่นในด้านความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยของประชาชนในประเทศ รวมถึงการรักษาสถานะและภาพพจน์ของตนในเวทีระหว่างประเทศที่ไม่ต้องเป็นประเทศที่พึ่งพิงสหรัฐอเมริกาอยู่ตลอดเวลา

แต่ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปก็คือ รัฐบาลญี่ปุ่นจะดำเนินการอย่างไร ให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้เป็นไปโดยได้รับความเห็นชอบจากชาวญี่ปุ่นโดยรวม มีกระบวนการที่ถูกต้อง โปร่งใส เป็นการฟังเสียงประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งคงต้องเป็นความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาล นักวิชาการและประชาชน เพื่อร่วมพิจารณาอย่างมีเหตุผลก่อนนำไปสู่บทสรุปสำหรับการสร้างกติกาในฐานะกฎหมายสูงสุดที่ทุกคนพร้อมจะปฏิบัติตาม

4. บทสรุป

ตลอดระยะเวลา 53 ปีที่ได้มีการจัดตั้งกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นจนถึงปัจจุบันที่ได้มีการจัดตั้งกระทรวงกลาโหมอย่างเป็นทางการ ทำให้เห็นว่าญี่ปุ่นมีความพยายามอย่างต่อเนื่อง ในการทำให้ตนสามารถมีกองกำลังทหารที่มีประสิทธิภาพเป็นของตนเอง การที่ญี่ปุ่นไม่จำเป็นต้องนำงบประมาณประเทศไปพัฒนาทางด้านการทหาร มุ่งแต่พัฒนาด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวทำให้ญี่ปุ่นสามารถก้าวมาเป็นผู้นำของเศรษฐกิจโลก แต่ด้วยสภาพการณ์สังคมระหว่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งภัยคุกคามจากการก่อการร้ายข้ามชาติ หรือในคาบสมุทรเกาหลี การเปลี่ยนแปลงการดำเนินนโยบายความมั่นคงของสหรัฐฯ รวมถึงเหตุผลในเรื่องที่มาของรัฐธรรมนูญปัจจุบันของญี่ปุ่น ที่ไม่ได้มาจากเสียงประชาชนญี่ปุ่นอย่างแท้จริง ญี่ปุ่นจึงมีเหตุผลอันสมควรในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ แต่อย่างไรก็ตาม กระแสการเมืองภายใน รวมทั้งปฏิกิริยาจากประเทศเพื่อนบ้านที่ได้รับผลกระทบจากญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะจีนและเกาหลี สองประเทศเพื่อนบ้านที่รับเคราะห์กรรมจากลัทธิอำนาจทางทหารญี่ปุ่นเป็นเวลานานและรุนแรง การเปลี่ยนแปลงมาตรา 9 นี้ อาจทำให้เกิดกระแสต่อต้านจากประชาชนในจีนและเกาหลี รัฐบาลญี่ปุ่นจึงต้องดำเนินกระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้อย่างรอบคอบ ดังนั้น กระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ดำเนินการโดยรัฐบาลจนถูกจับตามองเป็นพิเศษจากต่างประเทศ สำหรับภายในประเทศนั้น กระบวนการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ถูกมองว่าเป็นการดำเนินการโดยใช้อำนาจเบ็ดเสร็จของพรรครัฐบาล ระบบพรรคการเมืองในญี่ปุ่นนั้นถูกจัดอยู่ในประเภทระบบพรรคเด่นพรรคเดียว กล่าวคือ ตลอดระยะเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พรรคเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy Party) เป็นเพียงพรรคเดียวที่ได้รับเลือกจากชาวญี่ปุ่นให้เป็นพรรคการเมืองที่เป็นผู้นำในการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งนโยบายของพรรคเสรีประชาธิปไตยประการหนึ่งคือ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ดังนั้นการวางแผนเพื่อให้บรรลุการดำเนินนโยบายนี้จึงได้ถูกวางแผนมาแล้วเป็นเวลานาน โดยระบบพรรคเด่นพรรคเดียวที่มีอำนาจทางการเมืองญี่ปุ่นมาตลอด จึงมีการกล่าวกันว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้เป็นไปเพื่อประเทศชาติและประชาชนชาวญี่ปุ่นอย่างแท้จริง หรือเพื่อพรรคเสรีประชาธิปไตยกันแน่

อย่างไรก็ตาม นับแต่เดือนตุลาคม ค.ศ. 2007 ที่นายยาสุโอะ ฟุคุดะ (Yasuo Fukuda) ได้ก้าวมาเป็นนายกรัฐมนตรีแทนนายอาเบะที่ได้ลาออกไป ก็ได้มีการเปลี่ยนนโยบายบริหารประเทศใหม่ โดยได้ประกาศว่า จะดำเนินการปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย พร้อมกับคงสภาพความสัมพันธ์ที่ดีกับสหรัฐอเมริกาไว้ดังเดิม รวมทั้งจะเร่งจัดการปัญหาทุจริตและปัญหากองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่ขาดทุนมหาศาล ให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน

ในชนบทมากขึ้น และรับมือปัญหาสังคมที่อาจจะตามมาเนื่องจากจำนวนประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว[14] ซึ่งเป็นนโยบายที่เน้นแก้ปัญหาภายในประเทศมากกว่า ส่วนด้านต่างประเทศนั้น นายฟุคุดะจะเน้นให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้น ความต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นตลอดมาในรัฐบาลชุดก่อนอาจจะล่าช้าออกไปเพื่อลดแรงกดดันจากภายนอกประเทศก็เป็นได้

ในที่สุดแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญนี้น่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ ซึ่งจะเป็นวิธีที่จะทำให้ปัญหาเรื่องการขัดกันของกฎหมายที่กล่าวข้างต้นหมดสิ้นไป ประกอบกับการที่ญี่ปุ่นต้องการเข้าเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ซึ่งแสนยานุภาพทางทหารก็เป็นตัวชี้วัดในการเข้าเป็นสมาชิกดังกล่าว ซึ่งจะทำให้ญี่ปุ่นมีบทบาทในสังคมระหว่างประเทศมากขึ้นและไม่ได้เป็นผู้นำเศรษฐกิจโลกเพียงอย่างเดียว แต่ถึงกระนั้นไม่ว่าเสียงครหาจากภายในและภายนอกญี่ปุ่นจะเป็นอย่างไร ในที่สุดแล้วความสำเร็จในการแก้ไขรัฐธรรมนูญญี่ปุ่นนี้จะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้น ก็อยู่ที่ประชาชนชาวญี่ปุ่นเอง เพราะถือว่าเป็นเจ้าของและใช้อำนาจอธิปไตยสูงสุด ซึ่งในที่นี้คือการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั่นเอง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

พรชัย เลื่อนฉวี, *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2547.

ไพโรจน์ ชัยนาม, ศาสตราจารย์, *สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาค 1 ความนำทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์, 2524.

ศิริพร วัชชวัลคุ (บรรณาธิการ), กองกำลังป้องกันตนเองญี่ปุ่นครบรอบก่อตั้ง 40 ปี, ญี่ปุ่น : *การเมืองและนโยบายต่างประเทศรวมบทความทางวิชาการของรองศาสตราจารย์ประเสริฐ จิตติวัฒนพงศ์*. กรุงเทพฯ : ธาราฉัตรการพิมพ์, 2542.

ศิริพร วัชชวัลคุ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, **"**ญี่ปุ่นกับนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย**"**, *ญี่ปุ่นศึกษา*, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม, 2547), 24-25.

หยุด แสงอุทัย, ศาสตราจารย์, *หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

[14] *Hannah Beech and Toko Sekiguchi, "Fade Away", TIME, 12 th September, 2007*

ENGLISH

Hannah Beech and Toko Sekiguchi, **"**Fade Away**"**, *TIME,* 12 th September, 2007

Paul Midford, **"**Japan**'**s Response to Terror: Dispatching the JSDF to the Arabian Sea**"**, *Asian Survey* Vol.XLIII, No.2, March/April 2003.

The National Institute of Defense Studies, East Asian Strategic Review 2002. Tokyo: *Japan Times Ltd.,* 2002.

WEBSITE

http://en.wikipedia.org/wiki/Japan_Self-Defense_Forces

สถานภาพของบุราคุมินในญี่ปุ่น

The Status of Burakumin in Japan

*จิราภรณ์ ทองทวี**

บทนำ

ญี่ปุ่นมีความภูมิใจในตนเองว่าเป็นประเทศที่มีเชื้อชาติเผ่าพันธุ์เดียว และเชื่อว่าคนญี่ปุ่นทุกคนเหมือนกัน และถือว่าชนชาติญี่ปุ่นแต่ละคนผ่านขั้นตอนประวัติศาสตร์มาอย่างเดียวกัน จึงมีวัฒนธรรมประเพณี ความนึกคิด จิตสำนึกอย่างเดียวกัน และล้วนสืบเชื้อสายมาจากเทพอามะเตราสุแห่งพระอาทิตย์ทุกคน แต่ในความเป็นจริง ญี่ปุ่นยังมีชนกลุ่มน้อย 3 กลุ่มหลักๆ ได้แก่ คนเกาหลี (ชาวเกาหลีที่อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นหรือมีเชื้อชาติ เกาหลี-ญี่ปุ่น) ไอนุ (ชนเผ่าดั้งเดิมของญี่ปุ่น) และ บุราคุมิน

ในบรรดาชนกลุ่มน้อยดังกล่าว บุราคุมิน เป็นคนญี่ปุ่นที่ไม่มีความแตกต่างใดๆ ในด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมจากคนญี่ปุ่นทั่วไป แต่คนส่วนใหญ่ในสังคมกลับปฏิบัติต่อพวกเขาด้วยความรู้สึกดูถูกเหยียดหยาม รังเกียจ แม้ว่าในช่วงปฏิรูปเมจิเมื่อ ค.ศ. 1871 รัฐบาลภายใต้จักรพรรดิเมจิ ได้ประกาศยกเลิกชนชั้นต่ำสุดที่เรียกว่าเอตะและฮินินอย่างเป็นทางการ เพื่อสร้างความเป็นสมัยใหม่ให้แก่ประเทศญี่ปุ่น อย่างไรก็ตามได้มีการเปลี่ยนสถานะของชนชั้นต่ำเหล่านั้น โดยรัฐบาลกำหนดให้มีสถานะเป็นชินเฮมิน (Shinheimin) หรือสามัญชนใหม่ ซึ่งถูกแบ่งแยกออกจากเฮมิน (Heimin) หรือสามัญชนทั่วไป เกิดเป็นปัญหาบุราคุ

บุราคุมิน เป็นคนญี่ปุ่นที่ไม่มีความแตกต่างใดๆ ในด้านเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมจากคนญี่ปุ่นทั่วไป แต่คนส่วนใหญ่ในสังคมกลับปฏิบัติต่อพวกเขาด้วยความรู้สึกดูถูกเหยียดหยาม รังเกียจ

**สรุปความจาก จิราภรณ์ ทองทวี. "สถานภาพของบุราคุมินในญี่ปุ่น (The Status of Burakumin in Japan)". วิทยานิพนธ์ คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาญี่ปุ่นศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550. โดย กมลวรรณ สมดี*

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เรื่อง บุราคุมินกลายเป็นประเด็นสำคัญที่นักปฏิรูปสังคม นักเขียน และกลุ่มบุราคุมินให้ความสนใจ ทำให้บุราคุมินในสมัยเมจิเริ่มแสวงหาความเท่าเทียมด้วยตนเอง และเกิดองค์กรเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิเสรีภาพเพื่อต่อต้านการปฏิบัติอย่างมีอคติต่อบุราคุมินในสังคม อีกทั้งผลักดันให้รัฐบาลเข้ามาแก้ปัญหา โดยมุ่งสนับสนุนหลักการแห่งการเคารพในความเป็นมนุษย์ เพื่อให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และกำจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินให้หมดไปจากสังคม การเคลื่อนไหวขององค์กรดังกล่าวมีส่วนผลักดันให้รัฐบาลได้เข้ามาจัดการปัญหา โดยมุ่งไปที่การปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่พิเศษชุมชนบุราคุ หรือพื้นที่โดวะ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 ช่วยให้ชุมชนบุราคุมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลยอมรับความจริงว่า บุราคุมินมีสภาพด้อยกว่าในสังคม, ถูกเลือกปฏิบัติ และถูกละเลยสิทธิความเป็นพลเมือง

ถึงกระนั้น ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินในรูปแบบต่างๆ ยังคงมีอยู่ในสังคมปัจจุบัน แม้จะมีหลักรัฐธรรมนูญว่าด้วยความเสมอภาคและการห้ามไม่ให้เลือกปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยเหตุผลอันเนื่องมาจากความแตกต่างใดๆ ก็ตาม นอกจากนี้ยังมีการปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงที่จะสอนหรือพูดคุยเรื่องบุราคุอย่างถูกต้อง โดยอ้างสำนวนที่ว่า Neta ko wo okosuna (อย่าปลุกเด็กที่กำลังหลับ) เพราะเชื่อว่า หากปล่อยเรื่องบุราคุไว้โดยไม่แตะต้อง ไม่พูดถึง ปัญหาก็จะหายไปเอง ทำให้ผู้คนรับรู้เรื่องบุราคุมินแบบบิดเบือน กลายเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินยังคงอยู่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตหรือธรรมเนียมปฏิบัติของคนญี่ปุ่น

ปัญหาการแบ่งแยก การดูถูก และการเลือกปฏิบัติต่อมนุษย์เกิดขึ้นโดยทั่วไปในสังคมที่มีความหลากหลายโดยเฉพาะเรื่องชาติพันธุ์ แต่กรณีบุราคุมินของญี่ปุ่น ไม่สามารถอ้างเหตุผลว่ามาจากความแตกต่างกันด้านชาติพันธุ์ได้ เพราะบุราคุมินคือคนญี่ปุ่นที่มีเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม เช่นเดียวกันกับคนญี่ปุ่นทั่วไป จึงน่าสนใจว่า หากไม่ใช่เกิดจากความแตกต่างเหล่านี้แล้ว อะไรคือสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาบุราคุ และมีความพยายามแก้ไขปัญหานี้อย่างไรบ้าง งานวิจัยนี้จึงเลือกศึกษาจุดกำเนิดวิวัฒนาการของสถานภาพบุราคุมิน และปัญหาการเลือกปฏิบัติที่ยังคงอยู่ ที่จะช่วยให้มองเห็นสังคมญี่ปุ่นในอีกด้านหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ข้อ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและสถานภาพของบุราคุมินในญี่ปุ่น 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการแก้ไขปัญหาบุราคุในสังคมญี่ปุ่น และ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมิน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก และมีขอบเขตของการวิจัย คือ ศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และสถานภาพของบุราคุมิน ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 8 ถึงปัจจุบันในคริสต์ศตวรรษที่ 21

เพื่อเป็นการสะดวกในการทำความเข้าใจงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. เซนมิน 賤民 (Senmin) หมายถึง คนชั้นต่ำ ใช้เรียกมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 8 เมื่อมีการแบ่งชนชั้นเป็น เรียวมิน (คนชั้นดีหรือชั้นสูง) และเซนมิน มีหลายกลุ่มโดยเอตะและฮินินเป็นกลุ่มคนชั้นต่ำที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาเซนมิน

2. เอตะ 穢多 [えた] (Eta) หมายถึง แปดเปื้อนมาก ใช้เรียกคนนอกสังคม หรือคนชั้นต่ำสุดที่ทำงานเกี่ยวข้องกับความสกปรก ความไม่บริสุทธิ์ทั้งหลาย

3. ฮินิน 非人 (Hinin) หมายถึง อมนุษย์ ไม่ใช่คน ใช้เรียกคนนอกสังคม หรือคนชั้นต่ำสุดที่ถูกสังคมรังเกียจ เช่น ขอทาน คนป่วยโรคเรื้อน หมอผี ทำพิธีกรรมชำระล้าง เป็นต้น

4. บุราคุ 部落 (Buraku) หมายถึง หมู่บ้านเล็กๆ หรือชุมชนที่คนนอกสังคมหรือคนชั้นต่ำสุดซึ่งถูกดูถูกเหยียดหยาม และเลือกปฏิบัติทางสังคมอาศัยร่วมกันในพื้นที่เฉพาะในสมัยโตกุงาวะ บุราคุ เป็นชื่อเรียกหมู่บ้านดั้งเดิม ส่วนหมู่บ้านใหญ่ที่รัฐจัดเป็นเขตปกครองใหม่เรียกว่า มุระ ตั้งแต่ ค.ศ. 1888 และช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการใช้คำว่า โทะคุชุ บุราคุ (Tokushu Buraku) หรือหมู่บ้านพิเศษเพื่อเรียกหมู่บ้านที่ เอตะ ฮินิน อาศัย

5. บุราคุมิน 部落民 (Burakumin) หมายถึง คนที่สืบเชื้อสายมาจากเอตะหรือฮินิน คนชั้นล่างสุดในสมัยโตกุงาวะ ภายหลังเมื่อมีการยกเลิกการใช้คำว่าเอตะและฮินินไปพร้อมๆ กับการยกเลิกชนชั้นในสมัยเมจิแล้ว คนเหล่านี้ยังคงถูกเลือกปฏิบัติและแบ่งแยกในสังคมญี่ปุ่นจนถึงปัจจุบันนี้

6.โดวะ 同和 (Dowa) หมายถึง ความเหมือนกัน การทำให้มีความเหมือนกัน ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกเมื่อ 28 ธันวาคม ค.ศ. 1926 ในคำแถลงขึ้นครองราชย์ของจักรพรรดิฮิโรฮิโต หลังจากนั้นมีการนำคำว่า โดวะ ไปใช้แทนคำว่าบุราคุ และใช้กับคำต่างๆ ได้แก่

ก. โดวะจิคุ 同和地区 (พื้นที่ที่ทำให้มีความเหมือนกัน)[1]

ข. โดวะมนได 同和問題 (ปัญหาโดวะ หรือปัญหาบุราคุ) เป็นต้น

กำเนิดของบุราคุมิน

สังคมญี่ปุ่นตั้งแต่ยุคโบราณถึงปัจจุบันโดยสังเขป

ยุคโบราณ

สมัยโคะฟุน (Kofun) (ค.ศ. 300-710) มีการสร้างหลุมฝังศพขนาดใหญ่สำหรับผู้ตายซึ่งเป็นชนชั้นผู้นำ เป็นผลมาจากการแบ่งสังคมชนชั้นประกอบด้วย ชนชั้นสูงและสามัญชน ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 3 สมัยนี้มีการจัดรูปแบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า ระบบเบะ (Be) เป็นหน่วย บริหารเขตแดนอยู่ภายใต้การบริหารดูแลของราชสำนักยามาโตะ

สมัยอะสุกะ (Asuka) (ค.ศ. 593-710) มีการวางรากฐานไว้ด้วยการปฏิรูปไทกะ (Taika) และใช้ระบบริทสุเรียว (Ritsuryo) รวมอำนาจสูงสุดไว้ที่ส่วนกลาง ผู้ปกครองมีอำนาจเหนือกฎหมาย รัฐออกกฎหมายเวนคืนที่ดินส่วนบุคคลมาเป็นของรัฐ และแบ่งสรรให้ประชาชนยกเลิกระบบภาษีและการเกณฑ์แรงงานแบบเก่ามาเป็นการเก็บภาษีตามจำนวนประชาชน

สมัยนารา (Nara) (ค.ศ. 710–794) ในสมัยนี้มีการแบ่งขั้นข้าราชการ ทำให้ผู้นำตระกูลสำคัญได้รับยศตำแหน่งและทรัพย์สินที่ดินจำนวนมาก นอกจากนี้หลังจากที่พุทธศาสนาเข้ามาญี่ปุ่นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 6 และเผยแพร่ไปในญี่ปุ่นอย่างรวดเร็ว ข้าราชการและเอกชนพากันสร้างวัดทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของอำนาจและมีทรัพย์สินที่ดินยกเว้นภาษีจำนวนมาก

[1] สำหรับเรียกชุมชนบุราคุที่รัฐบาลใช้นโยบายโดวะเพื่อการพัฒนา มีจำนวนประมาณ 6,000 ชุมชน ทั่วประเทศ แต่ก็คาดว่ามีอีกกว่า 1,000 ชุมชน ที่ไม่ได้รับการดูแลภายใต้นโยบายโดวะ

The Tōdaiji temple, Nara. The largest wooden building in the world, the present main hall wat built in 1708 after the destruction by fire of the original, and enshrines the Great Buddha of Nara.

สมัยเฮอัน (Heian) (ค.ศ. 794-1185) จักรพรรดิมีอำนาจน้อย ตระกูลฟุจิวะระ (Fujiwara) ควบคุมการบริหารและรักษาอำนาจผูกขาดโดยให้ลูกสาวในตระกูลแต่งงานกับจักรพรรดิ ที่ดินของตระกูลขุนนางและที่ดินที่ติดกับวัดได้รับการยกเว้นภาษี เป็นสมัยที่ชนชั้นสูงได้รับสิทธิพิเศษ ผืนดินของรัฐบาลกลายสภาพเป็นที่ดินของเอกชนมากขึ้น ชาวนาที่พึ่งอิทธิพลของเจ้าของที่ดินที่เป็นขุนนางหรือวัดท้องถิ่นกลายเป็นเครื่องมือเสริมสร้างอำนาจ ทำให้รายได้ของรัฐจากภาษีที่ดินลดลง พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมีอำนาจและทรัพย์สินมากขึ้นเพราะชนชั้นสูงให้การสนับสนุน ในคริสต์ศตวรรษที่ 12 นักรบตระกูลไทระ (Taira) และตระกูลมินะโมโตะเริ่มขยายอำนาจไปสู่ราชสำนัก บ้านเมืองเกิดความวุ่นวาย วัดและผู้มีอำนาจหลายตระกูลตั้งกองกำลังส่วนตัวเพื่อป้องกันผลประโยชน์ ความขัดแย้งเกิดขึ้นในทุกระดับตั้งแต่ในหมู่พระราชวงศ์ หัวหน้าตระกูลที่มีอำนาจ หมู่พระสงฆ์ ชาวนาและคนชั้นต่ำที่ถูกกดขี่แรงงานและภาษี ต่อมา ค.ศ. 1156 เกิดสงครามกลางเมือง ตระกูลไทระได้ชัยชนะและได้อำนาจการปกครองแทนตระกูลฟุจิวะระ

ยุคกลาง

สมัยคามาคุระ (Kamakura) (ค.ศ. 1185–1333) มินะโมโตะ โยริโตโมะ (Minamoto Yoritomo) ควบคุมอำนาจการทหารปกครองประเทศ และตั้งรัฐบาลทหารที่เมืองคามะคุระ ต่อมา ค.ศ. 1219 ตระกูลโฮโจ (Hojo) ได้เป็นผู้ปกครองประเทศในฐานะผู้สำเร็จราชการ มีการจัดตั้งตระกูลทหารรูปแบบใหม่เรียกว่า ไดเมียว (Daimyo) พุทธศาสนาแพร่ไปสู่ชนชั้นล่างของสังคมมากขึ้น

สมัยมุโรมาจิ (Muromachi) (ค.ศ. 1333–1568) เมื่อตระกูลโฮโจและรัฐบาลคามะคุระถูกล้มล้างอำนาจ อะชิคะงะ ทะคะอุจิ (Ashikaga Takaui) แต่งตั้งตนเองเป็นโชกุนและตั้งรัฐบาลอะชิคะงะขึ้น

ในสมัยนี้เกิดสงครามกลางเมืองระยะยาวระหว่างจักรพรรดิองค์ก่อนแห่งราชสำนักทางเหนือกับจักรพรรดิองค์ใหม่ในความควบคุมของอะชิคะงะแห่งราชสำนักทางใต้ ตามท้องถิ่นเกิดความวุ่นวาย ชาวนาก่อจลาจล พุทธศาสนากลายเป็นพลังทางการเมือง วัดตั้งกองกำลังของตนเอง ขนาดที่ดินของราชสำนักเล็กลง หมู่บ้านปกครองท้องถิ่นอิสระ เจ้านายท้องถิ่นหรือไดเมียว ต่างสร้างอำนาจปกครองในเขตแดนของตนโดยมีอาณาจักรเป็นที่ดินและผู้คนเป็นของตัวเอง บรรดาไดเมียวเหล่านี้มักจะสู้รบกันเพื่อแย่งชิงอำนาจกันอยู่เสมอ ในขณะที่ตระกูลอะชิคะงะ มีอำนาจน้อยลง จนกระทั่งปี ค.ศ. 1467 เกิดสงครามโอนินที่เกียวโตและขยายไปทั่วประเทศ กลายเป็นสงครามระหว่างแคว้นต่างๆ ยืดเยื้อนานนับร้อยปี (ค.ศ. 1467-1568)

ยุคก่อนสมัยใหม่

สมัยอะซุจิ โมะโมะยะมะ (Azuchi momo yama) (ค.ศ. 1573-1600) ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 นักรบชื่อ โอดะ โนบุนางะ (Oda Nobunaga) ได้พยายามรวมประเทศญี่ปุ่นให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ปราบปรามและทำลายอำนาจของวัดที่เป็นพลังทางการเมือง ต่อมาในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 ญี่ปุ่นรวมประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดย โตโยโตมิ ฮิเดโยชิ (Toyotomi Hideyoshi) นโยบายของฮิเดโยชิเป็นการปกครองประเทศแบบรวมศูนย์ ห้ามชาวนามีอาวุธ และจำกัดให้อยู่ภายในหมู่บ้านเพื่อแบ่งแยกชาวนาออกจากชนชั้นนักรบอย่างชัดเจน

สมัยเอโดะ (Edo) (ค.ศ. 1600–1868) หรือสมัยโตกุงาวะ (Tokugawa) (ค.ศ. 1603–1868) ตระกูลโตกุงาวะได้ขึ้นมาปกครองญี่ปุ่นในช่วงนี้ ศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เมืองเอโดะ (Edo) ปัจจุบันคือโตเกียว และนโยบายที่สำคัญของผู้ปกครองคือ การจัดตั้งและกำหนดชนชั้นทางสังคมที่เคร่งครัดและเป็นทางการ มีการจัดลำดับขั้นไดเมียว การจัดลำดับความสูงต่ำทางสังคมและทางทหารทำให้เกิดสิทธิต่างๆ ขึ้น สังคมถูกแบ่งตามความสูงต่ำของกลุ่มอาชีพ ในสมัยโตกุงาวะ จักรพรรดิไม่มีอำนาจในทางปฏิบัติทางการเมือง การปกครองและการบริหารจะรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง รัฐควบคุมผูกขาดกิจการการผลิตต่างๆ ปลายสมัยโตกุงาวะ ทุกชนชั้นไม่พอใจในสถานภาพของตน สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ทรัพยากรทางการเกษตรมีจำกัดและการขยายของเมืองทำให้ผู้คนอยู่อย่างแออัด แต่รัฐบาลสมัยโตกุงาวะสามารถควบคุมประเทศให้มีความสงบภายใต้ระบบสังคมที่เคร่งครัดได้เป็นเวลานานก่อนจะปฏิรูปประเทศให้เป็นสมัยใหม่

ยุคสมัยใหม่

สมัยเมจิ (Meiji) (ค.ศ. 1868–1912) ด้วยอิทธิพลของประเทศตะวันตก ทำให้ญี่ปุ่นต้องการสร้างความแข็งแกร่ง มั่งคั่งและทันสมัย การปฏิรูปเมจิ ในปี ค.ศ. 1868 ทำให้ประเทศญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงเป็นสมัยใหม่ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มีการยกเลิกการปกครองระบบแคว้นและตั้งเป็นจังหวัด ยกเลิกระบบชนชั้น ปรับปรุงระบบภาษีอากร กำหนดรังวัด ใช้ระบบทะเบียนบ้าน ส่งเสริมการศึกษาสมัยใหม่ให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ พัฒนาอุตสาหกรรม สมัยเมจิเป็นช่วงเวลาที่ญี่ปุ่นวางพื้นฐานเพื่อสร้างความมั่นคงและทันสมัยให้ทัดเทียมกับประเทศตะวันตก

สมัยไทโช (Taisho) (ค.ศ. 1912-1926) จักรพรรดิ-ไทโชขึ้นครองราชย์ ในปี ค.ศ. 1914 ญี่ปุ่นเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 และได้รับชัยชนะ แม้ว่าในปี ค.ศ. 1923 เกิดแผ่นดินไหวในประเทศครั้งใหญ่ เมืองหลายแห่งถูกทำลายเสียหาย แต่ประเทศญี่ปุ่นยังคงพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อแข่งขันกับประเทศตะวันตก

ในสังคมมีช่องว่างระหว่างคนร่ำรวยกับคนยากจนห่างกันมาก คนจนประกอบด้วยผู้ใช้แรงงานและชาวนา ในปี ค.ศ. 1918 เกิดจลาจลข้าวหรือกบฏข้าวเนื่องจากเกิดภาวะขาดแคลนข้าวซึ่งเป็นอาหารหลัก ผู้คนอดอยากล้มตายจำนวนมาก

ยุคปัจจุบัน

สมัยโชวะ (Showa) (ค.ศ. 1926–1989) เจ้าชายฮิโรฮิโต (Hirohito) สืบราชสมบัติต่อจากจักรพรรดิ-ไทโช และใช้ชื่อรัชสมัยโชวะ พวกเสรีนิยม และปัญญาชนมีโครงการนำญี่ปุ่นไปสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง แต่ระบบเสรีนิยมที่แพร่หลายหลัง ค.ศ. 1920 ไม่เป็นที่นิยมนัก มีการปลูกฝังความรู้สึกชาตินิยมโดยเน้นความเชื่อของชินโตเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของจักรพรรดิและความสูงส่งของเชื้อชาติญี่ปุ่นควบคู่กับลัทธิทหารนิยม ผลักดันประเทศให้เข้าร่วมสงครามมหาเอเชียบูรพา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่ 2 หลังพ่ายแพ้สงครามโลก ญี่ปุ่นอยู่ภายใต้การครอบครองของพันธมิตรตั้งแต่ ค.ศ. 1945 การบังคับใช้รัฐธรรมนูญใหม่เมื่อ ค.ศ. 1947 ทำให้จักรพรรดิสูญเสียอำนาจทางการเมืองและการทหาร มีการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ศาสนาชินโตถูกแยกออกจากรัฐ การปฏิรูปที่ดินทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคมเกษตร ประชาชนทุกคนมีโอกาสรับการศึกษาเสมอภาคกันและสามารถเลื่อนขั้นทางสังคมโดยผ่านการศึกษา ประชาชนต้องการการปรับปรุงคุณภาพชีวิต มีการเรียกร้องให้แก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคมและให้ความสนใจต่อปัญหามลพิษซึ่งเกิดจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจมาก ในปี ค.ศ. 1987 มีการปฏิรูปการศึกษาให้มีรากฐานจากความเคารพความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อตอบสนองการแปรเปลี่ยนไปสู่ความเป็นนานาชาติและการปฏิวัติสารสนเทศ การที่ญี่ปุ่นเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศหลายแห่งทำให้ญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญในด้านการค้าในตลาดเสรี รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

สมัยเฮเซ (Heisei) (ค.ศ. 1989–ปัจจุบัน) เจ้าชายอะกิฮิโตะขึ้นครองราชย์สมบัติเป็นจักรพรรดิ และใช้ชื่อรัชสมัยเฮเซ เฮเซ หมายถึง สันติภาพ สมัยเฮเซญี่ปุ่นต้องประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ เนื่องจากการล่มสลายของเศรษฐกิจฟองสบู่ช่วงปลายทศวรรษ 1980 มีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองใหม่ และนับตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษ 1980 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นมีท่าทีแน่ชัดในการขยายบทบาทและความช่วยเหลือไปสู่ประชาคมโลก

ระบบชนชั้น

ระบบชนชั้นก่อนสมัยโตกุงาวะ

ระบบชนชั้นในประเทศญี่ปุ่นเกิดขึ้นมาในยุคโบราณราวคริสต์ศตวรรษที่ 4 หรือ 5 ภายใต้การปกครองของราชสำนักยามาโตะ ในสมัยนี้หัวหน้าตระกูลหรืออุจิ (Uji) จะดำรงตำแหน่งขุนนางชั้นสูง มีตำแหน่งเป็น คะบะเนะ (Kabane) สถานะต่ำกว่าคะบะเนะจะประกอบด้วยกลุ่มอาชีพที่รวมตัวกันเรียกว่า เบะ (Be) มีอาชีพเฉพาะอย่างและสืบทอดกันต่อไปจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง เช่น กลุ่มอาชีพจักสาน กลุ่มอาชีพเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มชาวประมง กลุ่มใหญ่ที่สุดเป็นกลุ่มอาชีพชาวนา นอกจากเบะตามปกติแล้วยังมีกลุ่มอาชีพอื่นๆ อีก เช่น พวกโมะโนะโนะเบะ (Mononobe) หรือพวกช่างดาบ พวกนะคะโทะมิ (Nakatomi) หรือพวกคนรับใช้ และพวกอิมเบะ (Imbe) หรือพวกผู้ประกอบพิธีกรรม กลุ่มเหล่านี้เป็นตระกูลใหญ่มีหัวหน้าของตนดำรงตำแหน่ง คะบะเนะ ในราชสำนัก จึงอาจกล่าวได้ว่าในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 4 หรือ 5 มี ระบบชนชั้น

เกิดขึ้น แบ่งตามอาชีพเฉพาะอย่างสืบทอดกันไปจากรุ่นสู่รุ่น

ต่อมาในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 8 มีการนำระบบบริทสุเรียวตามหลักการของจีนมาใช้ และมีการแบ่งคนในสังคมออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. เรียวมิน (Ryomin) คือ คนชั้นดี หรือคนชั้นสูง ประกอบด้วย ครอบครัวขุนนางซึ่งสามารถดำรงตำแหน่งสูงในราชสำนัก ชาวนา ช่างฝีมือ และช่างศิลป์ที่เคยรวมกลุ่มกันตามอาชีพหรือเบะ และ 2. เซนมิน (Senmin) คือ คนชั้นไม่ดี หรือคนชั้นต่ำ มาจากพวกเบะ ที่เคยทำงานรับใช้ เป็นชนชั้นต่ำระดับทาสของสังคมระยะแรกของญี่ปุ่น และพวกฮินินที่มีอาชีพเร่ร่อนขอทาน เซนมินโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม เรียกว่า โกะชิกิ โนะเซน (Goshikinosen) ได้แก่ คังโค (Kanko) คุนุฮิ (Kunuhi) เคะนิน (Kenin) ชินุฮิ (Shinuhi) และเรียวโค (Ryoko)

พวกคังโคและคุนุฮิ ทำงานรับใช้รัฐ เช่น ทำความสะอาด เพาะปลูก กวาดถนน ส่วนชินุฮิและเคะนินเป็นผู้รับใช้ตามบ้านและวัด เรียวโคทำหน้าที่เฝ้าหลุมศพของราชสำนัก นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะสูงอย่างงานย้อมผ้า ทำรองเท้า รวมทั้งงานของเอโตริ[2] (Etori) ที่ทำหน้าที่เลี้ยงเหยี่ยวในราชสำนัก มีการสันนิษฐานว่า คำว่า เอตะ ซึ่งพบว่าใช้กันภายหลังคริสต์ศตวรรษที่ 13 พัฒนามาจากคำว่า เอโตริ[3] นี่เอง เมื่องานของเอโตริถูกยกเลิกไปในคริสต์ศตวรรษที่ 9[4] พวกเอโตริจึงตกงาน บางคนได้ไปรวมกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ เช่น อาชีพประมง ร้องเพลงเต้นรำเร่ร่อน แสดงพิธีกรรมทางศาสนา การชำระล้างให้บริสุทธิ์ และพวกที่ยังมีอาชีพหลักคือ ฆ่าสัตว์ ขายเนื้อก็กลายเป็นกลุ่มเอตะต่อไปในภายหลัง[5] Ninomiya อ้างว่า ชุมชนเอตะแห่งแรกเกิดขึ้นที่ โคะจิมะ (Kojima) ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 9 เริ่มจากการมีพวกเอโตริ (Etori) ย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ ต่อมางานเลี้ยงเหยี่ยวถูกยกเลิกไป คนเหล่านี้จึงเปลี่ยนมาประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ฆ่าสัตว์ และจัดการกับซากสัตว์ ซึ่งจุดแตกต่างระหว่างเรียวมินกับเซนมินคือการเสียภาษี เซนมินได้รับการยกเว้นภาษีแต่ต้องทำงานรับใช้รัฐแทน[6]

ยิ่งกลุ่มคนชั้นต่ำหรือเซนมินเหล่านี้เพิ่มจำนวนขึ้นอคติต่อพวกเขาก็ยิ่งมากขึ้น ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 11 พบว่ามีเซนมินกลุ่มต่างๆ เช่น วะซะบิโตะ (Wazabito) คือพวกแสดงประกอบพิธีบูชาสักการะเทพเจ้าแต่ไม่ใช่พระ โคจิกิ ฮินิน (Kojiki-Hinin) คือพวกขอทาน เป็นต้น ต่อมาพวกที่ทำอาชีพเกี่ยวกับความตาย เช่น อาชีพฆ่าสัตว์ ขายเนื้อ ทำศพ จัดการซากสัตว์ เป็นต้น ถูกเรียกว่า เอตะ (Eta) ในภายหลัง เพราะมีความหมายว่า แปดเปื้อนมากหรือเต็มไปด้วยความแปดเปื้อน และเป็น 1 ใน 2 กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดนอกจากพวกฮินิน ในบรรดาเซนมิน พบว่ามีการสลับกันใช้ไปมาระหว่างชื่อเรียกเอตะและฮินิน ไปจนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 16[7]

---

[2] *คนให้อาหารเหยี่ยว (ใช้ในกีฬาล่าของชนชั้นสูง) โดยการฆ่าสัตว์ หรือหาเนื้อสัตว์มาให้ และจัดว่าเป็นงานแผนกหนึ่งในราชสำนัก*

[3] *Inoue Kiyoshi. The Study of Buraku Problem History and Theory of Emancipation (Kyoto: Buraku Mondai Kenkyusho, 1964.), p.17. cited by Shimahara, Nobuo, Burakumin : A Japanese Minority and Education, (Hargue: Martinus Nijhoff, 1971), p. 15.*

[4] *Ninomiya Shigeaki. "An Inquiry Concerning the Origin, Development, and Present Situation of the Eta in Relation to the History of Social Classes in Japan," Transactions of the Asiatic Society of Japan, 2 nd series. Vol.X, (1933):72.*

[5] *De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi. Japan's Invisible Race: Caste in Culture and Personality, (Berkeley: University of California Press, 1966.), p. 18.*

[6] *Emiko Otake. "Ayabe Life : Its Dimension of Buraku and Buraku–Min," (Doctor of Philosophy Indiana University, 1997), pp. 11-12.*

[7] *De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi. Japan's Invisible Race: Caste in Culture and Personality, p. 19.*

กลุ่มคนชั้นต่ำหรือเซนมินมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีหลายกลุ่มในช่วงยุคโบราณถึงยุคกลาง จากงานศึกษาของ Koyama De Vos และ Ninomiya ได้มีการแบ่งกลุ่มคนชั้นต่ำที่ถูกแยกไปอยู่นอกสังคมจนถึงยุคกลาง ตามลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. แบ่งตามกลุ่มอาชีพ[8] เช่น ขอทาน รวมทั้งคนป่วยโรคเรื้อน และ พระชั่วคราว (Hinin), พวกฮิจิริ (Hijiri) เป็นนักบวชไม่มีสังกัด เช่น แม่มด (Miko) คนไสผี หมอดู คนปัดรังควาน คนบูชาเทพ (Onmyoji) และคนที่ทำงานเกี่ยวกับศพ นักแสดง (Shomonji) สวดร่ายรำในพิธีเฉลิมฉลอง (Senshubansai) นักเชิดหุ่นกระบอก นักดนตรีตีกลองเหล็ก (Hachitatake) นักระบำ (Maimai) เป็นต้น

2. แบ่งตามความสัมพันธ์ของงานที่ทำกับความสกปรกจัดเป็น เอตะ และงานที่ทำในระยะเวลาสั้นๆ จัดเป็น ฮินิน[9] เช่น อาชีพสัปเหร่อ คนเฝ้าหลุมศพ งานที่แปดเปื้อนของมนุษย์ จัดว่าเป็นพวกเอตะ และงานแสดงศิลปะบันเทิงหรือการแสดงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จัดเป็นพวกฮินินเป็นต้น

3. แบ่งตามลักษณะการสืบทอดอาชีพของบรรพบุรุษจากยุคก่อนต่อเนื่องไปสู่สมัยโตกุงาวะ[10] เช่น คนขายเนื้อ งานหนังสัตว์ ช่างย้อมและงานหัตถกรรมจากไม้ไผ่ นักแสดง โสเภณี นักบวชเร่ร่อน และคนเฝ้าหลุมศพ เป็นต้น

ในยุคกลาง ระบบชนชั้นดี ชนชั้นต่ำหรือเรียวมิน–เซนมินไม่ใช่การแบ่งชนชั้นอย่างเป็นทางการ ชนชั้นในสังคมประกอบด้วย ชนชั้นขุนนาง ชนชั้นนักรบ ชนชั้นชาวนา ส่วนกลุ่มเซนมินยังคงอยู่ระดับล่างสุด อย่างไรก็ตาม ก่อนสมัยโตกุงาวะ กลุ่มชนชั้นต่ำเหล่านี้นับว่ามีบทบาทในสังคมญี่ปุ่น ได้แก่ บทบาทด้านพิธีกรรมทางศาสนา งานศิลปะการแสดง และงานรับใช้ชนชั้นนักรบ

1. บทบาทด้านพิธีกรรมทางศาสนา ในช่วงแรก พุทธศาสนารับใช้สังคมด้านพิธีกรรมชำระล้างในความเชื่อของชินโต วัดจึงเป็นที่ที่คนชั้นต่ำ ที่มีความแปดเปื้อนได้เข้ามาเกี่ยวข้องในการเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมบางอย่างที่คนทั่วไปหลีกเลี่ยงโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความตาย เช่น พิธีสวดส่งวิญญาณ เผาศพ เป็นต้น ในส่วนพิธีกรรมทางพุทธศาสนา และการชำระล้าง ช่วยสร้างรายได้ให้วัดในรูปของเงินทำบุญบริจาค ผู้ที่แสดงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ดังกล่าวคือ พวกคนสถานะต่ำ หรือพวกเซนมิน เนื่องจากการเชื่อมโยงระหว่างการแสดงพิธีกรรมทางศาสนากับโลกแห่งวิญญาณชั่วร้ายและความเชื่อว่าคนสถานะต่ำเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งไม่บริสุทธิ์ จึงต้องแยกออกไปอยู่นอกสังคม วัดและศาลเจ้าใช้การแสดงพิธีกรรมในรูปแบบการเต้น การเล่นดนตรี การที่พิธีกรรมทางศาสนาเหล่านี้กลายเป็นศิลปะการแสดงนั้น เพราะการรวมทั้งสองสิ่งนี้เข้าด้วยกันเพื่อดึงดูดความสนใจให้คนเข้าวัดเพิ่มรายได้แก่วัดมากขึ้น โดยเฉพาะในยุคกลางที่รัฐสนับสนุนศาสนาน้อยลง ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดนักแสดงที่เป็นชนชั้นต่ำ รวมทั้งกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนศิลปะเหล่านี้

ในปี ค.ศ. 1192 เริ่มเข้าสู่ยุคกลางสมัยคามาคุระ การปกครองเป็นแบบศักดินา เมื่อชนชั้นนักรบยึดอำนาจจากพวกขุนนางและสร้างรัฐบาลทหาร

---

[8] *Koyama, Yasunori, "Chusei Seiminron," In Koza Nihon-Rekishi 4: Chusei 2, pp. 159–98. Edited by Rekishigaku Kenkyukai (Tokyo: Tokyo Daigaku Shuppankai, 1992.), p. 172. cited by Ian R. Laidlaw, "The Origin and Future of the Burakumin," (Master of Arts, University of Otago, 2001), p. 23.*

[9] *De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi. Japan's Invisible Race: Caste in Culture and Personality, p. 20.*

[10] *Ninomiya Shigeaki, "An Inquiry Concerning the Origin, Development, and Present Situation of the Eta in Relation to the History of Social Classes in Japan," :74-76. cited by Emiko Otake,"Ayabe Life : Its Dimension of Buraku and Buraku–Min.", p. 20.*

บะคุฟุขึ้นมา เป็นเวลาที่พุทธศาสนาเริ่มเผยแผ่เข้าสู่สามัญชน และในสมัยมุโรมาฉิ การสนับสนุนพุทธศาสนาของรัฐเริ่มลดลง ทำให้วัดต้องพึ่งพารายได้ด้วยตัวเองมากขึ้น[11] สถานะของพวกชนชั้นต่ำเริ่มพัฒนาขึ้น วัดต้องการใช้ประโยชน์พวกเขาในการแสดงพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อเพิ่มรายได้และดึงความสนใจให้คนเข้าวัด แม้คนเหล่านี้จะถูกแยกออกจากสังคมไป แต่พวกเขาก็เป็นกลุ่มคนที่มีประโยชน์ในเรื่องเฉพาะบางอย่างแก่สังคม

งานที่คนทั่วไปรังเกียจ กลายเป็นงานผูกขาดของคนชั้นต่ำเอตะและฮินิน ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 15 และ 16 คือ พิธีการชำระล้างความบริสุทธิ์ กลายเป็นอาชีพสืบทอดและเป็นชุมชนอาชีพเฉพาะที่รักษากลุ่มเอตะและฮินินไว้ได้ยาวนาน ส่วนผู้ที่ไม่ได้ทำงานเกี่ยวกับการชำระความแปดเปื้อนทั้งหลายต่างแยกย้ายไปทำอาชีพอื่นๆ เช่น เร่ร่อน ขอทาน และแสดงศิลปะบันเทิง เป็นต้น

2. บทบาทด้านงานศิลปะการแสดง คนชั้นต่ำมีบทบาทด้านวัฒนธรรมที่น่าสนใจ คือ งานศิลปะการแสดงหลายรูปแบบของญี่ปุ่นในยุคกลาง งานศิลปะการแสดงส่วนใหญ่ใช้เซนมินเป็นนักแสดง เช่น สะรุงะคุ (Sarugaku) และละครโน (No) เพราะสถานะต่ำของเซนมินที่เชื่อมโยงเข้ากับความเชื่อในเรื่องความไม่บริสุทธิ์ บทบาทด้านงานศิลปะการแสดงของคนชั้นต่ำจึงช่วยให้เข้าใจชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนของคนสถานะต่ำกับสังคมส่วนใหญ่ได้มากขึ้น

สะรุงะคุ (Sarugaku) เป็นหนึ่งในศิลปะการแสดงแรกๆ ที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่น วัดเริ่มเป็นผู้ให้การสนับสนุนสะรุงะคุ โดยจัดให้แสดงบนพื้นที่ที่มีความแปดเปื้อนหรือมีวิญญาณชั่วร้าย สะรุงะคุจึงมีลักษณะเป็นการแสดงเพื่อสั่งสอนให้ผู้มาชมเกิดความเกรงกลัว[12]

มุมมองในพิธีกรรมทางศาสนาของการแสดงเหล่านี้ เป็นการออกแบบให้ดูดซับความแปดเปื้อนหรือสิ่งไม่บริสุทธิ์ของชุมชนและสถานที่ต่างๆ ออกไป และมีความเกี่ยวข้องกับสถานะของผู้แสดงที่เป็นพวกอยู่นอกสังคมเพราะเป็นการแสดงที่มีความแปดเปื้อน พุทธศาสนาใช้สะรุงะคุเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงเพื่อความบันเทิง พิธีกรรมทางศาสนาและการแสดงบรรยายธรรมในบริเวณวัด การแสดงบันเทิงของสะรุงะคุ ดึงดูดผู้คนเข้ามาวัด ส่วนการแสดงพิธีกรรมหรือการบรรยายธรรมช่วยส่งเสริมศาสนาพุทธให้แพร่สู่ประชาชน ต่อมาวัดที่เคยให้การสนับสนุนการแสดงสะรุงะคุเปลี่ยนมาเป็นรัฐแทน การเปลี่ยนแปลงนี้จึงทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างกลุ่มนักแสดงสะรุงะคุที่เป็นเซนมิน กับนักแสดงที่สถานะต่ำที่ทำการแสดงสำหรับชนชั้นสูง การแข่งขันดังกล่าวช่วยให้สะรุงะคุเป็นที่นิยมและกลายเป็นศิลปะอย่างสมบูรณ์ที่ได้รับความชื่นชมจากชนชั้นสูงในหมู่ซามูไรและขุนนาง[13] อาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนผู้สนับสนุนศิลปะการแสดงจากวัดมาสู่รัฐเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการแสดงพิธีกรรมทางศาสนามาสู่การแสดงที่มีศิลปะ ในที่สุดการแสดงสะรุงะคุจึงกลายเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจของรัฐ ส่วนน้อยที่จะเป็นพิธีกรรมชำระล้างหรือการแสดงคำสอนทางศาสนาอย่างเดียว และหากนักแสดงสะรุงะคุสามารถให้ความพอใจในรสนิยมศิลปะแก่พวกขุนนางชั้นสูงได้ นักแสดงชั้นต่ำเหล่านี้ก็จะสามารถสร้างรายได้และเพิ่มฐานะของตนเองขึ้นมา

---

[11] *Kitagawa, Joseph M. Religion in Japanese History, (New York; London : Columbia University Press, 1966), p.106.*

[12] *Marra, Michele. "The Buddhist Mythmaking of Defilement : Sacred Courtesans in Medieval Japan," in Journal of Asain Studies 52 (February 1993):76.*

[13] *Ze-ami. Kadensho, Translated by Chuichi Sakurai, Shuseki Hayashi, Rokuro Satoi and Bin Miyai. 2nd ed., (Kyoto: Sumiya-Shinobe Publishing Institute, 1968), p. 4.*

ละครโน (No) พัฒนามาจาก สะรุงะคุ โดยนักแสดงที่ชื่อ เซอามิ (Zeami) เซอามิแยกการแสดงสะรุงะคุ ที่มีลักษณะมุ่งพิธีกรรมทางศาสนาออกจากการแสดงโน ที่สร้างให้มีรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อน เด่นชัดพิเศษของบทละคร จนกลายเป็นศิลปะการแสดงที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่นในทุกวันนี้

No drama masks.
top: Yaseotoko (**"**Thin Man**"**);
bottom: Wakaonna (**"**Young Woman**"**). Painted wood.
Yasaka Shrine, Kyoto

ละครโน เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนสถานะต่ำนอกสังคมตรงที่ โอกินะ (Okina) ซึ่งเป็นละครโนเก่าแก่ที่เซอามียังคงอนุรักษ์ให้มีการแสดงพิธีกรรมทางศาสนาไว้[14] และให้เป็นส่วนหนึ่งของละครโน ซึ่งการแสดงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวกับเทพเจ้า มักจะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของพวกสถานะต่ำ และเมื่อ โน ได้พัฒนามาจาก สะรุงะคุ นักแสดงใน สะรุงะคุ ก็คือคนสถานะต่ำดังที่กล่าวมาแล้ว จึงเป็นไปได้ที่นักแสดงของ โน ก็คือคนสถานะต่ำนอกสังคมเช่นกัน

นักแสดงบางคนที่เป็นพวกสถานะต่ำมาแต่กำเนิด สามารถหนีออกไปจากสถานะทางสังคมของตนและได้เลื่อนสถานะขึ้น ตัวอย่างหนึ่งของเรื่องนี้คือ ตัวเซอามิเอง ซึ่งเป็นคนที่มาจากสถานะต่ำ ด้วยการสนับสนุนอุปถัมภ์ศิลปะการแสดงของโชกุนอาชิคางะ โยชิมิทสุ (Ashikaga Yoshimitsu) ในสมัยมุโรมะชิ ทำให้ เซอามิ มีสถานะที่ดีขึ้นมาก[15] และด้วยการปรับพัฒนางานศิลปะการแสดงของ เซอามิ ทำให้ โน กลายเป็นศิลปะบันเทิงชั้นสูงของญี่ปุ่นที่แสดงออกซึ่งความละเอียดอ่อนทางศิลปะและเป็นแบบแผนการแสดงที่สูงส่ง

ศิลปะการแสดงของญี่ปุ่นในยุคกลางนั้นมีกลุ่มคนสถานะต่ำเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย และการแสดงที่มีนักแสดงเป็นคนชั้นต่ำ และคนเร่ร่อนนั้น ก็เป็นหนึ่งในรูปแบบของความบันเทิงในญี่ปุ่นช่วงสมัยมุโรมาชิ[16] ซึ่งเป็นที่ยอมรับและนิยมแพร่หลายในสังคม ชี้ให้เห็นถึงสถานะทางสังคมของเซนมินเหล่านี้ในช่วงสมัยกลาง แต่งานแสดงของพวกเขากลับไม่เด่นชัดในสมัยโตกุงาวะ เมื่อพิจารณาจากการแสดงที่มีกลุ่มสถานะต่ำร่วมอยู่อย่าง โน สะรุงะคุ คาบุกิ บุนระคุ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การมีส่วนร่วมของพวกเขาในศิลปะการแสดงเหล่านี้ลดลงอาจเป็นเพราะศิลปะ

[14] *Keene, No and Buraku, p. 13.*
[15] *Ze-ami, Kadensho, p. 3.*
[16] *Law, Jane Marie, Puppets of Nostalgia, p. 78.*

การแสดงเหล่านี้เกิดการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในช่วงสมัยโตกุงาวะซึ่งมีการแข่งขันมากขึ้นและมีการควบคุมด้วยกฎระเบียบมากมาย กล่าวคือ การแสดงไม่ได้มุ่งเน้นพิธีกรรมทางศาสนาโดยเฉพาะ จึงหมายความว่า พวกคนชั้นต่ำที่เคยมีอาชีพแปดเปื้อนและชำระล้าง ไม่เป็นที่ต้องการในงานแสดงอย่างที่เคยทำอีกต่อไป และเพราะมีนักแสดงมืออาชีพเพิ่มจำนวนขึ้นที่ไม่ใช่คนสถานะต่ำอย่างพวกเขา ย่อมเป็นที่ยอมรับในสังคมมากกว่า ทำให้นักแสดงกลุ่มชนชั้นต่ำเป็นรองกว่ากลุ่มนักแสดงมืออาชีพเหล่านี้ในที่สุด การกำหนดกฎเกณฑ์ส่งเสริมระบบชนชั้นช่วงกลางถึงปลายสมัยโตกุงาวะ ทำให้คนสถานะต่ำถูกกีดกันออกจากการแสดงที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเลื่อนสถานะขึ้นสูงในสังคมได้

3. งานรับใช้ชนชั้นผู้ปกครอง สมัยมุโรมาชิ ระบบเครือญาติล่มสลาย เกิดระบบครอบครัวหรืออิเอะ (Ie) และผู้ปกครองประจำแคว้น หรือไดเมียว (Daimyo) ขึ้นมาแทน การเปลี่ยนแปลงนี้เสริมสร้างเสถียรภาพให้แก่รัฐบาล นำมาซึ่งการแข่งขันระหว่างไดเมียว เกิดเมืองใหญ่ เมืองเล็ก หลายแห่ง ที่มีการปกครองตนเองและปกป้องตนเอง ทำให้เกิดความต้องการการผลิตอาวุธเพื่อใช้ทำสงคราม โดยเฉพาะงานหนังสัตว์ เพราะว่างานหนังสัตว์เป็นอาชีพของพวกคนชั้นต่ำ โดยเรียกคนเหล่านี้ว่า เอตะ หรือคาวะตะ (Kawata)[17] ดังนั้น ความต้องการงานหนังสัตว์ที่มีมากทำให้เกิดชุมชนของพวกคนชั้นต่ำตามชายแดนของเมืองหรือแคว้นต่างๆ มากมาย

ในปี ค.ศ. 1477 ช่วงเวลาแห่งสงครามยืดเยื้อได้เริ่มขึ้นและดำเนินไปจนถึง ค.ศ. 1573 ในช่วงเวลานี้ จะเห็นชนชั้นนักรบต้องการอาวุธและยุทโธปกรณ์เพื่อใช้ในสงครามเป็นจำนวนมาก เช่น อานม้า ชุดเกราะที่ทำจากหนังสัตว์ สายธนู หน้าไม้ที่ทำจากลำไส้วัว[18] เป็นต้น รวมทั้งงานเก็บและจัดการศพที่มีจำนวนมากจากการรบในสงคราม การงานของคนชั้นต่ำจึงตอบสนองความต้องการของชนชั้นนักรบได้อย่างมากในสมัยนี้

ระบบชนชั้นตั้งแต่สมัยโตกุงาวะ

นโยบายที่สำคัญของสมัยโตกุงาวะ คือ การจัดตั้งและกำหนดชนชั้นทางสังคมที่แน่นอนตายตัว มีการแบ่งแยกชาวนาออกจากชนชั้นนักรบอย่างชัดเจน และออกกฎหมายแบ่งชนชั้นทางสังคมเพื่อเสริมอำนาจนักรบ โดยแต่ละชนชั้นมีกฎควบคุมไม่ก้าวก่ายกันตามหลักการแห่งขงจื๊อ และแนวคิดขงจื๊อที่โชกุนแห่งตระกูลโตกุงาวะนำมาใช้ คือ มนุษย์ทุกคนไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการปฏิบัติต่อกันตามกฎหมายจึงไม่เท่าเทียมกัน และถือว่าการปฏิบัติต่อผู้คนที่แตกต่างกันนั้นถูกต้องตามธรรมชาติ ยุติธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย ชาวบ้านตามหมู่บ้านจึงไม่มีสิทธิฟ้องร้องผู้ใหญ่บ้าน และผู้ใหญ่บ้านก็ไม่มีสิทธิฟ้องร้องไดเมียวของตน จากแนวคิดเช่นนี้ในภาษาญี่ปุ่นจึงไม่มีคำว่า “สิทธิ” ที่มีความหมายเกี่ยวพันกับคำว่า “หน้าที่” ในปลายศตวรรษที่ 19 จึงต้องบัญญัติศัพท์ใหม่คือ “kenri” อันหมายถึง “สิทธิ” ขึ้นมา ลักษณะเด่นของการปกครองในสมัยโตกุงะวะคือ การที่ผู้น้อยไม่มีสิทธิ อันมีสาเหตุจากกฎแห่งสถานภาพนี้เอง

กฎแห่งสถานภาพในสมัยโตกุงาวะ

ระบบกฎหมายของสมัยโตกุงาวะแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1) กฎหมายในระบบศักดินาที่มีการกระจายอำนาจการบริหารจากโชกุน ไดเมียว ลงไปถึงผู้ใหญ่บ้านและหัวหมู่ (หัวหน้าคน 5 คน /โกะนินงุมิ) จนถึงหัวหน้าครอบครัว

2) กฎหมายจารีตประเพณีใช้ตัดสินควบคุม

---

[17] *คาวาตะ (Kawata) แปลว่า หนัง(สัตว์) จำนวนมาก*

[18] *De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi. Japan's Invisible Race: Caste in Culture and Personality, p. 21.*

ความสัมพันธ์ และการค้าขายของเอกชนในทุกระดับของสถานภาพ[19]

ตัวอย่างกฎควบคุมสถานภาพและการลงโทษในระบบชนชั้น [20] เช่น

1) กรณีฆ่าเจ้านายหรือผู้ปกครอง จะถูกนำไปประจานเป็นเวลา 2 วัน และตัดศีรษะก่อนจะแห่ศพประจานอีกครั้ง

2) กรณีทำร้ายเจ้านายหรือชนชั้นผู้ปกครองได้รับบาดเจ็บรวมทั้งอดีตเจ้านาย จะถูกประหารและแห่ศพประจานเป็นเวลา 1 วัน

กฎควบคุมสถานภาพชนชั้นต่ำสุด เอตะและฮินินในสมัยโตกุงาวะมีความเข้มงวด และสะท้อนให้เห็นการเลือกปฏิบัติที่ชัดเจนอย่างเป็นทางการมากกว่าสมัยอื่นๆ

ชนชั้นต่างๆ ในสมัยโตกุงาวะ

ชนชั้นนักรบ เรียกว่าซามูไร มีโชกุนเป็นตำแหน่งสูงสุดในชนชั้นนักรบ โชกุนจะแต่งตั้งไดเมียวเป็นผู้ปกครองแคว้นครอบครองที่ดินที่โชกุนกำหนดให้ ในการจัดลำดับขั้นของไดเมียวขึ้นกับความสัมพันธ์กับโชกุนและผลผลิตข้าวอย่างน้อย 10,000 โคคุต่อปี[21] ไดเมียวจะมีกองกำลังของตัวเองทำหน้าที่ยามเฝ้าปราสาท และบางส่วนเป็นทหารหน้าที่ของซามูไรมีหลากหลาย เช่น งานในรัฐบาลโชกุน ตำรวจหรือกองกำลังของไดเมียว ในสมัยโตกุงาวะมีซามูไรราว 2 ล้านคน ในจำนวนประชากรทั้งหมด 30 ล้านคน

ชนชั้นชาวนา มีประมาณร้อยละ 85 ของประชากรในสมัยโตกุงาวะ ชนชั้นชาวนาถือได้ว่าเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของบรรดาชนชั้นนักรบและของประเทศ มีความสำคัญในฐานะเป็นผู้ผลิตทรัพย์สินของสังคม เป็นผู้หาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องแก่ประชาชน ความร่ำรวยของไดเมียวก็วัดจากจำนวนข้าวที่ผลิตได้ในเขตแดนของตน นโยบายของรัฐบาลโตกุงาวะจึงสนับสนุนเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก และพยายามให้ชาวนามีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้รับคำสั่งให้ตระหนักถึงชาวนาว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของรัฐ เพราะฉะนั้นควรจะดูแลสภาพความเป็นอยู่และปัญหาของชาวนา

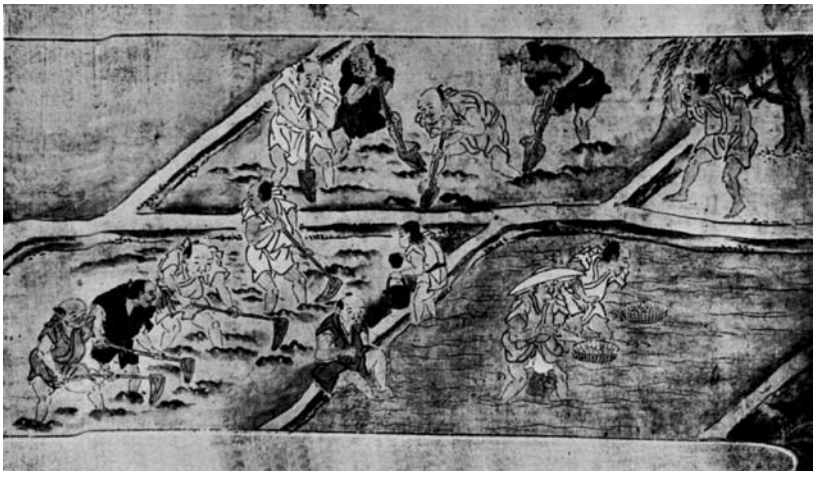

Cultivating the paddyfields. This painting, part of a picture scroll believed to have been produced around the beginning of the Edo period, show farmers at work.

---

[19] *แดน เอฟ แฮนเดอร์สัน และ เจมส์ แอล แอนเดอร์สัน. "บทที่ 18 : โครงสร้างของกฎหมายญี่ปุ่น," แปลโดย ทัศนีย์ อนมาน, ในประวัติศาสตร์ และอารยธรรมญี่ปุ่น เล่ม 2, น. 338-364. บรรณาธิการโดย เพ็ญศรี กาญจโนมัย, (กรุงเทพมหานคร: วรวุฒิการพิมพ์, 2522), น. 345.*

[20] *John Pierre Mertz. "Tokugawa Political Life," <http://www4.ncsu.edu/~ fljpm/chron/jc19.tok.gen.html>.*

[21] *โคคุ คือ 176.2 ลิตร*

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ชาวนาถูกห้ามไม่ให้ฝ่าฝืนข้อห้ามของซามูไร และห้ามเข้าเมืองทำการค้าขาย ชาวนาจำนวนมากในชนบทอาศัยอยู่ในหมู่บ้านกันมาช้านาน มีชีวิตที่ลำบากยากแค้น รัฐปกครองหมู่บ้านเหล่านี้ตามโครงสร้างของหมู่บ้านดั้งเดิม โดยอนุญาตให้ชาวบ้านจัดการเรื่องภายในของตนเอง รัฐบาลจะจัดการเฉพาะกฎเกณฑ์พิเศษ เช่น การเก็บภาษี การจำกัดภาษี การจำกัดอาวุธ และการขึ้นทะเบียนสำมะโนครัวที่วัดประจำท้องถิ่น

ชนชั้นช่างฝีมือ ชนชั้นช่างฝีมือกับชนชั้นพ่อค้าแยกออกจากกันไม่ชัดเจนนัก เนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจมีการคาบเกี่ยวกัน เช่น ช่างตัดเสื้ออาจทำการค้าสินค้าของตัวเองจนพัฒนาไปสู่การกู้ยืมซื้อขายสินค้าได้ ช่างฝีมือเป็นกลุ่มที่ซามูไรมีความต้องการมากที่สุด เช่น ช่างตีดาบ ทำให้มีสถานะที่สูงสุดในบรรดาช่างฝีมือทั้งหลาย

ชนชั้นพ่อค้า พ่อค้าโดยเฉพาะที่อยู่ในเมือง มีฐานะมั่งคั่งแต่ถูกจัดไว้ในชั้นล่างสุดในลำดับชั้นทางสังคม เพราะมีความเชื่อว่าพ่อค้าไม่ได้เป็นผู้ผลิตสร้างสรรค์อะไรอย่างเช่นชาวนาและช่างฝีมือ แต่เป็นผู้หาผลประโยชน์จากผลผลิตที่ได้มาจากผู้อื่น

นอกจากชนชั้นทั้ง 4 ดังกล่าวแล้ว ยังมีชนชั้นต่ำสุดที่อยู่นอกระบบชนชั้น

ชนชั้นต่ำสุด (เอตะ ฮินิน และอื่นๆ) สำหรับเอตะและฮินินที่ถูกตัดออกจากลำดับชั้นทางสังคมในสมัยโตกุงาวะนี้ ถูกเลือกปฏิบัติและแบ่งแยกอย่างเข้มงวดกว่าสมัยก่อนและกำหนดให้มีสถานะต่ำต้อยที่สุดในบรรดาเซนมิน ชนชั้นผู้ปกครองออกกฎการแต่งกายให้เอตะต้องสวมเสื้อผ้าที่ต่ำต้อยกว่าชาวนา ต้องถอดหมวกและรองเท้าออกก่อนเมื่อจะเข้าใกล้ที่พักอาศัยของสามัญชน และการที่รัฐบันทึกความเป็นพลเมืองของเอตะ ฮินิน แยกออกจากคนอื่นๆ เมื่อราว ค.ศ. 1857 นั้น กล่าวได้ว่า การเป็นคนนอกชนชั้นของเอตะและฮินิน และการเลือกปฏิบัติต่อพวกเขาเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกในสมัยโตกุงาวะ ที่ระบบชนชั้นเข้ามาจำกัดอิสระในการประกอบอาชีพ ที่อยู่อาศัย และการเลื่อนสถานะของพวกเขาอย่างเข้มงวด นอกจากนี้ ชนชั้นอื่นๆ ก็หลีกเลี่ยงที่จะยุ่งเกี่ยวกับพวกเขาอันเนื่องมาจากความเชื่อทางศาสนา ในเรื่องความสะอาด การชำระล้าง และความรู้สึกเหยียดหยามรังเกียจต่ออาชีพ และการกระทำที่แปดเปื้อนของคนเหล่านี้ สภาพดังกล่าวดำเนินต่อมาจนกระทั่งปลายสมัยโตกุงาวะเข้าสู่สมัยเมจิ

พวกเชื้อสายเอตะ ฮินินเป็นพวกที่มีนัยสำคัญในสมัยโตกุงาวะเพราะเป็นช่วงเวลาที่ยาวนานถึง 250 ปีที่ประเทศมีความสงบสุขภายใน ซึ่งมีกฎหมายบังคับให้คนเหล่านี้เป็นพวกที่แตกต่างและแบ่งแยกออกจากสังคมให้อยู่ในสถานะที่ชนชั้นผู้ที่สูงกว่าแตะต้องไม่ได้ (Untouchable)[22] อาจกล่าวได้ว่า กฎหมายที่บังคับใช้นั้นทำให้กลุ่ม เอตะ ฮินิน ในสมัยโตกุงาวะถูกเลือกปฏิบัติอย่างมากและเป็นทางการกว่าช่วงสมัยก่อนหน้านี้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างกฎหมายควบคุมสถานะชนชั้นต่ำสุด เอตะ ฮินิน ในสมัยโตกุงาวะ

การแต่งกาย ห้ามสวมผ้าไหม สวมได้เฉพาะผ้าฝ้าย และไม่มี โอบิ (Obi) เชือกคาด ห้ามเข้าเมืองเวลากลางคืนห้ามเข้าบ้านชาวนา ห้ามมีหน้าต่างของบ้านที่หันเข้าถนน ระเบียบการเข้าสู่เขตศาสนา กฎการไว้ทรงผมและการสวมรองเท้า เป็นต้น

นอกจากนี้ บางแห่งมีกฎว่าเอตะต้องสวมเสื้อผ้าที่ต่ำต้อยกว่าชาวนา และระบุสถานะตัวเองโดยการติดแถบผ้าขนาด 4x5 นิ้ว ที่เสื้อ เมื่อเข้าใกล้หรือผ่านบ้านสามัญชน หรือชนชั้นอื่นๆ เอตะต้องถอดหมวก ถอดรองเท้าก่อน และห้ามนั่ง ห้ามรับประทาน ห้ามสูบยาร่วมกับสามัญชน[23] กฎเหล่านี้สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นการควบคุม เอตะ ฮินิน ที่อยู่

[22] *De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi, Japan's Invisible Race : Caste in Culture and Personality, p. 23.*

[23] *Shimahara, Nobuo, Burakumin : A Japanese Minority and Education, (Hargue: Martinus Hijhoff,1971), pp. 17-18.*

กระจัดกระจาย ไม่เป็นระเบียบ แต่รัฐบาลยังคงแบ่งแยกคนชั้นต่ำออกจากสถานะทางสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการไม่รวมเอตะ ฮินิน ไว้ในแบบสำรวจสำมะโนครัวประชากร ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1720

และในปี ค.ศ. 1859 กฎหมายในการพิจารณาคดีความ การต่อสู้ระหว่างเอตะกับสามัญชนอื่น ผลการตัดสินกำหนดให้เอตะมีค่าเท่ากับ 1 ใน 7 ส่วนของคนธรรมดาทั่วไป หมายความว่า สามัญชนหรือชนชั้นอื่น 1 คน จะมีความผิดต่อเอตะ 7 คน โดยจะเอาผิดได้เมื่อสามัญชนต้องฆ่าเอตะเพิ่มอีก 6 คน[24] หรืออาจกล่าวได้ว่าหากเอตะกระทำผิดโดยการฆ่าชนชั้นอื่น 1 คน เอตะก็จะต้องถูกลงโทษประหารชีวิต 7 คนเช่นกัน

มีประกาศกฎหมาย ในปี ค.ศ. 1870 ที่จังหวัดวากายามะ (Wakayama) ว่าพวกเอตะขาดศีลธรรมและมีกิริยาทรามในระยะนี้ ดังนั้น ขอให้พวกเอตะเชื่อฟังกฎ ดังนี้ [25]

1) ให้เดินเฉพาะริมขอบถนน 2) ห้ามเถลไถล ใช้เวลาเปล่าประโยชน์ หรือเดินเล่นตั้งแต่เช้าจนค่ำ ไม่ว่าจะในเมืองหรือชานเมือง และไม่ว่าจะในหรือนอกชุมชนของตนเอง แต่ในช่วงวันหยุดเซทสุบุน (Setsubun) ให้เดินได้จนถึง 5 โมงเย็น และในวันสิ้นปี ได้ไม่เกิน 3 ทุ่ม 3) ห้ามดื่ม กิน ในตัวเมือง 4) ไม่อนุญาตให้ใช้ร่ม หรือ หมวก ยกเว้นในวันที่ฝนตกเท่านั้น และ 5) ห้ามใส่รองเท้าหุ้มส้น ยกเว้นรองเท้าแตะ

สำหรับกฎเกี่ยวกับการลงโทษ ระบุว่า เมื่อเอตะ ฮินินทำผิดกฎหมาย ขโมย ข่มขู่ หรือหนีออกจากพื้นที่ที่กำหนดให้อาศัยและทำงาน พวกเขาจะได้รับการลงโทษ ดังนี้ ความผิดครั้งแรก คือ การตำหนิตักเตือน ครั้งที่ 2 สักที่รอบข้อมือซ้าย ครั้งที่ 3 สักที่รอบข้อมือขวา และครั้งที่ 4 ประหารชีวิต

ภายหลังมีการเปลี่ยนกฎในปี ค.ศ. 1790 ให้มีความรุนแรงขึ้น ดังนี้ ความผิดครั้งแรก สักที่ต้นแขนซ้าย ครั้งที่ 2 สักที่รอบข้อมือซ้าย และครั้งที่ 3 ประหารชีวิต[26]

ลักษณะงานอาชีพ สมัยโตกุงาวะ การกำหนดอาชีพมีกฎระบุว่า ฮินิน เป็นพวกมีอาชีพขอทาน โสเภณี นักแสดงบันเทิง พวกเร่ร่อน นักบวชแสวงบุญ เป็นต้น ส่วนเอตะ เป็นพวกทำงานหรือจัดการหนังสัตว์ เนื้อสัตว์ จัดการศพ รวมทั้งช่างฝีมือในงานบางประเภทที่สืบทอดกันมา เป็นต้น[27] สมัยโตกุงาวะ การเลือกประกอบอาชีพไม่สามารถทำได้อย่างอิสระ และเอตะในสมัยนี้ มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมแย่ลง เพราะการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางของประเทศ ทำให้การทำสงครามสิ้นสุดลง ซึ่งหมายถึงความต้องการงาน และผลิตภัณฑ์สำหรับใช้ในสงครามที่ชุมชนเอตะเคยมีบทบาทสำคัญได้หายไปด้วย และความต้องการด้านการแสดงพิธีกรรมทางศาสนาก็ลดลงทำให้เกิดการย้ายที่ไปยังชุมชนพวกคนชั้นต่ำนอกสังคม หรือเขตแปดเปื้อนอื่นๆ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มคนชั้นต่ำกลุ่มย่อยที่มีความเด่นชัดของกลุ่มน้อยลง เช่น พวกโชมนจิ (Shomonji)[28] ในสมัยโตกุงาวะ การแสดงละครโนได้รับความนิยม และถือเป็นงานศิลปะที่มีคุณค่าอันเกิดจากการพัฒนาโดยชนชั้นต่ำดังที่กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ แต่เมื่อเข้าสู่สมัยโตกุงาวะ การแข่งขันที่มีมากขึ้น ทำให้เกิดนักแสดงมืออาชีพที่ไม่ใช่ชนชั้นต่ำ และส่งผลให้คนชั้นต่ำที่ทำอาชีพเป็นนักแสดงในสมัยโตกุงาวะไม่ประสบความสำเร็จเท่ายุคก่อน

อาชีพที่เอตะและฮินินถูกบังคับให้ทำ นอกจากงานหลายประเภทที่คนสามัญชนจะรู้สึกรังเกียจ

---

[24] *Passin, H. "Untouchability in the Far East.", In Monumenta Nipponica. vol.11 no.3 (1955): 35.*

[25] *De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi, Japan's Invisible Race : Caste in Culture and Personality, p. 23.*

[26] *Ibid., p. 27.*

[27] *De Vos, George A. Japan's Outcastes : The Problem of the Burakumin (London: Minority Rights Group, 1971), pp. 4-5.*

[28] *Law, Jane Marrie, Puppets of Nostalgia, pp. 72-73.*

เช่น การทำความสะอาดในที่สาธารณะ ผลิตไม้กวาด ทำความสะอาด งานดูแลนักโทษ ผลิตเครื่องหนัง สัตว์ ยังมีงานช่วยประหารชีวิตและงานจัดการศพนักโทษ โดยทำหน้าที่พานักโทษไปแดนประหาร จัดท่าทางให้ซามูไรตัดศีรษะนักโทษ และกดร่างนักโทษจนเลือดออกจากตัวหมด หลังจากนั้น เอตะและฮินินจะล้างหน้าที่เปื้อนเลือดให้นักโทษ จากนั้นถอดเสื้อผ้าออกทั้งหมดจากศพ แล้วเอาศีรษะมาให้ศพกอดอุ้มไว้และห่อศพด้วยเสื่อฟาง และจัดการนำไปฝัง[29] ความเชื่อที่ว่าการงานเกี่ยวกับศพ หรือกรรมแห่งความตาย ความแปดเปื้อนนั้นทำให้เกิดความเหยียดหยามดูถูกเอตะและฮินินมากยิ่งขึ้น ทำให้ถูกแบ่งแยกออกจากสังคมโดยทั่วไปในทุกด้าน

จะเห็นว่า ทั้งเอตะและฮินิน ยังคงทำอาชีพเดิมๆ ที่พวกเขาเคยทำในอดีตก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 17 กล่าวคือ ฮินินยังคงมีอาชีพเร่ร่อน ทำงานชั่วคราว ส่วนเอตะยังคงยุ่งเกี่ยวกับงานแปดเปื้อน และงานที่ผูกขาดในท้องถิ่น โดยรัฐบาลก็จะให้พวกนี้ประกอบอาชีพโดยเฉพาะ เช่น รัฐบาลจะสั่งให้ดังซะเอะมง (Danzaemon/ผู้ควบคุมเอตะฮินิน) ส่งส่วยเป็นหนังสัตว์ หรือในแคว้นคะงะ (Kaga ทิศใต้ของจังหวัดอิชิคะวะในปัจจุบัน) รัฐบาลก็ได้แจ้งให้ชาวนาและชาวเมืองทราบว่า งานเก็บซากม้า ซากควายจะให้ซะเอะมงโงะโร (Saemongoro) แห่งร้านหนังสัตว์ ซะเอะมงโงะโร เป็นคะวะตะ[30] (Kawata) จากฮะริมะ[31] (Harima) เพื่อจัดงานเก็บศพสัตว์ม้าและวัวโดยเฉพาะ ด้วยนโยบายทางการเมืองของรัฐบาลต่างๆ ทำให้สิทธิการทำหนังสัตว์ได้ผูกขาดกับกลุ่มคนที่เรียกว่าเอตะ หรือ คะวะตะ ในที่สุด อย่างไรก็ตามชนชั้นต่ำในสมัยนี้มีหลายประเภทจึงมีหลายชื่อเรียกด้วยกัน แต่เอตะและฮินินเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดในบรรดาชนชั้นต่ำ จากการสำรวจสำมะโนประชากรปี ค.ศ. 1871 มีเอตะ 280,311 คน ฮินิน 23,480 คน และเป็นพวกเซนมินหรือคนชั้นต่ำอื่นๆ หลายประเภทรวมกันอีก 79,095 คน

การเพิ่มขึ้นของประชากรคนชั้นต่ำ สมัยโตกุงาวะเอตะและฮินินกลายเป็นกลุ่มคนที่มองเห็นได้ชัดเจนขึ้นในสังคม เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นสูง เมื่อเทียบกับอัตราการเพิ่มของประชากรญี่ปุ่นทั้งหมดในช่วงเวลานั้น อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรเอตะฮินิน ตั้งแต่ ค.ศ. 1720–1850 สูงขึ้นเป็น 6 ระยะ[32] ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนเอตะและฮินินไม่มีการควบคุมอัตราการเกิด จึงไม่เหมือนกับกรณีของประชากรชาวนาที่มีการฆ่าทารก[33] สมัยโตกุงาวะพบว่า มีทารกถูกฆ่าตายจำนวนมากถึง 70,000 คน ที่จังหวัดมุทสุ (Mutsu)

นอกจากการเพิ่มขึ้นสูงมากในสมัยโตกุงาวะของประชากรเอตะและฮินิน เป็นเหตุผลหลักที่ทำให้เอตะและฮินิน เป็นกลุ่มที่แยกออกจากสังคมอย่างชัดเจนในสมัยโตกุงาวะแล้ว อีกเหตุผลหนึ่งคือ แม้ว่ารัฐบาลจะเพิกเฉย ไม่สนใจคนกลุ่มนี้ แต่รัฐก็สามารถใช้ประโยชน์จากพวกเขาในการหลีกเลี่ยงการสร้างความไม่พอใจแก่พวกชาวนา โดยการทำให้พวกเขาเป็นกลุ่มชนชั้นต่ำสุดในระดับทางสังคมที่มองเห็นได้ซึ่งมีสถานะต่ำกว่าชาวนา เป็นการบังคับให้ชาวนายอมรับสภาพความยากจนที่ต้องเผชิญ และเข้าใจว่าตนเองไม่ใช่ชนชั้นล่างของสังคม

การเพิ่มขึ้นของชุมชนคนชั้นล่างสุดเพราะประชากรที่เพิ่มจำนวน ทำให้การควบคุมชนชั้นมีความเข้มงวดขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่า กฎเกณฑ์

---

[29] *De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi. Japan's Invisible Race : Caste in Culture and Personality, p. 27.*

[30] *เป็นชื่อเรียกของผู้ทำหนังสัตว์ในบางภูมิภาคของญี่ปุ่น*

[31] *ส่วนทิศใต้ของจังหวัดเฮียวโง (Hyogo) ในปัจจุบัน*

[32] *Ibid.*

[33] *Suginohara. The Status Discrimination in Japan : Introduction to the Buraku Problem (Kobe: The Hyogo Institute of Buraku Problem, 1982), p. 16.*

เหล่านี้จะทำให้พวกเขามีสถานภาพเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมใหม่ที่ต่างจากเดิมโดยสิ้นเชิง ดังที่กล่าวมาเอตะและฮินิน ยังคงทำหน้าที่ที่เคยทำมาก่อนหน้าสมัยโตกุงาวะ และก็เหมือนกับพวกคนชั้นต่ำอื่นๆ ที่ถูกแยกจากสังคมส่วนใหญ่อย่างที่เคยเป็นและความเปลี่ยนแปลงในสมัยโตกุงาวะ ไม่ได้เป็นการสิ้นสุดของการมีอยู่ของกลุ่มคนที่ถูกแบ่งแยกไปอยู่นอกสังคมแต่เป็นความเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นชนชั้นที่ถูกกดขี่มากขึ้น และนับพันปีก่อนสมัยโตกุงาวะ พวกเขาได้เห็นความเปลี่ยนแปลงในสถานะที่คล้ายๆ กันมาโดยตลอด ที่คนชั้นต่ำบางกลุ่มหายไป บางกลุ่มรวมกันกับกลุ่มย่อย และเข้าไปเกี่ยวข้องกับหน้าที่ในสังคมที่มีสถานะทั้งขึ้นและลง

ในสมัยโตกุงาวะ เซนมินถูกจัดเป็นคนชั้นต่ำสุดนอกระบบชนชั้นทั้ง 4 ดังที่ได้กล่าวมา และมีการกำหนดอาชีพระหว่างเอตะกับฮินินอย่างชัดเจน นอกเหนือไปจากกฎควบคุมสถานภาพที่เข้มงวดเป็นการแบ่งแยกเอตะและฮินินออกจากสังคมอย่างเป็นทางการต่างจากสมัยที่ผ่านมา กล่าวได้ว่ารัฐบาลโตกุงาวะได้สร้างระบบสถานะและลำดับชั้นทางสังคมอย่างเป็นทางการที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับคนชั้นต่ำสุดในอดีตหรือบุราคุมินในวันนี้

ในสมัยเมจิ จากนโยบายปฏิรูปประเทศให้ทันสมัย เมื่อมีการประกาศยกเลิกชนชั้น และยกเลิกชื่อเรียกเอตะและฮินิน ใน ค.ศ. 1871 แล้ว ตามหลักการเอตะ ฮินินและคนชั้นต่ำอื่นๆ จะต้องมีสถานะใหม่เป็นสามัญชน หรือเฮมิน (Heimin) มีอิสระในการประกอบอาชีพและเลือกที่อยู่อาศัย รวมทั้งต้องเสียภาษีเท่าเทียมกันกับสามัญชนอื่นๆ ที่มาจากชนชั้นชาวนา ช่างฝีมือ พ่อค้า แต่พบว่า เจ้าหน้าที่รัฐบางท้องที่แสดงการเลือกปฏิบัติต่อ เอตะ ฮินิน โดยระบุคำแสดงสถานะว่า สามัญชนใหม่หรือ ชินเฮมิน (Shinheimin) ในทะเบียนบ้าน Jinshin Koseki แทน

เมื่อได้อิสระในการเลือกอาชีพและที่อยู่อาศัย สามัญชนใหม่เหล่านี้อาศัยกันในหมู่บ้าน และทำการเกษตรเป็นส่วนมาก ในปี ค.ศ. 1888 ภายหลังการปฏิรูปเมจิ มีการจัดเขตปกครองท้องถิ่นใหม่โดยรวม 4-5 หมู่บ้านในสมัยโตกุงาวะเข้าเป็นเขตปกครองเดียว จากนั้นเรียกเขตปกครองใหม่นี้ว่า หมู่บ้าน (Mura) ส่วนหมู่บ้านดั้งเดิมถูกเรียกว่า บุราคุ (Buraku) หมู่บ้านซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นหน่วยการปกครองตนเองอิสระ กลายเป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ภายใต้การปกครองของเขตการปกครองใหญ่[34] บุราคุ หมายถึงหมู่บ้านดั้งเดิม ต้นศตวรรษที่ 20 รัฐบาลเมจิได้ให้ความหมายของคำว่าบุราคุใหม่โดยใช้คำว่า โทะคุชุบุราคุ (Tokushu Buraku) หรือหมู่บ้านพิเศษเมื่อกล่าวถึงชุมชนของพวกชนชั้นต่ำในอดีต โดยมีจุดประสงค์ให้เป็นการเรียกหมู่บ้านที่แตกต่างไปจากหมู่บ้านทั่วไป อาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลมีส่วนที่ทำให้เกิดการใช้คำเรียกคนที่สืบเชื้อสายมาจากเอตะ ฮินิน ในสมัยโตกุงาวะว่า บุราคุมิน ที่เป็นการใช้คำแสดงการเลือกปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

ศาสนาและความเชื่อของญี่ปุ่น

ชินโต

แนวปฏิบัติที่เด่นของชินโต มี 2 ประการ คือ การนับถือเทพเจ้าด้วยการบูชาเซ่นไหว้ และการชำระล้างตัวเองให้ปราศจากมลทิน ปัดเป่าความไม่ดีด้วยการชำระล้าง ชินโตเน้นความสะอาดบริสุทธิ์ และมองว่าความตาย เชื้อโรค เลือด และสิ่งสกปรกเป็นสิ่งน่ารังเกียจ น่ากลัว

แนวความคิดเรื่องการชำระล้างจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์ การชำระล้างตนเองให้บริสุทธิ์โดยพิธีกรรมที่กำจัดจิตวิญญาณร้ายออกไปเพื่อให้ตนเองกลับสู่สภาพดีและบริสุทธิ์ดังเดิมอีกครั้ง

[34] *ฟุคุตะเกะ ทะดะชิ. โครงสร้างสังคมญี่ปุ่น, แปลโดย บุญยง ชื่นสุวิมล, (กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายพริ้นติ้ง, 2521), น. 34.*

ความสกปรกแปดเปื้อนที่เรียกว่า เคะงะเระ (Kegare)[35] หรือ ทสุมิ (Tsumi)[36] ที่เป็นมลทินนั้นจะถูกกำจัดได้โดยพิธีกรรมของการชำระล้างให้บริสุทธิ์

จากความเชื่อดังกล่าว สะท้อนให้เห็นแนวคิดของชินโตที่มีต่อการฆ่าสัตว์ การทำหนังสัตว์ การชำแหละเนื้อสัตว์ ซึ่งเป็นงานที่บุราคุมินหรือคนชั้นต่ำยึดเป็นอาชีพ รวมทั้งกลุ่มคนที่เป็นโรคเรื้อน ซึ่งในกลุ่มฮินิน มีคนที่เป็นโรคเรื้อนอยู่ด้วย ลักษณะที่กล่าวมาเป็นมลทิน เป็นบาป เป็นสิ่งไม่บริสุทธิ์ในความคิดของชินโต และชินโตเชื่อว่า มนุษย์เราจะต้องแปดเปื้อนด้วยมลทินบางอย่าง ในบทสวดสำหรับการชำระให้บริสุทธิ์นั้น เชื่อว่าการทำพิธีชำระล้างช่วยให้บาปและมลทินทั้งหลายหมดไป ในยุคโบราณการชำระจิตและกายให้บริสุทธิ์นั้นมักจะทำกันโดยมุ่งหวังที่จะป้องกันและกำจัดโรคภัยไข้เจ็บทั้งหลาย ต่อมา ผู้คนก็จะไปศาลเจ้าหลังจากเจ็บไข้ได้ป่วยเพื่อทำพิธีชำระจิตและกายให้สะอาดบริสุทธิ์ อีกทั้งยังทำกันหลังพิธีศพด้วย ชินโตจึงมีการเริ่มพิธีกรรมแรกและจบพิธีกรรมสุดท้ายด้วยการชำระจิตและกายให้ใสสะอาดบริสุทธิ์

พุทธศาสนา

ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 8 ทั้งพุทธศาสนาและศาสนาชินโตหลอมรวมความเชื่อในเรื่องพิธีกรรมการชำระล้างความไม่บริสุทธิ์จากบาป ความเจ็บป่วย บาดแผล การเกิด การตาย และทำให้เกิดแนวคิดการแยกคนที่มีภาวะไม่บริสุทธิ์ออกจากคนอื่นและจากเทพ

ขณะที่แนวคิดเรื่อง สิ่งไม่บริสุทธิ์ ความแปดเปื้อนหรือ เคะงะเระ (Kegare/ 穢れ) มีความรุนแรงขึ้น จึงมีการกำหนดว่า พื้นที่ใดเป็นพื้นที่ที่มีความศักดิ์สิทธิ์หรือบริสุทธิ์ พื้นที่ใดต้องหลีกเลี่ยงเพราะมีความแปดเปื้อน คนชั้นต่ำบางกลุ่มมารวมกันอยู่ในพื้นที่ที่วัดจัดว่าไม่บริสุทธิ์ พบว่ามีคำเรียกบริเวณวัดที่มีพวกคนชั้นต่ำหรือคนนอกสังคมอาศัยอยู่ว่า ซันโจ (Sanjo)[37] โดยวัดได้รับที่ดินจากรัฐ และยกเว้นภาษี การแบ่งแยกความแปดเปื้อนไม่ได้เกิดขึ้นเพียงเฉพาะเรื่องสถานที่เท่านั้น แต่ยังมีการแบ่งแยก และกำหนดภาวะบริสุทธิ์ ไม่บริสุทธิ์ของคนและสิ่งของด้วย ความเชื่อในเรื่องเคะงะเระรุนแรงขึ้นจนมีความเชื่อว่า ความแปดเปื้อนสามารถถ่ายทอดผ่านต่อกันจากคนแรกได้

ในยุคกลาง พุทธศาสนาเริ่มแทรกซึมเข้าไปสู่ชีวิตของสามัญชนมากขึ้น จะเห็นว่าพุทธศาสนาเริ่มจากชนชั้นสูงลงไปสู่คนระดับล่างของสังคม ในสมัยคามาคุระ พุทธศาสนาให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์แก่ประชาชน การช่วยเหลือให้พ้นทุกข์จากการเกิดและการตาย ในบรรดาพุทธศาสนานิกายต่างๆ นิกายเซนแพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศญี่ปุ่น เป็นที่ยอมรับในหมู่ชนชั้นนักรบซึ่งขึ้นมามี

---

[35] เคะงะเระ (Kegare / 穢れ) คนญี่ปุ่นหลีกเลี่ยงเคะงะเระหรือสิ่งแปดเปื้อนทุกอย่างเพื่อรักษาความสะอาดบริสุทธิ์ คนที่แปดเปื้อนถูกห้ามเข้าเขตศักดิ์สิทธิ์ เช่น ศาลเจ้า วัด ราชสำนัก การสัมผัสกับเคะงะเระเรียกว่า โซะคุเอะ (Shokue) เคะงะเระ ถูกมองว่าเป็นเชื้อโรคที่แพร่และติดต่อกันได้เมื่อสัมผัส ไม่เพียงเฉพาะแค่การสัมผัสกับคน แต่รวมถึงการสัมผัสสิ่งแปดเปื้อนจากสิ่งรอบๆ ตัว เช่น อาหาร น้ำ ก็สามารถโอนถ่ายติดต่อจากคนที่หนึ่งไปยังอีกคน เคะงะเระเกิดได้จาก ความตาย การคลอดบุตร การมีประจำเดือน บาดแผล ความเจ็บป่วย รวมทั้งการรับประทานเนื้อสัตว์ กระเทียม เป็นต้น เคะงะเระ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ชิเอะ (Shi-e) ความสกปรกแปดเปื้อนจากความตาย, 2) เคทสุ เอะ (Ketsu–e) ความสกปรกแปดเปื้อนจากเลือด และ 3) ซันเอะ (San–e) ความสกปรกแปดเปื้อนจากการคลอดบุตร

[36] ทสุมิ (Tsumi) คือ มลทิน สิ่งที่จัดว่าเป็นมลทิน (Tsumi) อยู่ 2 ประเภทด้วยกัน คือ
1) มลทินทางสวรรค์ ได้แก่ การทำลายเส้นแบ่งเขตการถมคูคลองต่างๆ, การทำลายเขื่อนหรือประตูระบายน้ำ, การทำนาแทรกซ้อนที่นาของผู้อื่น, การสร้างหรือตอกเสาไม้เกะกะทั่วไป และการถลกหนังสัตว์ที่ยังมีชีวิตอยู่ และ ถลกหนังย้อนไปข้างหลัง
2) มลทินทางโลก ได้แก่ ตัดเนื้อสัตว์เป็น และตัดเนื้อสัตว์ตาย, โรคเรื้อนขาว โรคผิวหนัง, บาปที่ได้ล่วงเกินมารดาของตนเอง, บาปที่ได้ทำร้ายสัตว์เลี้ยง, ความทุกข์ร้อนจากแมลงทั้งหลาย, ความทุกข์ร้อนจากคามิเบื้องบน, ความทุกข์ร้อนจากนกเบื้องบน และการฆ่าสัตว์ บาปของเวทมนตร์

[37] Marra, Michele, Representations of Power: The Literary Politics of Medieval Japan, (Honolulu :University of Hawaii Press, 1933), p. 66.

อำนาจ ซึ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่า ทำให้การสนับสนุนพุทธศาสนาแบบเดิมจากรัฐและชนชั้นสูงเริ่มลดน้อยและหมดไป ดังที่โชกุนอาชิคางะ (Ashikaga) ได้กล่าวเตือนสถาบันศาสนาว่า วัดต้องพึ่งพารายได้ด้วยตัวเองให้มากขึ้น[38] วัดและพุทธศาสนาในสมัยนี้จึงกลายเป็นแหล่งให้บริการด้านพิธีกรรมเกี่ยวกับการสวดส่งวิญญาณให้คนตาย พิธีศพ เป็นการทำหน้าที่ในงานพิธีกรรมซึ่งชินโตรังเกียจ และวัดยังได้ใช้ประโยชน์จากคนชั้นต่ำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อหารายได้และดึงคนเข้าวัด

Portrait of Kūkai (Kōbō Daishi; 774-835). Mid-kamakura period. Tōji temple, Kyoto.

ต่อมาในสมัยโตกุงาวะ พุทธศาสนาก็ยังคงเป็นศาสนาของคนญี่ปุ่นโดยทั่วไปอยู่ แต่มีอิทธิพลน้อยลง เพราะต้องปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของโชกุนโตกุงาวะ และอยู่ได้เพราะการอุปถัมภ์ของรัฐบาลโชกุนอีกเช่นเดียวกัน ฉะนั้นบทบาทของวัดวาอารามต่างๆ นั้น จึงเป็นเครื่องมือของรัฐในด้านการให้บริการแก่สังคม เช่น เป็นสถาบันทางการศึกษาหรือเป็นสำนักทะเบียนท้องถิ่น เป็นต้น รัฐได้ออกประกาศควบคุมวัดที่เรียกว่าระบบฮัตโต (Hatto) ซึ่งกำหนดให้ราชสำนักเป็นผู้แต่งตั้งตำแหน่งต่างๆ รัฐออกกฎหมายควบคุมพฤติกรรมของพระ และวัดต่างๆ มีรายได้เลี้ยงตัวเองจากผืนดินเล็กๆ ที่รัฐบาลกำหนดให้เท่านั้น วัดจึงมีหน้าที่เป็นนายทะเบียนสำมะโนครัวท้องถิ่น ตลอดจนงานด้านสังคมสงเคราะห์อื่นๆ ให้แก่รัฐด้วย เช่น วัดจะทำหน้าที่บันทึก การเกิด การแต่งงาน การตาย การฝังศพ และการเดินทาง วัดที่มีคนชั้นต่ำเหล่านี้ขึ้นทะเบียนนั้นเรียกว่า วัดที่แปดเปื้อนมากหรือ เอตะเดระ (Eta dera) ซึ่งถูกห้ามไม่ให้ติดต่อสมาคมกับวัดในพื้นที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่ชุมชนคนชั้นต่ำ[39]

พุทธศาสนาเข้ามาญี่ปุ่นช่วงแรกในฐานะศาสนาแห่งรัฐและศาสนาเพื่อชนชั้นสูง มีอิทธิพลต่อการคุ้มครองรัฐ และสนับสนุน ทำหน้าที่แทนชินโตในเรื่องการประกอบพิธีกรรมชำระล้าง ความตายและสิ่งแปดเปื้อนทั้งหลายที่ชินโตหลีกเลี่ยงและแนวคิดเรื่องกรรมโดยเฉพาะเรื่องการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตที่เป็นบาปร้ายแรง ทำให้ความเชื่อในเรื่องเคะงะเระ หรือความแปดเปื้อนมีความรุนแรงขึ้น การแยกคนไม่บริสุทธิ์ออกจากสังคมจึงเพิ่มมากขึ้นตาม ขณะเดียวกันวัดก็เป็นที่รวมของคนยากไร้และคนชั้นต่ำ เมื่อพุทธศาสนาแพร่มาสู่ชนชั้นล่างมากขึ้นโดยเฉพาะในยุคกลาง รัฐให้การสนับสนุนพุทธศาสนาน้อยลง วัดจึงต้องหารายได้จากการแสดงพิธีกรรมทางศาสนาของพวกคนชั้นต่ำ จึงกล่าวได้ว่า พุทธ-ศาสนามีบทบาทในด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำหน้าที่แทนชินโตในเรื่องที่ชินโตหลีกเลี่ยงและมีบทบาทด้านการสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ รวมทั้ง

[38] *Kitagawa, Joseph M, Religion in Japanese History, p. 106.*
[39] *Buraku Liberation News no.92, (September 1996):10.*

ฮินิน ประเภท คนพิการ ขอทาน คนป่วยโรคเรื้อน เป็นต้น ภายหลังในสมัยโตกุงาวะ พุทธศาสนาทำหน้าที่รับใช้รัฐโดยวัดเป็นสถานที่ให้บริการขึ้นทะเบียนแก่ประชาชนในท้องถิ่น สนับสนุนการควบคุมและปกครองชนชั้นที่เป็นทางการ ทำให้คนชั้นต่ำยังคงดำรงอยู่ในสังคมด้วยแนวคิดที่ผสมผสานกันของพุทธศาสนาและชินโต

ขงจื๊อ

ในสมัยโตกุงาวะนั้น ขงจื๊อมีบทบาทมากในการแบ่งลำดับชนชั้นทางสังคมออกเป็น 4 ชนชั้น ทำให้สังคมคนญี่ปุ่นดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ชนชั้นต่างๆ ก็ยึดมั่นหลักธรรมและซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตน ทำงานไปตามหน้าที่ ปรัชญาขงจื๊อยังทำให้ประชาชนเคารพเชื่อฟังและจงรักภักดีต่อโชกุน เพราะโชกุนเป็นตัวแทนอันชอบธรรมของจักรพรรดิ

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณค่าของลัทธิขงจื๊อ

แนวคิดของขงจื๊อยอมรับการมีชนชั้นในสังคมที่ขึ้นอยู่กับ ฐานะ ความรู้ และความสามารถ ตลอดจนตำแหน่งหน้าที่ จึงได้วางหลักการของความสัมพันธ์ทั้ง 5 เอาไว้ ได้แก่ ระหว่างเจ้านาย-ลูกน้อง ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก ระหว่างพี่ชาย-น้องชาย ระหว่างสามี-ภรรยาและระหว่างเพื่อน-เพื่อน คุณธรรมของวัฒนธรรมจีนที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของความสัมพันธ์คือ ความซื่อสัตย์กตัญญูอยู่เหนือความจงรักภักดี เมื่อวัฒนธรรมชนชั้นได้รับการยอมรับในสังคมญี่ปุ่น ญี่ปุ่นกลับดัดแปลงตามขนบธรรมเนียมประเพณีนิยมของตน นำสังคมชนชั้นมาใช้เพื่อเสริมความแตกต่างระหว่างเจ้านายและลูกน้องในสังคมซามูไรให้เห็นเด่นชัดขึ้น สังคมญี่ปุ่นจึงยกย่องความจงรักภักดีโดยไม่มีข้อแม้ ความซื่อสัตย์กตัญญูตามแนวคิดขงจื๊อในญี่ปุ่นจึงอยู่ในรูปความจงรักภักดีที่เหมาะสมสำหรับสังคมนักรบ เพื่อสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม

แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะชนชั้นในสังคม

ลัทธิขงจื๊อที่เกี่ยวกับการวางรูปแบบความสัมพันธ์ทั้งห้าในสังคมยอมรับความไม่เท่าเทียมกันของสังคมระบบอาวุโส และหน้าที่ที่จะต้องซื่อสัตย์กตัญญูต่อบรรพบุรุษญี่ปุ่นนั้นเป็นการรับแนวความคิดการแบ่งสังคมเป็นชนชั้นของจีนมาใช้ โดยนำมาดัดแปลงให้เข้ากับค่านิยมพื้นฐานและการปกครองของญี่ปุ่นให้เป็นแบบระบบข้าราชการสูงต่ำของจีน แต่การดำรงตำแหน่งนั้นกลับใช้ระบบสืบสายโลหิตโดยไม่คำนึงถึงความรู้ความสามารถ ระบบชนชั้นที่ขึ้นอยู่กับสายโลหิตของสังคมญี่ปุ่นได้แบ่งสังคมออกเป็น 4 ชนชั้น คือ ชนชั้นนักรบ (ซามูไร) ชาวนา ช่างฝีมือ และพ่อค้า แต่ละชนชั้นต่างก็มีกฎเกณฑ์ของตนเองไม่ก้าวก่ายกัน เพื่อให้สังคมมีเสถียรภาพความมั่นคง

ลัทธิขงจื๊อ มีบทบาทในการกำหนดลำดับชั้นและความสัมพันธ์ในสังคม ที่ให้ความสำคัญต่อความจงรักภักดี และการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างขยันขันแข็งและพึงพอใจในฐานะรัฐบาลในสมัยโตกุงาวะใช้หลักการขงจื๊อควบคุมสังคมโดยการแบ่งคนเป็นลำดับชั้น โดยแยกชนชั้นนักรบออกจากชนชั้นอื่นอย่างเคร่งครัด และกำหนดกฎหมายรักษาสถานะ ความประพฤติของคนในแต่ละชนชั้นอย่างเข้มงวด คนชั้นต่ำในสมัยนี้จึงมีสถานะที่แยกออกจากระบบสังคมชนชั้นอย่างเป็นทางการ และยังคงมีอคติเรื่องความแปดเปื้อนในสังคมทั่วไป สภาพสังคมที่มีกฎหมายห้ามความสัมพันธ์ระหว่างคนชั้นต่ำกับชนชั้นสูงกว่าอย่างเข้มงวด การแบ่งแยกชนชั้นภายใต้หลักการขงจื๊อส่งเสริมให้การมีอคติต่อชนชั้นต่ำมีความรุนแรงกว่าที่ผ่านมา แต่เนื่องจากศาสนาหรือลัทธิในญี่ปุ่นต่างให้ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพหรือเศรษฐกิจมาก คนญี่ปุ่นจึงเป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่างในฐานะตำแหน่งโดยดี[40] และความสำนึกในระบบยากุ (Yaku)[41] ก็ทำให้แต่ละชนชั้นอยู่

[40] *Ruth Benedict. The Chrysanthemum and the Sword (London: Ruthledge Kegan Paul, 1967), p. 67.*
[41] *หน้าที่ที่แต่ละคนถูกกำหนดและจะต้องปฏิบัติ*

ร่วมในสังคมเดียวกันได้อย่างสงบสุข มีความสำนึกในหน้าที่ของตน ระบบยากุนี้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมแบบชนชั้น[42]

จะเห็นว่าจุดกำเนิดของบุราคุมิน คือ ความเชื่อเรื่องการชำระล้างให้บริสุทธิ์ การหลีกเลี่ยงสิ่งแปดเปื้อนและความสกปรกทั้งหลายตามความเชื่อของชินโต ประกอบกับความเชื่อเรื่องกรรม ความตาย และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในพุทธศาสนาที่ส่งเสริมให้เกิดการแยกกลุ่มคนที่จัดว่ามีความสัมพันธ์กับความเชื่อดังกล่าวออกไปจากสังคมเพื่อทำหน้าที่หรืออาชีพเฉพาะที่เป็นที่รังเกียจ หรือต้องห้าม ภายใต้การกำหนดระบบชนชั้น และสถานะตามหลักการในลัทธิขงจื๊อในสมัยโตกุงาวะ ทำให้กลุ่มคนชั้นต่ำอยู่ในสถานะต่ำสุดนอกระบบชนชั้นอย่างเป็นทางการกว่าสมัยอื่นๆ กล่าวได้ว่าแนวคิดในศาสนาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดพัฒนาการของคนชั้นต่ำ

The Emperor Meiji. the abolition of the long-established feudal system occurred during the reign of the Emperor Meiji (1852-1912), who presided over the first stages of Japan's development as a modern nation

สถานภาพของบุราคุมิน

สถานภาพของบุราคุมินในสมัยเมจิ–ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ. 1868-1945)

การปฏิรูปในสมัยเมจิปี ค.ศ. 1868 มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ ต้องการสร้างความแข็งแกร่ง มั่งคั่ง และทันสมัย ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญในสมัยเมจิคือ การยกเลิกระบบชนชั้น

การยกเลิกระบบชนชั้น ด้วยอิทธิพลของประเทศตะวันตก ญี่ปุ่นก็ได้เปิดประเทศให้ชาวต่างชาติอย่างเป็นทางการ และการคบหาสมาคมกับชาวต่างชาติ กระตุ้นให้ผู้ปกครองญี่ปุ่นเกิดความรู้สึกว่าชนชั้นต่ำสุดนั้น เป็นเรื่องที่อับอายแก่ชาวต่างชาติ เป็นคนที่น่าจะมีฐานะเท่าเทียมกัน เป็นคนชาติเดียวกัน ไม่น่าจะมีการแบ่งแยก สำหรับการเลิกชนชั้นล่างสุดนั้น

ในเดือนพฤศจิกายน เมจิที่ 2 (ค.ศ. 1869) มีการพิจารณาการยกเลิกชนชั้นต่ำที่เรียกว่าเอตะและฮินินด้วย ก่อนสมัยเมจินั้นมีการยกเว้นภาษีที่ดินในพื้นที่ของวัดและพื้นที่ที่อยู่อาศัยหรือที่ดินเพาะปลูกของชนชั้นต่ำสุด ซึ่งอาจเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งของการยกเลิกชนชั้นต่ำสุดเพื่อไม่ให้ขัดแย้งต่อนโยบายการเก็บภาษีของรัฐบาลสมัยเมจิ

หลังจากมีการประชุมเกี่ยวกับการยกเลิกชนชั้นต่ำ เมื่อ ค.ศ. 1869 ได้มีการเสนอเรื่องการยกเลิกชนชั้นต่ำสุดจากเมืองเกียวโตและโตเกียว เมืองเกียวโตได้เสนอวิธีการยกเลิกชนชั้นต่ำโดยพิจารณาเฉพาะผู้มีประโยชน์จึงจะได้เลื่อนสถานะเป็นสามัญชนเท่านั้น ส่วนเมืองโตเกียวเสนอว่าจะยังให้พวกชนชั้นต่ำทำอาชีพเดิมโดยให้อยู่ใต้การควบคุมของดังนะโอคิ (หัวหน้าเอตะ) เมื่อรัฐบาลเมจิได้ประกาศยกเลิกฮัน (แคว้น) และจัดตั้งจังหวัด

[42] *Bito Masahide. "Society and Social Thought in the Tokugawa Period," The Japan Foundation Newsletter (June-September, 1981):4-6.*

และเตรียมการสำหรับปรับปรุงระบบภาษีที่ดินด้วย การทำโฉนดที่ดินและเก็บภาษีด้วยวิธีโฉนดที่ดิน ดังนั้นเพื่อจะดำเนินการทำโฉนดที่ดิน ต้องจัดการเรื่องปัญหาการเก็บภาษีที่ดินไม่เท่าเทียมกัน หรือที่ดินที่ได้รับยกเว้นภาษี เช่น ที่อยู่อาศัยของพวกเอตะและฮินินก็ต้องปรับเปลี่ยนใหม่

การประกาศหรือการยกเลิกชนชั้นของญี่ปุ่นนั้น ได้ริเริ่มจากฝ่ายปกครองโดยไม่มีการประกาศหรืออธิบายอย่างชัดเจน จึงทำให้เอตะ ฮินิน และชาวนาไม่เข้าใจเพียงพอว่าจะจัดตัวเองอย่างไรดี ส่วนพวกเอตะฮินินก็เข้าใจว่าการประกาศของรัฐบาลครั้งนี้ เป็นการให้ยกเลิกการทำงานที่แปดเปื้อน สกปรก และให้ทำนาทำการเกษตรต่อไป ทั้ง เอตะฮินินและชาวบ้านทั่วไปอาจเข้าใจว่าประกาศนี้เป็นการเลื่อนฐานะเอตะและฮินินเป็นชาวนา สามารถใช้ชื่อสกุล สวมเสื้อผ้าตามใจชอบ เข้าและออกบ้านชาวนาได้[43] เอตะและฮินิน จึงจะไม่ทำงานเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่บริสุทธิ์ และเริ่มทำตัวเหมือนคนสามัญชนทั่วไป

จลาจลชาวนากับความขัดแย้งในชนชั้น จากคำประกาศเลิกชนชั้นต่ำ และการทำตัวเหมือนสามัญชนของเอตะฮินิน ทำให้ชาวนารู้สึกไม่พอใจ เพราะชาวไร่ชาวนาคิดว่าพวกเขาเองเป็นผู้มีความสำคัญในการผลิต เป็นแหล่งความมั่นคงของชาติ จึงมีความภูมิใจต่อการงานและได้อดทนยากลำบากแสนสาหัสทำงานมาโดยตลอด ส่วนพวกเอตะฮินินเป็นผู้แปดเปื้อน ทำงานเก็บศพ แปดเปื้อนด้วยความตายไม่เหมือนกับชาวนา ความรู้สึกเหล่านี้ทำให้ชาวนาไม่สามารถยอมรับได้ง่ายๆ ว่า เอตะฮินินจะมีสถานะเท่าเทียมกับชาวนา อีกทั้งเห็นว่าการยกเลิกชนชั้นต่ำสุดไม่ใช่เป็นการเลื่อนฐานะพวกเอตะและฮินิน แต่เป็นการลดฐานะของชาวนาชาวไร่เป็นพวกเอตะฮินินมากกว่า ขณะที่สภาพความเป็นอยู่ของชาวนาชาวไร่ที่ยากจนในขณะนั้น การประพฤติตัวอย่างสามัญชนของเอตะฮินินทำให้ชาวนารู้สึกไม่พอใจ ประกอบกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของรัฐบาลใหม่ ทำให้ชาวนาสับสนจนทำให้เกิดการจลาจลระหว่างพวกเอตะฮินินกับชาวบ้านรุนแรงขึ้น[44]

คนที่ประท้วงคัดค้านการประกาศยกเลิกชนชั้นต่ำ พากันยื่นข้อเรียกร้องให้เอตะมีฐานะเหมือนเดิม ยกเว้นทำการรังวัดที่ดิน และขู่ว่าถ้าไม่ยอมรับทำตามจะเผาและทำลายหมู่บ้านและสถานที่ราชการ การประท้วงในรูปแบบเหล่านี้เกิดขึ้นในที่ต่างๆ ความรุนแรงของการปะทะกันระหว่างชาวบ้านกับพวกเอตะฮินิน การประกาศของรัฐบาลพร้อมกับการปรับปรุงอย่างเด็ดขาดของรัฐบาล ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ไม่สงบ ไม่ได้หมายความว่าเป็นเพราะรัฐบาลสมัยเมจิฝ่ายเดียว แต่ความเคร่งครัดในระบบชนชั้นที่ผ่านมา โดยเฉพาะในสมัยโตกุงาวะที่ทำให้เกิดความแบ่งแยกระหว่างชนชั้นอย่างชัดเจน

การกระทำอย่างโหดร้ายของพวกชาวบ้านเกิดขึ้นเพราะความไม่พอใจรัฐบาล ความไม่เข้าใจความกังวลในอนาคตของพวกเขา ยิ่งไปกว่านั้น มีการใช้คำว่า การไล่ล่าเอตะ (Eta gari) หรือ การถอนรากถอนโคนพวกเอตะ (Eta seibatsu)[45] ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ มิมาสะกะ (Mimasaka) การจลาจลที่รุนแรงเป็นเวลาถึง 4 วัน ตามรายงานระบุว่า สถานที่

---

[43] *Thimothy Amos. "Ambiguous Bodies in Making of Modern Japan," in Portal Journal of Multidisciplineary International Studies, vol.2 no.1 (January 2005):19.*

[44] *ระหว่าง ค.ศ. 1603–1867 พบว่า มีการจลาจลเกิดขึ้นประมาณ 1,153 ครั้ง ปรากฏถี่มากขึ้นในปลายสมัยโตกุงาวะ ประมาณ 100 ปีแรกของการปกครอง บรรดาชาวนาก่อการจลาจลขึ้นราว 157 ครั้งในเขตทั่วๆ ไป ทั้งประเทศญี่ปุ่น แต่ในระยะ 50 ปีต่อมา คือ ราวๆ ค.ศ. 1703–1753 เกิดจลาจลขึ้นถึง 176 ครั้ง แสดงถึงจำนวนที่เพิ่มขึ้นถึง 100% จากระยะร้อยปีแรก สำหรับอีก 115 ปีหลังจนหมดสมัยโตกุงาวะ จลาจลชาวนาเกิดขึ้นถี่มากเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 6 ครั้ง และภายในระยะ 10 ปี หลังปฏิรูปเมจิ เกิดจลาจลชาวนาอีกกว่า 200 ครั้ง.*

[45] *De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi, Japan's Invisible Race: Caste in Culture and Personality, p. 37.*

ราชการ 10 แห่ง บ้านหัวหน้าหมู่บ้าน 47 หลัง บ้านเจ้าหน้าที่ตำรวจ 25 หลัง อาคารเรียน 15 อาคาร และบ้านของบุราคุมิน 300 หลังคาเรือน ถูกเผาทำลาย นอกจากนี้ มีสามัญชนใหม่ถูกฆ่าตายไป 18 คน บาดเจ็บสาหัส 11 คน และคาดว่าจำนวนผู้ก่อการจลาจลครั้งนี้ เป็นชาวนาประมาณ 26,000 คน[46]

จากกระบวนการยกเลิกชนชั้นต่ำสุด ทำให้รัฐบาลสามารถเก็บภาษีที่ดินประชาชนได้ทุกคน สร้างรายได้แก่รัฐเพิ่มขึ้น การงานหรืออาชีพที่เป็นที่หลีกเลี่ยงและรังเกียจของคนทั่วไป รวมทั้งงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ สามัญชนใหม่เป็นกลุ่มที่มีหน้าที่ทำให้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นเจริญรุ่งเรืองในช่วงปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย แต่ผลกระทบต่อประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มสามัญชนใหม่นั้นมีผลเสียมากกว่าผลดี

ในด้านสิทธิถือครองที่ดิน

เมื่อปรับปรุงระบบภาษีที่ดิน หรือการยกเลิกระบบยกเว้นภาษีที่ดินของพวกเอตะฮินินแล้ว ชนชั้นต่ำสุดเอตะและฮินินจากที่มีอภิสิทธิ์ในที่ดินหรือได้รับการยกเว้นภาษีที่ดิน เพราะเป็นสถานที่ที่รัฐบาลให้มาเป็นการตอบแทนการรับใช้ข้าราชการ หรือเป็นสถานที่ที่รัฐบาลหรือเจ้านายบังคับให้อยู่อาศัยในสถานที่นั้นโดยแยกออกจากคนสามัญชนโดยทั่วไป เอตะและฮินินจึงไม่สามารถย้ายที่อยู่ได้ หรือสามัญชนก็ไม่สามารถย้ายเข้ามาอยู่ในสถานที่นี้ได้เช่นกัน แต่การยกเลิกพื้นที่ยกเว้นภาษีด้วยการปรับปรุงระบบภาษีที่ดินแบบใหม่ เพื่อเก็บภาษีที่ดินจากเอตะและฮินินนั้นหมายความว่า ไม่เพียงแต่ให้พวกเอตะและฮินินถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเท่านั้น ยังหมายถึงการอนุญาตการซื้อขายที่ดินด้วย

ที่ดินที่ชุมชนเอตะและฮินินถือครองนั้น มีขนาดเล็กและกระจัดกระจาย ประกอบกับสภาพของที่ดินไม่เอื้อต่อการทำประโยชน์ทางเกษตรเท่าที่ควร รัฐจึงได้ละเว้นภาษีที่ดิน ดังนั้นเพื่อให้สามารถรวมพื้นที่เหล่านั้นในการเก็บภาษีได้ ผู้ถือครองจะต้องมีสถานะเดียวกันกับชาวนาหรือผู้ถือครองที่ดินอื่นๆ ระบบเสียภาษีที่ดินใหม่ทำให้พวกเอตะและฮินินไม่สามารถทำอาชีพใดๆ ได้ดี เพราะที่ดินของพวกเขามีคุณภาพต่ำ เป็นที่น้ำท่วมขัง ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต การที่ต้องจ่ายภาษีที่ดินแพงทำให้ต้องขายที่นาแล้วหันไปเช่าที่นาหรือไม่ก็ทำอาชีพอื่นแทน

ในด้านประชากรบุราคุมิน

จำนวนประชากรของบุราคุมินที่แน่นอนไม่เป็นที่ทราบแน่ชัด อัตราส่วนของประชากรคนชั้นต่ำซึ่งเพิ่มขึ้นสูงมากนับตั้งแต่ ค.ศ. 1870 เป็นต้นมา แม้ว่าก่อนการประกาศเลิกชนชั้นต่ำสุด การเลือกปฏิบัติและแบ่งแยกเกิดขึ้นมากมาย แต่จำนวนของคนเหล่านี้ก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อัตราที่เพิ่มขึ้นของประชากรก่อนการยกเลิกชนชั้น การสำรวจของเกียวโต ปี ค.ศ. 1715 แสดงให้เห็นว่า มีชุมชนคนชั้นต่ำทั้งสิ้น 11 ชุมชน 486 ครอบครัว และประชากรจำนวน 2,064 คน และที่จังหวัดโอซากา ในปี ค.ศ. 1920 กระทรวงกิจการภายใน (Internal Affairs) โดยสำนักงานสวัสดิการสังคม (Social Welfare Bureu) สำรวจประชากร พบว่า มีชุมชนคนชั้นต่ำจำนวน 4,890 แห่ง 155,370 ครอบครัว และประชากร 829,675 คน[47] เป็นตัวเลขที่เพิ่มสูงขึ้นมากในช่วงระยะเวลา 50 ปี

ในด้านการศึกษา

หลังจากรัฐบาลประกาศตั้งโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการศึกษาของเยาวชน ประกาศระบบการศึกษา

[46] *Ibid.*

[47] *De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi. Japan's Invisible Race: Caste in Culture and Personality, p. 116.*

ในปี ค.ศ. 1872 แต่นโยบายของรัฐบาลนั้นไม่อำนวยความสะดวกในด้านการเงินแก่โรงเรียนหรือสามัญชนใหม่แต่อย่างใดทั้งสิ้น การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเสมอภาค อาจไม่ได้ช่วยให้ปัญหาการเลือกปฏิบัติหายไปในเวลาอันสั้น แต่อาจช่วยลดอคติในหมู่ประชาชนต่อบุราคุมินได้บ้าง การศึกษาภาคบังคับที่เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1872 พบว่า โรงเรียนในชุมชนบุราคุไม่สามารถจัดการบริหารงานได้เพราะชุมชนได้รับเงินช่วยเหลือไม่เพียงพอ ซึ่งถ้าโรงเรียนไหนที่มีเด็กบุราคุมินจำนวนมากทางโรงเรียนก็ไม่อาจมีรายได้จากส่วนนั้นได้เช่นกัน เพราะเด็กๆ ก็ไม่มีเงินจ่ายหรือเด็กๆ ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ของร่วมกับเพื่อนคนอื่น โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีการเลือกปฏิบัติอย่างเปิดเผย

ในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 1920 อาชีพหลักของบุราคุมิน ยังคงเป็นการเกษตร แรงงานทักษะต่ำ ส่วนโอกาสในอาชีพการรับใช้ราชการมีน้อยมาก (ดูตารางที่ 1)

นอกจากนี้อาชีพของบุราคุมินในชุมชนบุราคุจังหวัดโตเกียว ที่ชุมชนอะสะคุสะ (Asakusa) เป็นศูนย์กลางการค้าและการผลิตรองเท้า มีโรงงานขนาดเล็ก และพบว่าอาชีพของคนจากชุมชนบุราคุแห่งหนึ่งในจังหวัดโตเกียว เป็นกรรมกรรายวัน 250 คน คนกวาดถนน 45 คน เก็บขยะ 70 คน รับจ้างขัดรองเท้า 28 คน และกว่า 100 คน ที่เป็นคนงานทำรองเท้าที่เดินทางจากชุมชนไปยังอะสะคุสะ[48]

ส่วนรอบนอกโตเกียว ส่วนใหญ่เป็นชาวนายากจนที่หาเลี้ยงชีพด้วยการกวาดถนน ซ่อมรองเท้า ขายเนื้อสัตว์ และตกงานอีกจำนวนมาก พวกที่สืบเชื้อสายจากฮินิน หลังประกาศยกเลิกชนชั้น คนเหล่านี้รวมกับพวกเร่ร่อนและพวกที่เปลี่ยนงานบ่อยอื่นๆ เกิดชุมชนที่รวมของคนเก็บขยะ โสเภณี ซึ่งไม่ได้นับรวมเป็นชุมชนดั้งเดิมของบุราคุมินโดยเฉพาะ

เจ้าของที่ดินหลายรายในจังหวัด นารา (Nara) ร่ำรวยขึ้นมาได้ด้วยการตั้งโรงงานผลิตสินค้าใหม่ๆ อย่างเช่น สินค้าประเภท ไม้ขีดไฟ ไข่มุกเทียม หรือการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากหนังสัตว์ และไม้ไผ่ ซึ่งแม้ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่กับอาชีพของคนชั้นต่ำในยุคศักดินา อุตสาหกรรมใหม่ๆ เหล่านี้ก็ต้องการแรงงานค่าแรงต่ำจำนวนมาก ซึ่งชุมชนบุราคุคือแหล่งที่จะหาผู้ใช้แรงงานได้ง่าย[49] ขณะที่

ตารางที่ 1 อาชีพของบุราคุมิน และประชากรทั่วประเทศ ปี ค.ศ. 1920

อาชีพ	บุราคุมิน	ประชากรทั่วประเทศ
เกษตรกรรม	49	52
แรงงานทักษะต่ำ	28	8
ธุรกิจ	11	13
ช่างฝีมือ การผลิต	9	19
ประมง	3	2
ราชการ	0	6

ที่มา: Ministry of Internal Affair, 1920.

[48] *De Vos, George A and Wagatsuma, Hiroshi. Japan's Invisible Race: Caste in Culture and Personality, pp. 124-125.*

[49] *JD Cornell. "From Caste Patron to Entrepreneur and Political Ideology," in Modern Japanese Leadership, B S Silberman (ed), (University of Arizona Press, 1966), pp. 73 -74.*

บุราคุมิน คนนอกชนชั้นในอดีตกลายเป็นคนยากจนในชุมชนบุราคุในเมืองที่เพิ่มจำนวนขึ้น

ตลอดปลายสมัยเมจิถึงสมัยไทโช (1920) เกิดโรงงานและคนงานค่าแรงต่ำที่เพิ่มจำนวนขึ้นมาก หนังสือชื่อ สภาพของคนงาน (Shokko Jiro/ Condition of Workmen) ของกระทรวงการเกษตรและพาณิชย์ เมื่อปี ค.ศ. 1903 กล่าวว่า คนงานในโรงงานทำไม้ขีดไฟส่วนใหญ่เป็นคนยากจนจากหมู่บ้านบุราคุ[50] แสดงให้เห็นว่า รายได้สำคัญของบุราคุมินในช่วงสมัยเมจิมาจากอุตสาหกรรมไม้ขีดไฟ โดยเฉพาะเขตโอซากาและโกเบ ส่วนทางตอนเหนือของคิวชูบุราคุมินจำนวนมากทำงานเหมืองถ่านหิน นอกจากค่าจ้างที่ต่ำมากแล้ว คนงานบุราคุมินยังประสบกับการเลือกปฏิบัติในเรื่องที่พักและห้องน้ำสำหรับคนงานด้วย

ในด้านการแต่งงาน

จากการสำรวจระหว่างช่วงเวลาก่อนสงครามโลก พบว่า รูปแบบของการแต่งงานระหว่างบุราคุมินทั้งสองฝ่ายยังคงมีอัตราที่สูงกว่ารูปแบบอื่นๆ (ดูตาราง 2)

สถานภาพของบุราคุมินสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง-ปัจจุบัน (ค.ศ. 1946–คริสต์ศตวรรษที่ 21)

ความพ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก การเข้ายึดครองของกองทัพสหรัฐอเมริกาด้วยนโยบายปฏิรูปญี่ปุ่นตั้งแต่ ค.ศ. 1945–1952 มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของญี่ปุ่นที่สำคัญคือ ทำประเทศญี่ปุ่นให้เป็นประชาธิปไตย ด้วยการใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่บังคับใช้ ตั้งแต่ ค.ศ. 1947 ที่ให้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งและหลักสิทธิมนุษยชน จักรพรรดิสูญเสียอำนาจทางการเมืองและการทหาร มีสถานะเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ ศาสนาชินโตถูกแยกออกจากรัฐ การปฏิรูปที่ดินชนชั้นเจ้าที่ดินได้สลายตัวไปหมดสิ้น ภายใต้การพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม อัตราส่วนของเจ้าที่ดินเริ่มน้อยลง การสูญสลายไปของชนชั้นเจ้าที่ดินเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ที่แบ่งสภาพสังคมญี่ปุ่นก่อนสงครามและหลังสงคราม

การปฏิรูปที่ดิน ปัญหาการเช่าที่ดินที่มีสัดส่วนสูงมากถึงร้อยละ 45 นับตั้งแต่ศตวรรษ 19 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้สำเร็จจนกระทั่งเมื่อการปฏิรูปประเทศโดยสหรัฐอเมริกาเข้ามาทำการปฏิรูปที่ดินตั้งแต่ ค.ศ. 1946–1950 ล้มล้างระบบเจ้าที่ดินกึ่งศักดินาออกไป ก่อนสงครามโลก

ตารางที่ 2 รูปแบบการแต่งงานในชุมชนบุราคุทั่วประเทศ ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง

ปี	จำนวนสำรวจ (คน)	บุราคุมิน 1 ฝ่าย	บุราคุมินทั้งคู่	ไม่ใช่บุราคุมินทั้งคู่	อื่นๆ (รวมทั้งแต่งกับชาวต่างชาติในญี่ปุ่น)	ไม่ทราบ
ก่อน ค.ศ. 1925	773	4.6	91.2	1.9	0.1	2.2
ค.ศ. 1926 -1934	1,112	7.3	90.2	1.6	-	0.9
ค.ศ. 1935 -1944	1,730	11.0	86.8	1.6	0.2	0.5

ดัดแปลงจาก: Buraku Liberation Research Institute, Discrimination Against Buraku, Today, (Osaka: Kaiho Shuppansha, 1986), p. 101.

[50] *Juichi Suginohara. Today's Buraku Problem, p. 38.*

สังคมชนบทและชุมชนของหมู่บ้านมีสัมพันธภาพกับระบบเจ้าครองที่ดินในลักษณะกึ่งศักดินา แต่เมื่อมีการปฏิรูปที่ดินทำให้ชาวนาจำนวนมากเป็นอิสระจากการเป็นผู้เช่า และความก้าวหน้าทางเกษตรกรรมภายหลังสงครามโลก จึงทำให้ชาวนาพึ่งพาหมู่บ้านที่เป็นลักษณะกึ่งศักดินาน้อยลง ผลของการปฏิรูปที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพและเด็ดขาดทำให้ผู้ที่ไม่ได้ทำเกษตรกรรมในที่ดินของตนเองไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของที่ดิน ส่วนผู้มีที่ดินในหมู่บ้านจะได้ครอบครองที่ดินเท่าที่ตนทำการเพาะปลูกอยู่ การโอนที่ดินให้ผู้เช่าก็สามารถทำได้ไม่ยาก ในที่สุดสัดส่วนการเช่าที่ดินจึงลดลงในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เหลือเพียงร้อยละ 10 ของที่ดินทั้งหมด[51] ความเปลี่ยนแปลงในชุมชนชนบทที่ระบบเจ้าที่ดินแบบกึ่งศักดินาสลายไปจากการปฏิรูปที่ดินส่งผลที่ดีขึ้นต่อบุราคุมินเช่นกัน

ในด้านประชากรบุราคุมิน

การสำรวจของกระทรวงการเคหะและสวัสดิการ ปี ค.ศ. 1921 ระบุจำนวนชุมชนบุราคุทั่วประเทศว่ามีทั้งสิ้น 4,853 ชุมชน และในปี ค.ศ. 1935 การสำรวจชุมชนบุราคุที่นับรวมชุมชนแออัดในเขตเมืองซึ่งบุราคุมินอาศัยร่วมกับคนชั้นล่างกลุ่มอื่นๆ รวมทั้งหมด 5,365 แห่ง[52] ภายหลังต่อมา จากการสำรวจของรัฐ ปี ค.ศ. 1993 มีจำนวนบุราคุมิน 892,751 คน 298,385 ครอบครัว และ 4,442 ชุมชนที่เป็นชุมชนโดวะ ที่รัฐออกแบบ[53] แต่ตามข้อมูลจาก Buraku Liberation Research Institute อ้างว่า มีบุราคุทั่วประเทศประมาณ 1–3 ล้านคน จาก 6,000 ชุมชนที่รวมทั้งชุมชนโดวะและชุมชนบุราคุดั้งเดิม[54]

ชุมชนบุราคุดั้งเดิมเหล่านี้ไม่ได้อยู่ภายใต้การพัฒนาพื้นที่ของรัฐ สภาพความเป็นอยู่ของพวกเขาจึงต่ำกว่าในการสำรวจของรัฐ รัฐจะนับจำนวนเฉพาะพื้นที่โดวะ ในขณะที่ Buraku Liberation Research Institute จะนับรวมชุมชนบุราคุดั้งเดิมด้วย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงด้านประชากรที่รวดเร็วโดยเฉพาะในเขตเมือง บางคนที่ไม่ใช่บุราคุมินย้ายเข้ามาอาศัยในชุมชนบุราคุ และขณะที่บุราคุมินบางคนย้ายออกไปอยู่ที่อื่น ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะสำรวจจำนวนบุราคุมินที่ถูกต้องทั้งหมดได้[55]

ตารางที่ 3 จำนวนพื้นที่บุราคุและประชากรตามเขตต่างๆ ของญี่ปุ่น ค.ศ. 1994[56]

เขต	จำนวนพื้นที่บุราคุมิน	จำนวนบุราคุมิน	ประชากรรวมในพื้นที่
Kanto	630	107,273	298,907
Chubu	346	52,860	234,789
Kinki	1,008	537,425	630,892
Chugoku	1,063	151,260	237,600
Shikoku	680	131,226	231,850
Kyushu	876	186,689	386,192
ทั่วประเทศ	4,603	1,166,733	2,010,230

ที่มา: Suginohara, Juichi, Today 's Buraku Problem. (Kyoto : The Institute of Buraku Problem, 2002), p.4

[51] *เอ็ดวิน โอ ไรเชาเออร์. ญี่ปุ่น, บรรณาธิการโดย วุฒิชัย และสุภัทรา นีลวัชระ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2524), น. 119.*

[52] *Buraku Liberation Research Institute, Discrimination Against Buraku,Today. (Osaka: Kaiho shuppansha, 1986), p. 2.*

[53] *Management and Coordination Agency Policy Office of Regional Improvement, Dowa Mondai no Soukikaiketsu ni Mukete (Tokyo: Chuohoki Shuppan, 1997), p. 419.*

[54] *De Vos.George .A. Japan's Minorities : Burakumin, Koreans and Ainu, (London : Minority Rights Group, 1983), p. 3.*

[55] *De Vos.George A. and Hiroshi Wagatsuma, Japan Invisible's Race, p. 115.*

[56] *Suginohara, Juichi. Today's Buraku Problem., p. 42.*

บุราคุมินอาศัยกระจายทั่วประเทศญี่ปุ่น แต่ส่วนมากพวกเขาจะอยู่ในบริเวณแถบตะวันตกของประเทศ โดยเฉพาะเขตคิงคิ (Kinki)[57] (ดูตาราง 3)

ตารางที่ 4 อัตราส่วนประชากรในพื้นที่โดวะ ระหว่าง ค.ศ. 1971–1993

	จำนวน	จำนวนครอบครัว		จำนวนประชากร		อัตราส่วน
	ชุมชนโดวะ	รวม	บุราคุ	รวม	บุราคุมิน	บุราคุมินต่อประชากรรวม
1971	3,972	386,992	277,137	1,458,802	1,048,566	71.1
1975	4,374	520,062	315,063	1,841,953	1,119,278	60.8
1993	4,442	737,198	298,385	2,158,789	892,751	41.4

ที่มา: Management and Coordination, 1997, p. 419.

หมายเหตุ: ตัวเลขจำนวนรวม เป็นการนับรวมจำนวนครอบครัวและประชากรที่อาศัยในพื้นที่โดวะ ที่ไม่ใช่บุราคุมิน

จากตารางที่ 4 จำนวนประชากรบุราคุลดลงในช่วงระยะเวลา 20 ปี หลัง ค.ศ. 1971 เหตุผลสำคัญของการที่ประชากรบุราคุมินลดลง คือ การที่รัฐบาลพยายามซื้อที่ดินชุมชนโดวะโดยโครงการโดวะ และหนุ่มสาวบุราคุมินก็มีแนวโน้มทิ้งชุมชนบุราคุย้ายออกไป

ในด้านการศึกษา

อัตราการเรียนต่อมัธยมปลายของเด็กในพื้นที่โดวะ มีความพัฒนาทางการศึกษา แม้จะมีช่องว่างร้อยละ 3–4 ระหว่างเด็กในพื้นที่โดวะกับเด็กในจังหวัดโอซากา แต่แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีความสัมฤทธิผล แต่กลุ่มผู้ที่ไม่ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จะประสบกับการจ้างงานประเภทที่ไม่มั่นคงมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมปลาย ปัญหาการไม่ได้เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของปัญหาการจ้างงาน

ปัญหาการไม่เรียนต่อกับการจ้างงาน การไม่เรียนต่อของบุราคุมินอาจส่งผลกระทบต่อการจ้างงาน จากการสำรวจของ Buraku Liberation and Human Rights Research Institute พบว่าอัตราการทำงานที่มีลักษณะเต็มเวลาของบุราคุมินผู้ที่ไม่ได้เรียนต่อมัธยมปลายมีร้อยละ 4.5 ซึ่งต่ำกว่าผู้ที่จบมัธยมปลายที่ทำงานเต็มเวลาถึง 11 จุด และงานแบบชั่วคราวกับงานรายวันในอัตราผู้ที่ไม่เรียนต่อมัธยมปลาย คือร้อยละ 20.5 ซึ่งสูงกว่าผู้ที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ 10.4 จุด (ดูตาราง 5) ในส่วนของค่าแรงแบบเงินเดือน (ประจำทุกเดือน) ในกลุ่มที่ไม่ได้เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย คือร้อยละ 51.3 ต่ำกว่าผู้ที่จบระดับมัธยมปลายที่มีร้อยละ 73.2 ถึง 21.9 จุด (ดูตาราง 6)

ในด้านฐานะทางเศรษฐกิจ

บุราคุมินส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้แรงงานธรรมดาในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น คนงานขุดถนน พนักงานยกของ คนทำความสะอาด เป็นต้น และบางส่วนจะทำงานเฉพาะประเภท เช่น งานผลิตสินค้าประเภทยาง หรือหนังสัตว์ งานก่อสร้าง งานขนส่ง เป็นต้น เมื่อพิจารณาลักษณะงานที่สัมพันธ์กับระดับการศึกษาขั้นสูงสุด พบว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมปลายจะอยู่ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานสายช่างเทคนิค ผู้ชำนาญงานเฉพาะ มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่านี้

[57] *เขตคิงคิ อยู่ทางตะวันตกของเกาะฮอนชูกลาง เขตนี้รวม 7 เมือง คือเมืองมิเอะ ชิงะ เกียวโต โอซากา เฮียวโง นารา โกเบ เป็นเขตอุตสาหกรรมและการค้า ภูมิประเทศเป็นภูเขา เป็นแอ่งและที่ราบชายฝั่งทะเลจำนวนมาก*

ตารางที่ 5 ประเภทการจ้างงานตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ทั้งหมด	งานประจำ	งานชั่วคราว	งานรายวัน	งานอิสระ	ธุรกิจของตัวเอง (มีลูกจ้าง)	ธุรกิจของตัวเอง (ไม่มีลูกจ้าง)	ธุรกิจครอบครัว	ไม่ทราบ
จบมัธยมศึกษาตอนปลาย	890	583	56	34	54	65	70	22	6
	100%	65.5	6.3	3.8	6.1	7.3	7.9	2.5	0.7
ไม่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย	224	122	28	18	19	11	20	4	2
	100%	54.5	12.5	8.0	8.5	4.9	8.9	1.8	0.9
รวม	1,114	705	84	52	73	76	90	26	8
	100%	63.3	7.5	4.7	6.6	6.8	8.1	2.3	0.7

ดัดแปลงจาก: Buraku Liberation and Human Rights Research Institute,"Grasping the Reality of Today's Buraku: Toward a Post –Special- Measures Solution to the Buraku Problem," part 3 (2),no.127, (May-July 2003):5.

ตารางที่ 6 ประเภทค่าแรงของบุราคุมินตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวนสำรวจ (คน)	เงินเดือน (รายเดือน)	อื่นๆ (ไม่ใช่รายเดือน)	ไม่ทราบ
จบมัธยมศึกษาตอนปลาย	727	532	193	2
	100%	73.2	26.5	0.3
ไม่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย	187	96	91	-
	100%	51.3	48.7	-
รวม	914	628	284	2
	100%	68.7	31.1	0.2

ดัดแปลงจาก: Buraku Liberation and Human Rights Research Institute."Grasping the Reality of Today's Buraku : Toward a Post –Special - Measures Solution to the Buraku Problem," part3(2), no.127, (May-July 2003):5.

มาตรฐานการแบ่งประเภทอาชีพของญี่ปุ่น งานผู้ชำนาญการหรือช่างเทคนิค คืองานที่ต้องการผู้มีความรู้สูงด้านวิทยาศาสตร์ หรือผู้ศึกษามาทางด้านการแพทย์ กฎหมาย ศึกษาศาสตร์ หรือความรู้เฉพาะสาขาอื่นๆ และต้องเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมจากมหาวิทยาลัยที่ทำงานหรือสถานฝึกอบรม โดยเป็นผู้จบการศึกษาระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยเป็นอย่างน้อย ซึ่งหมายถึงผู้ที่ประกอบอาชีพนักวิทยาศาสตร์ แพทย์ พยาบาล นักบัญชี อาจารย์ เป็นต้น โดยงานประเภทดังกล่าว บุราคุมินทั้งชายและหญิงอยู่ในระดับอัตราที่ต่ำ ในขณะที่ส่วนใหญ่งานประเภทแรงงานทักษะต่ำมีถึงร้อยละ 39.3 ในผู้ชาย และผู้หญิงในงานประเภทบริการรับใช้ ร้อยละ 23.1 (ดูตาราง 7) ชี้ให้เห็นโอกาสทางการศึกษาของบุราคุมินในระดับมหาวิทยาลัยที่ยังคงมีอัตราที่ต่ำ

ตารางที่ 7 อัตราการทำงานของผู้ที่อาศัยในพื้นที่โดวะจังหวัดโอซากาจำแนกตามประเภทอาชีพ

	ชาย		หญิง	
	พื้นที่โดวะ ค.ศ. 2000	จ.โอซากา ค.ศ. 1997	พื้นที่โดวะ ค.ศ. 2000	จ.โอซากา ค.ศ. 1997
จำนวนตัวอย่างสำรวจ (คน)	2,393	2,811,000	1,796	1,770,000
ผู้ชำนาญการ/ช่างเทคนิค	7.1	10.9	10.6	13.7
งานบริหารจัดการ	5	5.4	1.3	1.1
งานสำนักงาน	11	13.9	20.1	34.9
งานขาย	12.1	19	18.3	13.3
งานบริการรับใช้	7.4	5.8	23.1	13.6
งานรักษาความปลอดภัย	2.4	2.1	0.1	0.2
เกษตรกรรม/ประมง	1.1	0.9	0.4	0.6
ขนส่ง/สื่อสาร	11.2	5.3	0.6	0.3
แรงงานทักษะต่ำ	39.3	35.3	20.8	21.2

*ดัดแปลงจาก: Buraku Liberation and Human Rights Research Institute.**"**Grasping the Reality of Today's Buraku : Toward a Post –Special- Measures Solution to the Buraku Problem,**"** part 5 (2), no. 131, (May 2004):3.*

ในด้านการแต่งงาน

การแต่งงานระหว่างบุราคุมินกับคนในสังคมทั่วไปเกิดขึ้นไม่มากในช่วงก่อนหน้านี้ จากการสำรวจชุมชนบุราคุทั่วประเทศ ในปี ค.ศ. 1919 พบว่าการแต่งงานระหว่างบุราคุมินกับคนทั่วไปมีเพียงร้อยละ 3 แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา พบว่า ระหว่างปี ค.ศ. 1945 ถึง ค.ศ. 1955 มีอัตราเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 6-10 ในชุมชนบุราคุเขตชนบท และร้อยละ 10-17 ในชุมชนบุราคุเขตเมือง

จำนวนบุราคุมินเฉลี่ยทั่วประเทศที่แต่งงานกับคนทั่วไปที่ใช่บุราคุมินด้วยกัน ระหว่าง ค.ศ. 1955–หลัง ค.ศ. 1980 ก็มีอัตราที่เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 22.8 เป็นร้อยละ 54.8 ในขณะที่การแต่งงานระหว่างบุราคุมินทั้งสองฝ่ายมีอัตราที่ลดลง ในช่วงระยะเวลาเดียวกันจากร้อยละ 75.0 เหลือร้อยละ 43.3 (ดูตาราง 8) นอกจากนี้ในพื้นที่บุราคุตามจังหวัดต่างๆ การแต่งงานในรูปแบบดังกล่าวเพิ่มขึ้นตลอดระหว่าง ค.ศ. 1945–1990 เช่น จังหวัด คานางาวะ ระหว่าง ค.ศ. 1945–1954 ร้อยละ 29.3 ค.ศ. 1955–1964 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44.2 ค.ศ. 1965–1974 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 63.2 ค.ศ. 1985–1990 เพิ่มสูงถึงร้อยละ 80.4 แสดงให้เห็นว่า การแต่งงานระหว่างคนสองกลุ่มมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา[58] และจากการสำรวจปี ค.ศ. 2000 พบว่า ลักษณะคู่สมรสระหว่างผู้ที่มาจากพื้นที่โดวะกับผู้ที่อยู่นอกพื้นที่โดวะมีอัตราสูงกว่าคู่สมรสที่มาจากพื้นที่โดวะด้วยกันทั้งคู่ (ดูตาราง 9)

[58] *Suginohara, Juichi, Today's Buraku Problem : Feudalistic Status Discrimination in Japan, p. 139.*

ตารางที่ 8 รูปแบบการแต่งงานของบุราคุมิน หลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ปี	จำนวนการแต่งงาน (คน)	ในกลุ่มบุราคุมิน 1 ฝ่าย	ในกลุ่มบุราคุมินทั้งคู่	ไม่ใช่บุราคุมินทั้งคู่	แต่งงานกับคนในพื้นที่ โดยมีบุราคุมินอย่างน้อย 1 คน	ไม่ทราบ
1955-1959	1,678	22.8	75.0	1.5	0.2	0.5
1960-1964	1,879	30.9	66.3	2.2	0.2	0.4
1965-1969	1,759	41.7	55.8	2.2	0.2	0.2
1970-1974	1,894	46.3	51.3	1.4	0.5	0.5
1975-1979	1,552	49.4	48.1	2.0	0.1	0.3
หลัง 1980	954	54.8	43.3	0.9	0.3	0.6
รวม	17,373	27.5	67.7	1.7	0.2	2.9

ที่มา: Buraku Liberation Research Institute, Discrimination Against Buraku, Today, (Osaka: Kaiho shuppansha, 1986), p. 99.

ตารางที่ 9 ลักษณะคู่สมรส ในพื้นที่โดวะ จังหวัดโอซากา ค.ศ. 2000

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	มาจากพื้นที่โดวะทั้งคู่	มาจากพื้นที่โดวะ 1 คน	ไม่ได้มาจากพื้นที่โดวะ ทั้งคู่	อื่นๆ และไม่ทราบ
4,256	1,113	1,493	1,038	567
100%	26.2	35.1	25.4	13.3

ที่มา: ดัดแปลงจาก BLHRRI,"Grasping the Reality of Today's Buraku : Toward a Post–Special- Measures Solution to the Buraku Problem," part 6, no.134,(Jan/March 2005):1.

การแก้ปัญหาบุราคุ

ปัญหาบุราคุ

การสืบภูมิหลังบุราคุมิน บุราคุมินต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน การสมรส แม้ว่าพวกเขาจะไม่ได้ระบุว่าตนเองเป็นบุราคุมินก็ตาม มีหลายครอบครัว รวมทั้งบริษัทต่างๆ ที่ใช้การสืบประวัติบุราคุมินเพื่อการพิจารณาคู่สมรส และผู้สมัครงานที่เป็นบุราคุมิน รวมถึงผู้ที่มีเชื้อสายเกาหลี โดยมีเครื่องมือการช่วยสืบค้น ดังนี้

1. ระบบทะเบียนบ้าน โคะเสะคิ (Koseki)

การใช้ระบบทะเบียนบ้านเริ่มขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1872 ที่รัฐใช้บันทึกข้อมูล ที่อยู่ สถานะทางสังคม ของหัวหน้าครอบครัว (ในทะเบียนบ้านแบบเก่า) ซึ่งสามารถเปิดเผยต่อสาธารณะ และนักสืบ นักกฎหมาย ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในทะเบียนบ้านได้อย่างง่ายดาย

2. Buraku list หรือ จิเมโซคัง (Chimeisokan)

การจ้างสำนักงานนักสืบให้สืบสาวประวัติบุราคุมิน

ทำให้เกิดการผลิต Buraku List[59] ขึ้นมา พบ Buraku List ครั้งแรกเมื่อ ปี ค.ศ. 1975 ในจังหวัดโอซากา ที่ถูกจำหน่ายให้แก่บริษัทชั้นนำ เช่น โตโยต้า นิสสัน คุโบตา และบริษัทสินเชื่อยาสุดะ เป็นต้น[60] ล่าสุดมีการพบ Buraku List ในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์[61] ที่จังหวัดโอซากา เมื่อปลายเดือนกันยายน ค.ศ. 2006 สำนักงานนักสืบทำ Buraku List ใหม่ขึ้นมาโดยบันทึกข้อมูลลงแผ่นฟลอปปี้ดิสส์ (Floppy dises) นอกจากนี้ ยังมีการระบุว่า ข้อมูลต่างๆ รวบรวมและผลิตขึ้นในช่วงกลางทศวรรษ 1990 ที่น่าเป็นห่วงคือข้อมูลเหล่านี้ สามารถแพร่ไปทางอินเตอร์เนตได้รวดเร็ว ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติทำได้ยากลำบากขึ้น การพบ Buraku List ใหม่ หลังจาก ปี ค.ศ. 1975 ชี้ให้เห็นว่า แม้เวลาผ่านไป 30 ปี แต่ยังมีความต้องการแสดงการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินอยู่ ซึ่ง Buraku List เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเลือกปฏิบัติในด้านการสมรส การจ้างงาน

3. การขึ้นทะเบียนวัด และชื่อไคเมียว (Kaimyo) ในอดีต การขึ้นทะเบียนวัดเป็นเครื่องมือที่ใช้ประโยชน์ในการระบุสถานะของแต่ละบุคคล มีการบันทึกรายชื่อวัดที่มีสมาชิกเป็นครอบครัวต่างๆ แต่ครอบครัวบุราคุมินจะต้องขึ้นทะเบียนกับวัดที่แยกออกไปต่างหากซึ่งเรียกว่า เอตะเดระ (Eta-Dera) หรือวัดที่แปดเปื้อน ดังนั้น ทะเบียนวัดนี้จึงให้ข้อมูลสำหรับการสืบหาประวัติของบุราคุมินได้เช่นกัน นอกจากนี้ สมาชิกที่ขึ้นทะเบียนวัดจะได้รับชื่อทางพุทธศาสนาภายหลังเสียชีวิตหรือไคเมียว พบว่าบุราคุมินบางคนจะได้รับชื่อไคเมียวที่มีความหมายแสดงการเหยียดหยามลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ ซึ่งทะเบียนวัดนั้นเป็นเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์ของชาติ แต่ก็มีผู้ที่นำทะเบียนวัดไปใช้เพื่อประโยชน์ในการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมิน พบว่าวัดบางแห่งทำสำเนาทะเบียนวัดขึ้นและเปิดเผยต่อสาธารณชนที่ต้องการข้อมูล องค์กรบุราคุได้ขอร้องห้ามมิให้กระทำการดังกล่าว แต่ไม่มีฝ่ายใดต้องการให้แก้ปัญหาโดยการทำลายทะเบียนวัดดังกล่าว เพราะจะเป็นการทำลายข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชาติที่สำคัญไป

สถานการณ์ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินที่ยังคงอยู่

1. ปัญหาการเลือกปฏิบัติในการสมรส จากการสำรวจพบว่า ผู้ที่ประสบกับการถูกเลือกปฏิบัติจากการสมรสมีอัตราสูงกว่าการเลือกปฏิบัติรูปแบบอื่นๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น และมีอัตราที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้ภายหลังการพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้โครงการโดวะ ก่อน ค.ศ. 1925 พบว่าร้อยละ 40 เป็นบุราคุมินที่มีประสบการณ์จากการเลือกปฏิบัติด้านการสมรส ระหว่าง ค.ศ. 1945–1954 ลดลงเหลือร้อยละ 29.8 และมีอัตราสูงขึ้นอีกช่วงระหว่าง ค.ศ. 1970–1974 ที่ร้อยละ 34.0 และหลัง ค.ศ. 1980 ยังคงมีบุราคุมินที่เคยถูกกีดกันและเลือกปฏิบัติในการแต่งงาน ร้อยละ 37.1[62] มีตัวอย่างกรณีการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินที่ยังคงอยู่ เช่น เหตุการณ์เดือนมีนาคม ค.ศ. 1983 ศาลแขวงเมืองโอซากา ตัดสินให้ชายคนหนึ่งและครอบครัวจ่ายเงินให้แก่อดีตคู่หมั้นสตรีบุราคุมินจำนวน 5 ล้านเยน เป็นค่าเสียหายที่ยกเลิกความสัมพันธ์ และการที่พ่อแม่ฝ่ายชาย

---

[59] *Buraku List เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1975 มีการให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับภูมิหลังบุราคุมิน เช่น ชื่อครอบครัว และที่อยู่ จำนวนทั้งหมด 8 เล่ม ครอบคลุมข้อมูลของ 5,300 พื้นที่บุราคุทั่วประเทศ รวบรวมจัดทำขึ้นโดย สำนักงานนักสืบเอกชนเพื่อจำหน่ายให้แก่บริษัทชั้นนำ และผู้ต้องการใช้สืบภูมิหลังบุราคุมิน ต่อมา ปี ค.ศ. 1989 กระทรวงยุติธรรมประกาศห้ามการสืบประวัติ*

[60] *Emily A. Su-lan Reber, "Buraku Mondai in Japan : Historical and Modern Perspectives and Directions for Future," in Harvard Human Rights Journal, vol 12, (Spring 1999), p. 312.*

[61] *"Electronic Versions of Buraku List," Buraku Liberation News, no.140, (2006). <http://blhrri.org/blhrri_e/news/new140/new140_1.htm>.*

[62] *Buraku Liberation Research Institute. Discrimination Against Buraku, Today, (Osaka: Kaiho Shuppansha, 1986), p. 105.*

คัดค้านการแต่งงานของทั้งคู่ เพราะสาเหตุการมีเชื้อสายบุราคุมินของฝ่ายหญิง[63]

2. ปัญหาการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน บางบริษัทยังคงใช้ใบสมัครงานรูปแบบเก่า ที่มีส่วนของข้อมูลของผู้สมัครที่สามารถใช้ตรวจสอบได้ว่าเป็นบุราคุมินหรือไม่ ทั้งๆ ที่มีการประกาศใช้รูปแบบใบสมัครใหม่มาตั้งแต่ ทศวรรษ 1970 นอกจากนี้ บริษัทชั้นนำหลายแห่งขอซื้อ Buraku List โดยให้เหตุผลว่า บุราคุมินทำให้ภาพพจน์ของบริษัทและความสัมพันธ์กับลูกค้าเสียหายได้ และการตัดบุราคุมินออกไปจากการพิจารณารับเข้าทำงาน เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่พนักงานที่อาจมีอคติต่อบุราคุมิน รวมทั้งเหตุผลที่ว่า การไม่มีพนักงานเป็นบุราคุมินจะช่วยให้บริษัทไม่ต้องเสี่ยงกับการเผชิญปัญหากับองค์กรบุราอย่างบุราคุไคโฮโดเม หากพนักงานบุราคุมินคนใดคนหนึ่งถูกไล่ออกหรือกรณีถูกเลือกปฏิบัติจากที่ทำงาน[64]

3. ข้อความดูหมิ่นเหยียดหยาม พบการเขียนข้อความตามที่สาธารณะ เช่น ราวสะพาน ป้ายประกาศ ห้องน้ำตามสถานีรถไฟ เป็นต้น โดยใช้คำเรียกบุราคุมิน เช่น เอตะ ฮินิน รวมทั้งข้อความที่แสดงการเหยียดหยามและดูถูกต่อบุราคุมินต่างๆ

4. การหลีกเลี่ยงพื้นที่บุราคุ คนทั่วไปไม่ต้องการพักอาศัยใกล้ๆ พื้นที่บุราคุ

การเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิพลเมือง

การประท้วงเพื่อสิทธิประชาธิปไตยในประเทศญี่ปุ่น เกิดขึ้นครั้งแรกในรูปแบบของการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิพลเมือง (Jiyu Minken Undo) นำโดย อิตะงะกิ ทะอิสุเกะ (Itagaki Taisuke) ร่วมกับผู้ต่อต้านนโยบายการปกครองของรัฐบาลเมจิ อิทธิพลของแนวคิดเสรีแพร่หลายไปทั่วเมืองที่เจริญแล้ว มีการก่อตั้งพรรคเสรี จิยูโต (Jiyuto) ขึ้นในปี ค.ศ. 1881 ที่โตเกียว โดยมีเจ้าที่ดินในท้องถิ่นจำนวนมากมายให้การสนับสนุน ในบางท้องถิ่น พรรคเสรีจิยูโต จะได้รับการสนับสนุนจากบุราคุมินที่มีฐานะร่ำรวยและนิยมในแนวคิดที่เกี่ยวกับการคงอยู่ของอภิสิทธิ์เหนือกว่าในระบบศักดินา อย่างในจังหวัดเฮียวโง (Hyogo) คานากาวา (Kanagawa) โอซากา (Osaka) มีสมาชิกในพรรคเสรีเป็นบุราคุมินมากพอสมควร[65]

ในจังหวัดฟุคุโอกะ (Fukuoka) ผู้นำในกิจกรรมเรื่องสิทธิประชาชน อุเอะมากิ เอโมริ (Uemaki Emori) ในปี ค.ศ. 1878 ได้กระตุ้นแนวคิดเสรีแก่เยาวชนในชุมชนบุราคุ และในปี ค.ศ. 1881 กลุ่มเยาวชนบุราคุมินเสรีนิยม ได้ก่อตั้งสมาคม (Fukken Domei/Restoration of Rights League) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นองค์กรแรกที่ตั้งขึ้นโดยบุราคุมิน และเพื่อบุราคุมินโดยเฉพาะ[66] เยาวชนกลุ่มนี้ประกอบด้วย ฮาคะตะ (Hakata) คุมาโมโตะ (Kumamoto) คุรุเมะ (Kurume) และฮิตะ (Hita) โดยวางแผนการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิเสรีในระดับประเทศ นอกจากนี้ มีองค์กรที่เกิดขึ้นต่อจาก Fukken Domei คือ สมาคมสามัญชนคิวชู (Kyushu Heiminkai/Kyushu Commoners Association) ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1890 สมาคมสามัญชนคิวชู มองว่าการแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติอยู่ที่คนทั่วไปทุกคนมากกว่าอยู่ที่อำนาจของจักรพรรดิ และรัฐบาล และต่อมาภายหลังก็เกิดกลุ่มที่มีแนว คิดคล้ายๆ กันนี้ขึ้นมา เช่น ที่จังหวัดยามะงุจิ (Yamaguchi) วากายามา (Wakayama) ชิซุโอกะ (Shizuoka) นารา (Nara) โอซากา (Osaka) และที่อื่นๆ กลุ่มต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นมา

---

[63] *Wetherall Willliam. "Untouchables Remains Touchy in Pedigree–Conscious Japan," in Far Eastern Economic Review, 123 (March 1), 1984, p. 36.*

[64] *Emily A. Su–lan Reber, "Buraku Mondai in Japan," p. 312.*

[65] *Fushitani Toshio. Buraku Mondai no Rekishiteki Kenkyu, (Kyoto : Buraku Mondai Kenkyujo, 1973), p. 68. cited by Ian Neary, Political Protest and Social Control in Prewar Japan,Manchester University Press, p. 36.*

[66] *ibid., p. 37.*

ภายใต้การนำของ มิโย-ชิ อิเฮจิ (Miyoshi Iheiji) จากจังหวัดโอคะยามา (Okayama) กลุ่มแรกที่มิโยชิตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1896 เขาร่วมกับสมาชิกอีก 45 คน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของบุราคุมิน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกได้อย่างไม่มีปัญหา

ผู้นำบุราคุริเริ่มความพยายามที่จะจัดตั้งองค์กรเพื่อขจัดและต่อต้านอคติ การเลือกปฏิบัติที่แผ่กว้างในสังคม ตัวแทนกลุ่มพัฒนาจำนวน 24 คน จากเขตคิงคิ (Kinki) นำโดย มิโยชิ และ นากาโนะ มิทสุโมริ (Nakano Mitsumori) ร่วมกันจัดตั้ง Dai Nippon Doho Yuwakai (Greater Japan Fraternal Conciliation Society) โดยมีกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั่วแถบตะวันตกของประเทศญี่ปุ่นให้การสนับสนุน[67] และในวันที่ 23 เดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1903 ตัวแทนจำนวน 300 คน จากกลุ่มในโตเกียวซึ่งอยู่ในแถบตะวันออก และจากฟุกุโอกะในแถบตะวันตกมารวมตัวกันที่โอซากา เพื่อตั้งกลุ่มองค์กรโดยหวังการทำงานเพื่อรับประกันเสรีภาพทุกด้าน และสิทธิแห่งความเป็นพลเมืองของสังคมที่มีเสรี การชุมนุมขององค์กรนี้ไม่ได้สนับสนุนการเคลื่อนไหว แต่เป็นการแพร่ขยายแนวคิดเรื่อง การเคลื่อนไหวเพื่อการพัฒนาตนเอง (Kaizen Undo) ไปยังกลุ่มต่างๆ ทั่วประเทศญี่ปุ่น

ผู้ให้การสนับสนุนกลุ่มเหล่านี้ ส่วนมากมาจากคนร่ำรวย เจ้าของที่ดินชนชั้นกลาง หรือเจ้าของธุรกิจเล็กๆ ที่อยู่ในชุมชนบุราคุแห่งนั้น ซึ่งเกิดขึ้นมาภายหลังการปฏิรูปเมจิ คนเหล่านี้ส่วนมากได้จบชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างต่ำ การศึกษาช่วยให้พวกเขาตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างความเสมอภาคของพลเมืองกับความเป็นจริงที่มีการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมิน และรวมถึงคนอื่นๆ ด้วย แต่คนรุ่นเก่ามักจะปิดบังไม่ให้ลูกหลานได้รับรู้ความเป็นจริงของการเลือกปฏิบัติที่โหดร้าย จนกระทั่งเด็กเหล่านั้นเติบโตขึ้น ระบบโรงเรียนจะเปิดเผยให้บุราคุมินได้เห็นได้รับรู้การมีอคติของเพื่อนนักเรียน ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่อายุน้อยๆ

การปฏิรูปการศึกษา ทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างเด็กจากบุราคุกับเด็กทั่วไปที่ไม่ใช่บุราคุมินเพิ่มมากขึ้น และการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นก็ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนทั้งสองฝ่ายด้วยเช่นกัน โดยก่อนหน้านี้ บุราคุมินจะติดต่อกับคนนอกชุมชนน้อย แต่การจัดองค์กรใหม่ของรัฐบาลท้องถิ่นในระหว่างปี ค.ศ. 1888–1890 ได้เปิดโอกาสให้เกิดการสร้างอคติอย่างเห็นได้ชัดเป็นรูปธรรม ลักษณะการเลือกปฏิบัติรูปแบบต่างๆ เช่น การหลีกเลี่ยงการติดต่อกับบุราคุมิน การที่หมู่บ้านหลักปฏิเสธไม่ให้บุราคุมินเข้าร่วมกิจกรรม หรือร่วมงานเทศกาลต่างๆ ของหมู่บ้าน และในการพิจารณาตัดสินในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

การตระหนักทางสังคมเพิ่มมากขึ้นท่ามกลางกระแสคัดค้าน เรื่องปัญหาความยากจนทั้งในพื้นที่บุราคุที่ได้รับการออกแบบโดยรัฐบาล หรือที่เรียกว่า โดวะจิคุ (Dowa Chiku) และความยากจนในชุมชนเมือง รวมทั้งปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนาทุนนิยมอุตสาหกรรมในญี่ปุ่น พบได้ตามสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีการพูดถึงปัญหาต่างๆ ดังกล่าว เช่น นากาเอะ โจมิน (Nakae Chomin) (1847-1901) ได้เตือนสติคนอ่านหนังสือพิมพ์ ชิโนะโนเมะ ชินบุน (Shinonome Shinbun) ของโยโกฮามะ (Yokohama) ว่ามีการละเลยปัญหาเอตะ หรือพวกสามัญชนใหม่ (Shinheimin) ในทุกวันนี้ไป[68] และบทความในนิตยสาร คนญี่ปุ่นนิฮนจิน (Nihonjin) ที่ยานะเสะ (Yanase) ได้ชี้ให้เห็นถึงสภาพบุราคุที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ หากพวกเขาได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาความรู้ทางการเมือง ศาสนา และสิ่งอำนวยความ

---

[67] แถบตะวันตกของญี่ปุ่น เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเสรี ที่มีอิทธิพลและเข้มแข็งกว่าแถบอื่นๆ

[68] Suginohara, Juichi. Today's Buraku Problem, p. 64.

สะดวกสบายด้านเศรษฐกิจ แต่ยังไม่มีการกดดันให้รัฐบาลหรือประเทศชาติแสดงความรับผิดชอบที่กล่าวมานี้[69] รวมทั้งบทความที่ตีพิมพ์ใน จูโอ โครน (Chuo Koron) ในปี ค.ศ. 1903 ได้พูดถึงสามัญชนใหม่อย่างให้เกียรติด้วย

ทั้งหมดนี้ นักคิดและนักเคลื่อนไหวกลุ่มเสรีนิยมตั้งใจที่จะส่งเสริม กระตุ้นการเคลื่อนไหวของบุราคุมิน ด้วยการให้ความสำคัญต่อปัญหาเกี่ยวกับคนที่มีสิทธิด้อยกว่าในสังคม ช่วงหลังคริสต์ศตวรรษที่ 19 จะพบว่า ชุมชนบุราคุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเขตเมือง การเพิ่มขึ้นดังกล่าวไม่ได้หมายความว่าพวกเขาได้รับประโยชน์จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น แต่กลับกลายเป็นว่าพวกเขามีสภาพยากจนลง คนในชุมชนเริ่มหาวิธีสร้างความยอมรับจากสังคมใหญ่ แต่ก็ไม่อาจทิ้งบุราคุไปโดยไม่สูญเสียฐานทางเศรษฐกิจที่เป็นที่ดิน และอาชีพการงานที่ทำอยู่ในอุตสาหกรรมที่คนเหล่านี้จึงได้เข้าไปใกล้ชิดกับนักปฏิรูปเสรีนิยม ที่ต่อต้านถึงการคงอยู่ของการมีอภิสิทธิ์ในระบบศักดินาที่ยังไม่หมดสิ้นไป ขณะเดียวกันพวกเขาก็ส่งเสริมให้บุราคุมินพัฒนาตนเอง และคนเหล่านี้จึงกลายเป็นกลุ่มบุราคุมินรุ่นใหม่ ที่ไม่ได้เป็นผู้ต้องเตรียมพร้อมยอมรับกับการเลือกปฏิบัติและสภาพความยากจน แต่จะเป็นผู้ที่แสวงหาความเปลี่ยนแปลง พวกเขาเริ่มก้าวแรกของการทำงานอย่างไม่ราบรื่นนัก แต่การเคลื่อนไหวของพวกเขาก็ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุราคุมินมากขึ้น จากเดิมที่อยู่แยกกันแต่ประสบปัญหารวมกัน การเกิดกลุ่มใหม่ๆ ที่มีแนวคิดเปลี่ยนแปลงสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนา ทำให้เกิดกลุ่มเคลื่อนไหวที่แสดงท่าทีข่มขู่ต่ออำนาจรัฐบาลเมจิ รัฐบาลจึงมีนโยบายสังคมออกมาเพื่อหยุดยั้งการขยายเพิ่มการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านหรือล้มล้างรัฐบาล และนโยบายยูวะ (Yuwa Policy) เป็นกลไกที่รัฐใช้เพื่อปราบปรามการเคลื่อนไหวทางสังคมของบุราคุมิน ที่มุ่งเน้นความสงบและสมานฉันท์ในสังคม

นโยบายรัฐกับการแก้ปัญหาบุราคุช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2

นโยบายสังคมของรัฐบาล ภายหลังประกาศยกเลิกชนชั้น สภาพความเป็นอยู่ของบุราคุมินไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เพราะการเลือกปฏิบัติ

The airraids. Tokyo in ruins following the airraids of the Pacific War.

[69] *Nakagawa Yuzo. "Shinheiminron," in Nihonjin, (September 1899), cited by Neary, Ian, Political Protest and Social Control in Prewar Japan, p. 39.*

และแบ่งแยกอย่างไม่ยุติธรรมยังคงมีอยู่ การพัฒนาสู่ทุนนิยมทำให้บุราคุมินในชนบทอพยพเข้ามาสู่ชุมชนเมือง และที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นชุมชนแออัดที่คนทั่วไปมองว่าเป็นแหล่งอาศัยสำหรับพวกคนยากจน

เพื่อแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยดังกล่าว กระทรวงการเคหะจึงได้ริเริ่มการสำรวจพื้นที่ยากจนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1911 จากนั้นทำการรื้อถอนปลูกสร้างบ้านพักขึ้นมาใหม่ในพื้นที่เสื่อมโทรมเป็นโครงการทดลองในปี ค.ศ. 1925 กล่าวได้ว่าเป็นนโยบายสำหรับแก้ปัญหาบุราคุนโยบายแรก

จากนั้น เมืองที่มีความเจริญแล้วอย่างโอซากา โกเบ โตเกียว นาโงยา ก็ได้รับช่วงโครงการต่อจากกระทรวงการเคหะ ภายใต้กฎหมายเพื่อพัฒนาพื้นที่อาศัยที่เสื่อมโทรม ปี ค.ศ. 1927 (Law for Improvement of Poor Housing District) แต่ไม่ได้หมายความว่าโครงการดังกล่าวจะมุ่งสู่ชุมชนบุราคุทุกโครงการ ซึ่งในปี ค.ศ. 1924 โครงการระยะเวลา 10 ปี เพื่อการพัฒนาเฉพาะพื้นที่บุราคุได้เริ่มขึ้น เช่น การปรับปรุง ขยายถนน ทำท่อระบายน้ำ เป็นต้น

ต่อมา กระทรวงการเคหะก็ได้ริเริ่มโครงการยูวะ (Yuwa) หรือมาตรการสมานฉันท์เพื่อบุราคุ (Reconciliation [Yuwa] Measure for Buraku) โครงการนี้ต้องการให้คนในพื้นที่รับผิดชอบโครงการร่วมกัน ดังนั้น จึงมีการตั้งองค์กรยูวะขึ้นมาหลายกลุ่มเพื่อเข้าร่วมในโครงการยูวะ ในขณะที่กลุ่มต่อต้านรัฐบาลอย่างองค์กรซุยเฮฉะ (Suiheisha) ใช้วิธีก้าวร้าวและรุนแรงเพื่อแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติ ในที่สุดโครงการยูวะและกลุ่มซุยเฮฉะก็ต้องยุติลงเนื่องจากภาวะเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง

นโยบายสมานฉันท์ (Yuwa) และกลุ่มอิสระ

นโยบายรัฐสำหรับปัญหาบุราคุ เกิดขึ้นจากนโยบายสังคมและมาตรการต่างๆ ที่สร้างขึ้นซึ่งก้าวแรกของการสร้างนโยบายรัฐเกิดเมื่อ เดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1900 รัฐตั้งสภาวิจัยปัญหาความยากจน ฮิมมิน เคงคิวไค (Himmin Kenkyukai/Poor People's Research) ขึ้นมาเพื่อเป็นที่ปรึกษา และเสนอนโยบายเกี่ยวกับปัญหาความยากจนในพื้นที่บุราคุและอื่นๆ ต่อมาคณะกรรมการเปลี่ยนชื่อจาก ฮิมมิน เคงคิวไค เป็น เซงโคคุ จิเซน โดเมไค (Zenkoku Jizen Domeikai/National Charity League) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่การสร้างองค์กรระดับประเทศที่สามารถเสนอนโยบายเพื่อช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้

นโยบายรัฐส่วนกลางนโยบายแรกที่มุ่งต่อปัญหาบุราคุ ประกอบด้วย โครงการพัฒนาพื้นที่และการสำรวจจำนวนพื้นที่บุราคุ รวมทั้งจำนวนบุราคุมินและสภาพที่อยู่อาศัย นโยบายถัดมา ในปี ค.ศ. 1908 รัฐบาลส่งเสริมให้บุราคุมินย้ายถิ่นที่อยู่ และให้พัฒนาสร้างโครงการปรับปรุง แต่ไม่มีงบประมาณมากพอที่จะจัดการตามที่ต้องการได้

ในส่วนต่างๆ ของจังหวัด เกิดกลุ่มพัฒนาตนไคเซน (Kaizen) ขึ้นมา มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละจังหวัด เช่น จังหวัดมิเอะ (Mie) เจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นสมาชิกของฮิมมิน เคงคิวไค (Himmin Kenkyukai) ให้ความสนใจต่อปัญหาบุราคุเป็นพิเศษ และในปี ค.ศ. 1905 เขาจึงได้เริ่มการสำรวจชุมชนบุราคุทุกแห่งในจังหวัดมิเอะ เพื่อดูขนาดประชากรและโครงสร้างอาชีพ รวมทั้งมาตรฐานชีวิตด้านสุขภาพและการศึกษา จากนั้นไม่นานเกือบทุกพื้นที่บุราคุของจังหวัดได้ตั้งกลุ่มพัฒนาตนเอง ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่น กลุ่มเหล่านี้ได้ช่วยพัฒนาชุมชนชักชวนให้บุราคุปรับปรุงตนเองให้มีศีลธรรม และมอบอำนาจให้ตำรวจดูแลบุราคุมินที่เคยมีประวัติก่อคดี หรือเป็นผู้ต้องสงสัยในคดีต่างๆ มาก่อนอย่างใกล้ชิด

หลังปี ค.ศ. 1911 รัฐบาลได้ริเริ่มการสำรวจการขยายเพิ่มปัญหาความยากจนในเมืองและชนบท และในปีเดียวกันนี้ กระทรวงการคลังอนุมัติงบประมาณแรกเพื่อพัฒนาบุราคุ และส่งเสริมให้สร้างกิจกรรมพัฒนาตนทุกจังหวัดทั่วประเทศ 2 ปีต่อมา

กระทรวงการเคหะสนับสนุนการประชุมระดับชาติขององค์กรใหม่ชื่อ ไซมิน บุราคุ เคียวงิไค (Saimin Buraku Kyogikai) โดยมีตัวแทนของบุราคุจาก ครู ข้าราชการ ผู้นำศาสนา เป็นต้น เข้าร่วมการประชุม

ในช่วงแรกของการทดลองเคลื่อนไหว ไซมิน บุราคุ เคียวงิไค มีจุดประสงค์เพื่อกำหนดนโยบายให้รัฐแก้ปัญหาบุราคุ และในปี ค.ศ. 1912 เกิด เทโค-คุ โคโดไค (Teikoku Kodokai/Imperial Path of Justice Association) ในปี ค.ศ. 1914 จัดประชุมขึ้นเป็นครั้งแรกที่โตเกียว ผู้นำของกลุ่มนี้เป็นสมาชิกสภาขุนนาง House of Peers เกือบทั้งหมด และที่เป็นคนมีฐานะมีชื่อเสียงของท้องถิ่น ในเวลาเดียวกัน ได้เกิดการฟื้นคืนกลุ่มพัฒนาตน ไคเซน ที่จังหวัดนารา ฟุคุโอกะ โอคะยามะ ชิมาเนะ และมิเอะ นอกจากนี้ที่ ฮิโรชิมะ กลุ่ม อิทจิ เคียวไค (Itchi Kyokai) เริ่มผลิตวารสารของกลุ่มออกมาเหมือนกับกลุ่มอื่นๆ ใน นารา และ ฟุคุโอกะ ในบรรดากลุ่มเหล่านี้ ที่มีอิทธิพลที่สุดคือ กลุ่ม ยามาโตะ โดชิไค (Yamato Doshikai) ซึ่งตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1912 โดยใช้วารสารของกลุ่มที่ชื่อ เมจิ-โนะ ฮิคาริ (Meiji no Hikari) ให้การสนับสนุนกลุ่มพัฒนาตน ไคเซน ในการจัดตั้งองค์กรพัฒนาตนระดับชาติ ซึ่งจะสามารถโน้มน้าวให้รัฐบาลในการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือในโครงการพัฒนาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ที่กล่าวมาทั้งหมดไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิเสรีบุราคุที่แท้จริง เพราะกลุ่มอิสระเหล่านี้ส่วนใหญ่ยอมรับในคำยืนยันของรัฐบาลที่ว่า รัฐไม่สามารถทำอะไรได้มาก แม้ทั้งหมดนี้ไม่ใช่การเคลื่อนไหวเพื่อการประท้วง แต่การเกิดขึ้นและพัฒนาการของกลุ่มเหล่านี้ได้กระตุ้นให้เกิดความรักพวกพ้องของกลุ่มคน นอกจากนี้การสนับสนุนเครือข่ายกลุ่มพัฒนาตนไคเซน และการใช้วารสารสิ่งพิมพ์ของกลุ่มเป็นสิ่งที่ช่วยลดช่องว่างระหว่างคนร่ำรวยกว่ากับคนจนกว่าในชุมชนบุราคุ และสร้างระบบการสื่อสารที่ทำให้การเผยแพร่แนวคิดทำได้ง่ายขึ้น

การจัดตั้งองค์กรเพื่อปลดปล่อยเสรีบุราคุ

องค์กรซุยเฮฉะ (Suiheisha)

การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิเสรีบุราคุขององค์กรซุยเฮฉะในระหว่าง ค.ศ. 1922–1940 ช่วงก่อนสงครามโลก สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะแรก ระหว่าง ค.ศ. 1922–1925 ระยะแห่งการเอาผิดอย่างเต็มที่ ใช้คำว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน สำหรับการเอาผิดต่อผู้ที่แสดงการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมิน รวมทั้งการเอาผิดต่อการกล่าวขอโทษภายหลังการกระทำอย่างไม่จริงใจด้วย

ระยะที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1926–1931 เกิดการต่อสู้เพื่อชนชั้นของชนชั้นล่าง ผู้ใช้แรงงาน ทำให้ซุยเฮฉะแตกแยกออก ภายหลังกลับมารวมตัวกันใหม่ด้วยวัตถุประสงค์เดิมและลงความเห็นตรงกันว่าจะต่อสู้เพื่อกระบวนการทางเศรษฐกิจที่ให้ความเท่าเทียมกัน และยังคงใช้วิธีการแบบเดิม คือเอาผิดที่รุนแรง

ระยะที่ 3 ระหว่าง ค.ศ. 1932–1940 มุ่งการแก้ไข ปรับปรุง การต่อสู้เคลื่อนไหวที่รุนแรงอย่างสูงสุด มุ่งเน้นเรื่องสถานะบุราคุมินที่ถูกละเลยและกลายเป็นคนนอกที่ถูกตัดสิทธิจากสังคม ทิศทางสำหรับระยะที่ 3 จึงประกอบด้วย การเอาผิดเต็มที่สูงสุด และการต่อต้านนโยบายยูวะ

รัฐบาลและประชาชนทั่วไป ตระหนักถึงการเคลื่อนไหวที่เติบโตขององค์กรซุยเฮฉะเป็นปัญหาหนักที่ก่อให้เกิดภัยคุกคามความสงบในชาติ และเกิดการสร้างระยะห่างกับบุราคุมินขึ้นในสังคม แต่เป็นผลให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณตามวัตถุประสงค์ของชุมชนบุราคุ และความช่วยเหลือด้านต่างๆ รวมถึงการสงเคราะห์ด้านอาชีพ และการพัฒนาอุตสาหกรรมในชุมชนบุราคุ ทำให้การเคลื่อนไหวของซุยเฮฉะ เป็นไปด้วยความสงบ จนกระทั่งใน

ปี ค.ศ. 1940 รัฐบาลเผด็จการทหารเข้าปราบปรามจนในที่สุดองค์กรสลายตัวไปในช่วงประเทศญี่ปุ่นเตรียมเข้าสู่สงครามโลก

องค์กรบุราคุไคโฮโดเม (Buraku Kaiho Domei)

ภายหลังสงครามสิ้นสุด ปี ค.ศ. 1946 กลุ่มซุยเฮฉะเดิม ได้ก่อตั้งองค์กรปลดปล่อยเสรีบุราคุขึ้นมาอีกครั้ง ชื่อว่า บุราคุไคโฮเซงโคคุลิงไค (Buraku Kaiho Zenkoku Linkai/National Committee for Buraku Liberation) และในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกหลังสงคราม เมื่อเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 1946 มี บุราคุมินจากองค์กรบุราคุไคโฮเซงโคคุลิงไค ได้รับเลือกทั้งสิ้น 9 คน และ 7 คนจาก จำนวน 9 คนนั้น คือ สมาชิกพรรคสังคมนิยมญี่ปุ่น (Japan Socialist Party /JSP) อาจกล่าวได้ว่า นี่คือการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรบุราคุไคโฮเซงโคคุลิงไค กับพรรคสังคมนิยมญี่ปุ่น

เมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลง เป็นช่วงเวลาแห่งการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ที่รับประกัน ห้ามการแบ่งแยก เลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากความแตกต่างในชาติพันธุ์ เพศ ศาสนาความเชื่อ และวัฒนธรรม วิธีการรุนแรงในการเอาผิดแบบเดิมๆ ของซุยเฮฉะก่อนหน้านี้ ซึ่งส่งผลให้คนญี่ปุ่นทั่วไปเกิดความกลัวและรู้สึกเป็นภัยข่มขู่ เกิดความไม่เป็นมิตรต่อบุราคุมินโดยรวม ดังนั้นองค์กรบุราคุไคโฮเซงโคคุลิงไค จึงเปลี่ยนแนวการเคลื่อนไหวจากการเอาผิด มาเป็นการต่อสู้เพื่อพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น บุราคุไคโฮเซงโคคุลิงไค เริ่มการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลท้องถิ่นเพื่อเรียกร้องให้มีการพัฒนาปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่

องค์กร เซนโคคุบุราคุไคโฮเรนโงไค (Zenkoku Buraku Kaiho Rengokai)

ในปี ค.ศ. 1976 สมาชิกของบุราคุไคโฮโดเมที่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ได้รวมตัวกันแยกออกไปจัดตั้งองค์กรใหม่ ชื่อว่า บุราคุเซนไคเรน หรือ เซนโคคุบุราคุไคโฮเรนโงไค (Zenkoku Buraku Kaiho Rengokai /All Japanese Federation for Buraku Liberation Movement) ซึ่งได้รับความร่วมมือจากพรรคคอมมิวนิสต์ (JCP) บุราคุเซนไคเรนได้ให้ความเห็นว่าทัศนคติของการเลือกปฏิบัติ และแบ่งแยกบุราคุมินจะไม่หมดไปจากสังคม ทั้งๆ ที่มีมาตรการของรัฐก็ตาม และตระหนักว่าการเคลื่อนไหวของบุราคุมินเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวของชนชั้นทำงาน บุราคุเซนไคเรนขยายสาขาออกไป 35 จังหวัด และมีสมาชิกขององค์กรราว 80,000 คน

พรรคการเมืองกับองค์กรบุราคุ

ระหว่างทศวรรษที่ 1950 พรรคสังคมนิยม (JSP) และพรรคคอมมิวนิสต์ (JCP) ได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนบุราคุมินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายความเสมอภาคที่สมบูรณ์[70]

พรรคสังคมนิยม กับองค์กรบุราคุไคโฮโดเม (Buraku Kaiho Domei) ในปี ค.ศ. 1957 พรรคสังคมนิยมเสนอโครงร่างปัญหา โดยกล่าวว่า การเลือกปฏิบัติและการมีอคติที่เพิ่มขึ้นอันเนื่องมาจากโครงสร้างสังคมเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง และแม้ภายใต้ระบบทุนนิยม ก็สามารถปรับปรุงพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ และแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของบุราคุมินได้ โดยมุ่งเน้นเป็นพิเศษต่อ 5 ประเด็น คือ นโยบายสิ่งแวดล้อม นโยบายเรื่องที่อยู่อาศัย นโยบายการศึกษา นโยบายด้านวัฒนธรรม และนโยบายด้านการประมงและการเกษตร

[70] *พรรคเสรีประชาธิปไตยเป็นพรรครัฐบาล ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1955–1993.*

และพรรคสังคมนิยมยังมองว่าความยากจนของบุราคุมินมีความแตกต่างกันในเชิงคุณสมบัติ ไม่ใช่เชิงปริมาณเมื่อเปรียบเทียบกับความยากจนอื่นๆ ทั้งนี้เป็นเพราะประวัติศาสตร์ของการเลือกปฏิบัติที่มีมานานแล้ว

จากข้อเสนอของพรรคสังคมนิยมดังที่กล่าวมาข้างต้น บุราคุไคโฮโดเมเห็นด้วยและมีปฏิสัมพันธ์กับพรรคสังคมนิยมอย่างเหนียวแน่น แต่บุราคุไคโฮโดเมไม่ใช่องค์กรของพรรคสังคมนิยม และมีนโยบายเป็นของตัวเอง ซึ่งให้ทั้งการสนับสนุนและวิจารณ์ตำหนิในข้อผิดพลาดของพรรคสังคมนิยม บุราคุไคโฮโดเม กล่าวได้ว่าเป็นองค์กรบุราคุที่ใหญ่ที่สุด เพราะมีสาขาในจังหวัดต่างๆ จำนวน 37 จังหวัด และจำนวนสมาชิกประมาณ 2 แสนคน

ในช่วงทศวรรษ 1960 บุราคุไคโฮโดเมเรียกร้องให้ออกกฎหมายพื้นฐานเพื่อปลดปล่อยเสรีภาพของบุราคุ (The Fundamental Law for Buraku Liberation) โดยมุ่งหวังให้รัฐบาลตระหนักถึงสถานการณ์บุราคุอย่างจริงจัง

พรรคคอมมิวนิสต์ กับองค์กรบุราคุเซนโคคุบุราคุไคโฮเรนโงไค พรรคคอมมิวนิสต์ (JCP) ได้สร้างนโยบายที่เกี่ยวข้องกับบุราคุมินเช่นกัน และกล่าวว่าปัญหาบุราคุด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาการว่างงานเกิดมาจากระบบทุนนิยมผูกขาดและลัทธิล่าอาณานิคมของญี่ปุ่น และพรรคคอมมิวนิสต์ยังได้มีบทบาทในการทำงาน เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับขบวนการเคลื่อนไหวในหมู่ชนชั้นทำงาน ประเด็นเรื่องบุราคุสำหรับพรรคคอมมิวนิสต์เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมระยะยาว แต่บุราคุไคโฮโดเมไม่เห็นด้วยในจุดนี้ เพราะระหว่างบุราคุมินกับขบวนการเคลื่อนไหวของชนชั้นทำงานมีความแตกต่างกันทางประวัติศาสตร์ ดังนั้น บุราคุไคโฮโดเมจึงไม่ยอมรับข้อเสนอของพรรคคอมมิวนิสต์

นโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์และบุราคุเซนไคเรน

1) องค์กรอยู่ภายใต้การควบคุมของพรรคคอมมิวนิสต์ (JCP)

2) พรรคคอมมิวนิสต์ ไม่ยอมรับการปฏิวัติที่รุนแรงแต่มีจุดมุ่งหมายที่การเปลี่ยนแปลงที่สันติสุขของญี่ปุ่น

3) พรรคคอมมิวนิสต์ ตระหนักถึงประเด็นบุราคุว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวของชนชั้นผู้ใช้แรงงาน

พรรคเสรีประชาธิปไตย และเซนนิฮนจิยูโดวะไค (Zen Nihon Jiyu Dowakai) ในปี ค.ศ. 1960 พรรคฝ่ายรัฐบาลเสรีประชาธิปไตย (LDP) ได้พยายามเอาชนะเพื่ออยู่เหนือผู้นำขบวนการเคลื่อน ไหวปลดปล่อยเสรีบุราคุ โดยการทาบทามสมาชิกเก่าของบุราคุไคโฮโดเมและบุราคุมินที่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์เพื่อจัดตั้ง เซนนิฮนโดวะไค (Zen Nihon Dowakai/All Japan Dowa Association) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายบุราคุแก่รัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1986 เซนนิฮนโดวะไค กลายเป็นเซนนิฮนจิยูโดวะไค (Zen Nihon Jiyu Dowakai) และนับแต่นั้นมา พรรคเสรีประชาธิปไตยก็ได้ยอมรับให้เซนนิฮนจิยูโดวะไค เป็นสถาบันที่ปรึกษานโยบายบุราคุ เซนนิฮนจิยูโดวะไค มีประมาณ 22 สาขาและมีสมาชิก 90,000 คน สำหรับประเด็นบุราคุเซนนิฮนจิยูโดวะไค ได้ให้ความหมายว่า ปัญหาบุราคุเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องสิทธิมนุษย์ และสนับสนุนให้รัฐบาลผ่านกฎหมายสิทธิมนุษย์ขึ้นพื้นฐาน

องค์กรทั้งหมดที่กล่าวมานี้ต่างมีความต้องการให้รัฐหามาตรการเพื่อแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมิน และขณะที่ประสบความสำเร็จใน

บางเรื่อง ก็มีเสียงวิจารณ์อีกด้านหนึ่งเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรเหล่านี้ โดยเฉพาะการใช้วิธีเอาผิดต่อการกระทำและบุคคลที่แสดงการเลือกปฏิบัติของฝ่ายบุราคุไคโฮโดเมที่มีมุมมองต่างไปว่าการประณามเอาผิด (Kyudan) อันเป็นวิธีการรักษาสิทธิของตนเอง ด้วยการประณามเอาผิดให้ถึงที่สุดต่อการกระทำและผู้กระทำการเลือกปฏิบัติโดยได้ตัดสินแล้วว่าเป็นความผิด เพื่อให้มีการสารภาพผิดและการขอโทษ มีคำวิจารณ์ในสังคมที่เห็นว่า วิธีดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไร เพราะบุราคุไคโฮโดเมไม่ได้ใช้ช่องทางกฎหมายในการจัดการกับปัญหา[72] แต่บุราคุไคโฮโดเมก็ยืนยันในเรื่องดังกล่าวว่า การประณามเอาผิด (Kyudan) เป็นวิธีที่ยุติธรรมดีแล้ว เพราะไม่มีกฎหมายอะไรที่ควบคุม ลงโทษต่อการเลือกปฏิบัติบุราคุมินโดยเฉพาะ

องค์กรบุราคุมินอื่นๆ แย้งว่า การประณามเอาผิดของบุราคุไคโฮโดเม เป็นการกระทำที่รุนแรงและละเมิดสิทธิผู้อื่น การประณามเอาผิด ของบุราคุไคโฮโดเม ทำให้การพูดถึงประเด็นบุราคุกลายเป็นเรื่องต้องห้ามในสังคมญี่ปุ่น และทำให้การกำจัดการเลือกปฏิบัติที่ยังคงมีอยู่นั้นยิ่งยากขึ้นไปอีก[73] เพราะบุราคุไคโฮโดเมก็จะประณามเอาผิดต่อผู้วิจารณ์ถึงบทบาทขององค์กรตนเองด้วย สื่อต่างๆ จึงพยายามปกปิดประเด็นที่จะทำให้เกิดความขัดแย้ง ส่งผลกระทบต่อกระบวนการแก้ปัญหาบุราคุ

ปัญหาเหล่านี้ ยิ่งเลวร้ายไปกว่าเดิม เมื่อเกิดกลุ่มที่แอบอ้างว่าเป็นองค์กรโดวะ ข่มขู่บริษัทต่างๆ เพื่อรีดไถเงิน และข้อตกลงต่างๆ[74] การกระทำแอบอ้างเหล่านี้เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 รัฐให้คำจำกัดความว่า เป็นกลุ่มโดวะปลอม หรือ เอะเสะโดวะ (Ese Dowa) และองค์กรโดวะหรือองค์กรบุราคุ คือ กลุ่มที่เคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิเพื่อบุราคุมิน เป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ในบรรดาองค์กรโดวะ มีกลุ่มใหญ่ที่มีบทบาทการเคลื่อนไหวทางสังคมระดับประเทศ[75] และกลุ่มย่อยๆ อีกหลายกลุ่มทั่วประเทศ ในกลุ่มเหล่านี้อาจมีกลุ่มอันธพาลที่เข้ามาหาผลประโยชน์ ด้วยการแอบอ้างเรียกร้องสิทธิให้บุราคุมิน ด้วยวิธีการรีดไถเงิน เช่น ค่าสมาชิกวารสารของกลุ่ม หรือ ค่าโฆษณาตีพิมพ์ในวารสารของกลุ่ม เป็นต้น แต่หากบริษัทใดปฏิเสธ กลุ่มโดวะปลอมก็จะใช้วิธีประณามเอาผิดต่อบริษัทนั้นๆ ว่าเลือกปฏิบัติต่อพวกเขา และบุราคุมิน กลุ่มแอบอ้างนี้อาจเป็นพวกยากูซ่า เพราะในกลุ่มองค์กรโดวะบางส่วน มีสมาชิกองค์กรเป็นพวกกลุ่มอันธพาลรวมอยู่ด้วย ทำให้ยากูซ่าใช้เป็นช่องทางเพื่อหารายได้ พบว่า ในปี ค.ศ. 1986 กลุ่มที่อ้างว่าเรียกร้องสิทธิเพื่อบุราคุมิน มีจำนวนถึง 2,000 กลุ่ม[76] และในปีเดียวกันนี้เองที่รัฐร่วมมือกับฝ่ายกฎหมายเพื่อกำจัดพฤติกรรมโดวะปลอมเหล่านี้ให้หมดไป การที่รัฐบาลพยายามพัฒนาปรับปรุงชุมชนบุราคุทำให้กลุ่มคนที่ไม่ใช่บุราคุมิน หรือไม่ใช่ชุมชนบุราคุอ้างว่าตนเป็นบุราคุมินเพื่อโอกาสในการรับเงินช่วยเหลือจากรัฐ

องค์กรบุราคุมินที่แท้จริงมีบทบาทสำคัญในช่วงเวลาที่ผ่านมาในการผลักดัน และสนับสนุนมาตรการโดวะเพื่อบุราคุของรัฐ รัฐบาลเองเมื่ออยู่ภายใต้การกดดันอย่างหนักขององค์กรบุราคุทั้งหลาย ก็ตระหนักถึงปัญหาการแบ่งแยก หรือการตัดบุราคุมินออกจากสังคม และได้สร้างนโยบายเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

---

[72] *Wolferen, Karen Van. The Enigma of Japanese Power and Politics in a Stateless Nation, (Newyork : Alfred Knopf, 1989), p. 342.*

[73] *Takagi Masayuki. "A Living Legacy of Discrimination," in Japan Quarterly, (July /September 1991), p. 284.*

[74] *ibid., p. 287.*

[75] *ได้แก่ บุราคุไคโฮโดเม (Buraku Kaiho Domei/Buraku Liberation League) เซนไคเรน (Zenkoku Buraku Kaiho Rengokai/All Japanese Federation for Buraku Liberation Movement) และ เซนโคคุโดวะไค หรือที่เปลี่ยนชื่อในภายหลังเป็น เซนโคคุจิยูโดวะไค (Zenkoku Jiyu Dowakai)*

[76] *Hill Peter B.E. The Japanese Mafia : Yakuza,Law,and the State, (Oxford University Prees, 2003,), p. 200.*

แต่วิธีการประณามเอาผิดที่บุราคุไคโฮโดเมใช้เพื่อแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุนั้นกลับทำให้ประชาชนทั่วไป รวมถึงสื่อพยายามหลีกเลี่ยงประเด็นเกี่ยวกับบุราคุเหล่านี้ และทำให้เกิดโดวะปลอมหรือแม้แต่บุราคุปลอมขึ้นมาเป็นวงจรปัญหาการเลือกปฏิบัติที่เป็นอคติต่อบุราคุซึ่งคงอยู่ต่อไป

นโยบายรัฐกับการแก้ปัญหาบุราคุช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

1. นโยบายโดวะ (Dowa Policy) เดือนมีนาคม ค.ศ. 1958 นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น นาย คิชิ โนบุฮิโกะ (Kishi Nobuhiko) กล่าวต่อสาธารณชนว่าการกีดกัน และเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมิน เป็นเรื่องที่น่าเสียใจ และเขายังให้คำมั่นด้วยว่า จะเสนอนโยบายที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหา กล่าวได้ว่า คำกล่าวของนายกรัฐมนตรีคิชิ เป็นครั้งแรกที่มีการยอมรับความรับผิดชอบต่อปัญหาบุราคุจากรัฐบาลหลังสงครามโลก และต่อมาเดือน ตุลาคม ค.ศ. 1958 พรรคเสรีประชาธิปไตย (LDP) ได้ตั้งคณะกรรมการนโยบายโดวะ (Dowa Policy Committee) เพื่อรับรู้ปัญหาและให้คำแนะนำนโยบายเกี่ยวกับปัญหาบุราคุ ปี ค.ศ. 1959 คณะกรรมการนโยบายโดวะเสนอแนะว่า ควรจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลให้กับชุมชนบุราคุ[77] ภายหลังเป็นเวลา 1 ปี คณะกรรมการนโยบายโดวะ ได้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ตั้งคณะศึกษาและสำรวจนโยบายโดวะ เพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มาตรฐานการศึกษา และสภาพแวดล้อมชุมชนบุราคุรวมถึงชีวิตความเป็นอยู่ของบุราคุมิน คณะศึกษากลุ่มดังกล่าวประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่จากกระทรวงต่างๆ 10 กระทรวง บุคคลจากสาขาด้านการศึกษา ด้านกฎหมาย ผู้สื่อข่าว และสมาชิกจากองค์กรบุราคุไคโฮโดเม และในปีต่อมา ค.ศ. 1961 รัฐบาลประกาศว่าจะร่วมมือกับองค์กรโดวะทั่วประเทศต่อไป

ในปี ค.ศ. 1965 คณะกรรมการนโยบายโดวะ[78] รายงานนโยบายโดวะต่อคณะรัฐมนตรี ในรายงานยืนยันว่า การกำจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อโดวะ เป็นภาระความรับผิดชอบของรัฐบาล และยังได้เสนอแนะนโยบายเพื่อพัฒนาปรับปรุงที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม เพิ่มสวัสดิการสังคม และสาธารณประโยชน์ทางด้านการศึกษาให้กับชุมชนบุราคุ ประการสำคัญคือ รายงานปฏิเสธเรื่องความเชื่อที่แพร่กระจายไปในสังคมว่า มันเป็นการดีที่จะเพิกเฉยไม่สนใจเรื่องบุราคุ และยืนยันว่าการสร้างโอกาสแห่งความเท่าเทียมในการศึกษาและการจ้างงาน เป็นวิธีที่จะหยุดวงจรแห่งการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมิน และได้นำเสนอกฎหมายมาตรการพิเศษต่อไป

กฎหมายพื้นฐานเพื่อเสรีภาพบุราคุ (Fundamental Law for Buraku Liberation) จากรายงานของคณะกรรมการนโยบายโดวะเมื่อปี ค.ศ. 1965 ได้เสนอแนะประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายไว้ว่า จำเป็นต้องสร้างเครื่องมือ หรือมาตรการกฎหมาย เพื่อปกป้องประชาชนจากการกระทำที่เลือกปฏิบัติ[79]

ในปี ค.ศ. 1969 รัฐบาลได้ประกาศกฎหมายมาตรการพิเศษเพื่อโครงการโดวะ (Dowa Taisaku Gigyo Tokubetsu Sochiho/Law on Special Measures for Dowa Projects) กฎหมายมาตรการพิเศษ (SML) นี้มีระยะเวลา 10 ปี สิ้นสุดวาระเมื่อ ค.ศ. 1979 มีจุดประสงค์เพื่อลดช่องว่างระหว่างชุมชนบุราคุกับชุมชนหรือพื้นที่อื่นๆ และต่อต้านการเลือกปฏิบัติด้วยการปรับปรุง พัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

เดือนเมษายน ปี ค.ศ. 1974 มีการตั้งสำนักเลขานุการรัฐมนตรีฝ่ายมาตรการโดวะขึ้นเพื่อ

---

[77] *Neary, Ian. "Buraku in Contemporary Japan," p. 62.*

[78] *รัฐใช้คำว่า โดวะ แทนบุราคุ และ บุราคุมิน*

[79] *DeVos George A. Japan's Minorities : Burakumin, Koreans, Ainu, and Okinawas, (London : Minorities Rights Group, 1983), p. 8.*

สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับโครงการโดวะที่ทำงานผ่านกระทรวงต่างๆ นอกจากนี้ มีการขยายเวลากฎหมายมาตรการพิเศษ (SML) เพิ่มอีก 3 ปี[80]

ภายหลังเมื่อกฎหมาย Law on Special Measures for Dowa Projects ครบกำหนดในปี ค.ศ. 1982 รัฐได้ออกกฎหมาย มาตรการพิเศษเพื่อการพัฒนาพื้นที่ (Chiiki Kaizen Taisaku Tokubetsu Sochiho/Law on Special Measures for Regional Improvement) ต่อเนื่องไปอีก 5 ปี สิ้นสุดระยะเวลาในปี ค.ศ. 1987 กฎหมายมาตรการพิเศษนี้ใช้คำว่า การพัฒนาพื้นที่ (Chiiki Kaizen/Regional Improvement) แทนคำว่า โดวะ (Dowa) แต่ทั้งสองคำหมายถึง พื้นที่โดวะ หรือพื้นที่บุราคุภายใต้การดูแลของรัฐ

และต่อมาในปี ค.ศ. 1987 รัฐบาลเปลี่ยนชื่อเป็น Chiiki Kaizen Taisaku Tokutei Gigyo ni Kakawaru Kuni no Tokubetsu Sochi ni Kansuru ho/ Law Regarding Special Fiscal Measures of the Government for Regional Improvement Project และขยายเวลาไปจนถึง เดือนมีนาคม ค.ศ. 1992

ก่อนที่กฎหมายจะหมดวาระในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1992 รัฐบาลเชื่อว่า เป้าหมายการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนโดวะประสบผลสำเร็จไปพอสมควร รัฐบาลตัดสินใจว่าจะไม่ยืดระยะเวลากฎหมายต่อ แต่เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1990 มีการจัดตั้งสภานโยบายเพื่อพัฒนาพื้นที่โดวะให้ทำหน้าที่พิจารณาการรับมือกับปัญหาบุราคุ ส่งผลให้กฎหมายขยายเวลาไปอีก 5 ปี

สภานโยบายเพื่อพัฒนาพื้นที่โดวะได้รวบรวมความคิดเห็นจาก 9 กระทรวง และจากตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับโครงการโดวะ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 จนกระทั่งปี ค.ศ. 1997 เมื่อครบวาระกฎหมาย Law Regarding Special Fiscal Measures of the Government for Regional Improvement Project สภาฯ ได้เสนอว่าโครงการพัฒนามีบางโครงการประสบผลสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เช่น โครงการสร้างถนน ที่พักอาศัย ระบบท่อน้ำทิ้งและระบายน้ำ เป็นต้น รัฐจึงได้ตัดสินใจขยายเวลากฎหมายไปอีก 5 ปี เพื่อจัดการโครงการที่ยังค้างคาให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

เมื่อพิจารณาดูงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้แก่โครงการโดวะมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 จนถึงปี ค.ศ. 1997 รัฐบาลได้ใช้จ่ายไปประมาณสี่พันล้านเยนต่อพื้นที่โดวะ 4,600 แห่ง การพัฒนาโดวะประสบความสำเร็จตั้งแต่ปี ค.ศ. 1982 โดยสังเกตจากงบประมาณตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1982 ที่ลดลงอย่างมาก ชี้ให้เห็นว่ากฎหมายมาตรการพิเศษต่างๆ เกี่ยวกับปัญหาบุราคุประสบความสำเร็จแล้วในการพัฒนาปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่แต่พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น จะต้องเป็นพื้นที่ที่รัฐดูแลและอยู่ภายใต้การบริหารโดวะ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 4,442 ชุมชนโดวะ บุราคุไคโฮโดเมอ้างว่า จำนวนดังกล่าวไม่ใช่จำนวนชุมชนบุราคุทั้งหมดในญี่ปุ่น ความจริงแล้วมีชุมชนบุราคุทั้งหมดประมาณ 6,000 แห่ง หมายความว่ายังมีพื้นที่บุราคุอีกกว่าพันแห่งที่ไม่ได้รับงบประมาณและการพัฒนาเช่นในพื้นที่โดวะ[81]

ระยะเวลากว่า 30 ปี ของชุมชนบุราคุนอกโดวะที่ไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายมาตรการพิเศษ (SML) บุราคุมินส่วนใหญ่นอกพื้นที่โดวะยังคงมีสภาพความเป็นอยู่ที่ด้อยกว่า และในชุมชนนอกโดวะไม่มีองค์กรหรือตัวแทนอย่าง บุราคุไคโฮโดเมและเซนไคเรน ที่ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือได้อย่างพื้นที่โดวะ[82]

---

[80] *Law on Special Measures for Dowa Projects เริ่มจาก ค.ศ. 1969 ระยะเวลากฎหมาย 10 ปี สิ้นสุด ค.ศ. 1979 ขยายเวลาต่อไปอีก 3 ปี สิ้นสุดปี ค.ศ. 1982.*

[81] *McLauchlan, Alastair. "Introduction," in An Introduction to the Buraku Issue: Question and Answer, pp. 1-30. by Kitaguchi Suehiro, (Richmond, Surrey, U.K.: Japan Library, 1999.), p. 14.*

[82] *De Vos. Japan's Outcaste, p. 7.*

2. การศึกษาโดวะ (Dowa Kyoiku / Dowa Education) การศึกษาโดวะ หรือ โดวะเคียวอิคุ (Dowa Kyoiku/Dawa Education) เป็นอีกวิธีการกำจัดอคติแห่งการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินหมดสิ้นไป ประเด็นเรื่องช่องว่างทางการศึกษาระหว่างบุราคุมินกับคนญี่ปุ่นส่วนใหญ่ยังคงมีอยู่ อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของบุราคุมินสูงกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วประเทศ ความจริงไม่ได้มีแต่บุราคุมินเท่านั้นแต่หมายความว่าเป็นปัญหาของสังคมโดยรวม

ความหมายของการศึกษาโดวะ การศึกษาโดวะ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาทุกรูปแบบทั้งของรัฐและบุราคุ เพื่อแก้ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุ ซึ่งถูกพิจารณาว่าเป็นเสาหลักแห่งการริเริ่มการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนในญี่ปุ่น[83]

สำหรับรัฐบาล การศึกษาโดวะ คือ นโยบายเพื่อ

1) การปรับปรุงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา และการให้บริการในโรงเรียนของบุราคุมิน 2) การจัดหาครูไปสอน 3) การสนับสนุนกิจกรรมชุมชนของเด็ก วัยรุ่น และผู้ใหญ่ 4) การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินหรือจัดหาทุนการศึกษาแก่นักเรียนบุราคุมิน และ 5) การจัดหาสื่อการสอนเรื่องประวัติศาสตร์บุราคุ

สำหรับกลุ่มเคลื่อนไหวบุราคุ การศึกษาโดวะ คือ กลยุทธ์ทางการศึกษาเพื่อสร้างประชาธิปไตยในสังคม และเพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคทางโอกาสสำหรับบุราคุมินและผู้ที่ถูกกดขี่ในสังคมอื่นๆ และมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ให้เกิดความสัมฤทธิผลทางการศึกษา และเพิ่มอัตราการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษา อุดมศึกษา 2) พัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้สำหรับเด็กบุราคุ และ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมกันในการจัดประชุมของโรงเรียน[84]

เป้าหมายการจัดการศึกษา ระหว่างทศวรรษ 1950 มุ่งจัดการกับอัตราการเข้าเรียนต่ำ และการไม่เข้าเรียนตามที่กำหนดการศึกษาภาคบังคับของนักเรียนบุราคุมิน

ทศวรรษ 1960 ปรับปรุงหลักสูตรปฏิรูปแหล่งเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อส่งเสริมอัตราการเข้าเรียน

ทศวรรษ 1970 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับหลักสูตรการศึกษาโดวะ

ทศวรรษ 1980 มุ่งปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในชุมชน และที่บ้านรวมถึงการพัฒนาหลักสูตรสร้างความตระหนักเรื่องสิทธิมนุษย์ และการต่อต้านการเลือกปฏิบัติ

ทศวรรษ 1990 ริเริ่มเครือข่ายองค์กรการศึกษาสิทธิมนุษย์สากล[85]

การศึกษาโดวะเปลี่ยนแปลงไประหว่างทศวรรษที่ 1990 จากการให้ความสำคัญต่อการไม่แบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติเปลี่ยนมาเป็นการสร้างวัฒนธรรมเรื่องสิทธิมนุษย์ ที่สำคัญคือการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษย์ (Human Rights Education/HRE) ไม่ได้หมายความว่า การศึกษาโดวะที่ต่อต้านการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติจะถูกละเลยหรือให้ความสำคัญน้อยลง แต่เป็นความพยายามที่จะสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษย์สากลให้เป็นกลยุทธ์ที่จะจัดการกับการแบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมิน รวมทั้งในรูปแบบอื่นๆ ด้วย เช่น การแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อคนเกาหลีในญี่ปุ่น การกีดกันทางเพศ การแบ่งแยกต่อผู้พิการ เป็นต้น

การศึกษาโดวะ แบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ถูกกระทำ และผู้กระทำการแบ่งแยกหรือ

---

[83] *Mori Minoru and Yasumasa Hirasawa.**"Dowa Education and Human Rights,"** (Osaka: Buraku Liberation Research Institute, 1995), p. 2.*

[84] *ibid., p. 2.*

[85] *Hirasawa Yasumasa and Nabeshima Yoshiro, ed. Dowa Education : Educational Challenge toward a Discrimination-Free Japan, (Osaka:Buraku Liberation Research Institute, 1995), pp. 18-19.*

เลือกปฏิบัติ รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่สนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ถูกกระทำได้แสดงการต่อต้านต่อการกระทำเหล่านั้น และเพื่อให้ผู้กระทำกำจัดอคติ สร้างความเข้าใจ เห็นใจผู้อื่น

การศึกษาโดวะมีบทบาทพัฒนาโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กบุราคุมิน และในการให้ความรู้เพื่อต่อต้านการแบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติ อีกทั้งสร้างความตระหนักเรื่องสิทธิมนุษย์ในหมู่ผู้สอนและผู้เรียนผ่านการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน การกระตุ้นการเคลื่อนไหวทางการศึกษาเพื่อสิทธิมนุษย์รูปแบบอื่นๆ เพื่อเพิ่มขยายและเชื่อมโยงเครือข่ายกันและกัน กล่าวได้ว่าการศึกษาโดวะได้ผลักดันให้สิทธิมนุษย์ได้พัฒนาก้าวหน้าไปในญี่ปุ่นอย่างมาก

3. การศึกษาเรื่องสิทธิมนุษย์ (Human Rights Education/HRE) การศึกษาสิทธิมนุษย์ HRE คือกิจกรรมทางการศึกษาที่มุ่งสร้างอบรมความรู้สึกในการเคารพสิทธิมนุษย์ และยังให้ความหมายการละเมิดสิทธิมนุษย์ว่า การเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ยุติธรรมจากการเลือกปฏิบัติในเรื่อง สถานะทางสังคม ชาติกำเนิด เผ่าพันธุ์ เพศ[86]

การเคลื่อนไหวการศึกษาโดวะและการศึกษาสิทธิมนุษยชน ได้เรียกร้องให้รัฐบาลออกกฎหมายเพื่อสร้างความตระหนักเรื่องสิทธิมนุษย์ในญี่ปุ่น และรัฐได้ออกกฎหมายมีผลบังคับใช้ปี ค.ศ. 2000 ชื่อว่า Law on the Promotion of Human Rights Education and Human Rights Awareness-Raising[87] เพื่อส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องสิทธิมนุษยชน ภายหลังกฎหมายสำหรับมาตรการเพื่อส่งเสริมการปกป้องสิทธิมนุษย์ (Law for the Measures for Promotion of Human Rights Protection) ที่ประกาศเมื่อ ค.ศ. 1996 หมดอายุใน ค.ศ. 2001

โปรแกรมการศึกษาสิทธิมนุษย์ HRE วาระโลก สหประชาชาติได้เริ่มโปรแกรมการศึกษา HRE วาระโลกในปี ค.ศ. 2005 มุ่งสนับสนุนวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนสากลทั่วโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสิทธิมนุษย์ ความเข้าใจในหลักการพื้นฐานและเกณฑ์ในการจัดการการศึกษาสิทธิมนุษย์เพื่อรับประกันความสำคัญระดับชาติและระดับระหว่างประเทศของการศึกษาสิทธิมนุษย์ และสร้างกรอบการทำงาน ความร่วมมือในทุกระดับโครงการ HRE ระดับโลกระยะแรก จะเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 2005–2007 โดยมุ่งไปที่ระบบโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการศึกษา HRE ในโรงเรียน สร้างความยืดหยุ่นที่สามารถดัดแปลงประยุกต์ในสถานการณ์หรือเนื้อหาที่แตกต่างออกไปได้ แต่รัฐบาลญี่ปุ่นและกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่ได้นำโปรแกรมดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ แม้กระทรวงการต่างประเทศได้แปลข้อความต้นฉบับของโปรแกรมนี้จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาญี่ปุ่นเพื่อคนญี่ปุ่นแล้ว แต่กลับไม่มีคำแนะนำที่เป็นรูปธรรมจากกระทรวงศึกษาแก่องค์กรรัฐส่วนท้องถิ่นหรือแก่คณะกรรมการการศึกษา และโรงเรียน สถานศึกษาต่างๆ ว่าจะสามารถใช้โปรแกรม HRE ดังกล่าวในโรงเรียนอย่างไร[88]

การจัดตั้งองค์กรเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิเสรีบุราคุ การเคลื่อนไหวของกลุ่มบุราคุมีพัฒนาการที่เติบโตขึ้นเป็นขบวนการเคลื่อนไหวในระดับชาติสร้างความกดดันและกระตุ้นความรับผิดชอบ และการตอบสนองของรัฐบาลในความพยายามแก้ปัญหาบุราคุ

---

[86] *Tomonaga, Keizo, "Constructing the 21st Century as a Human Rights Century by Utilization the Law on the Promotion of Human Rights Education and Human Rights Awareness Raising!," Buraku Liberation News, no.117, (Osaka: Buraku Liberation and Human Rights Research Institute, 2000), p. 4.*

[87] *Yasumasa Hirasawa, "Revolution of Dowa Education and Human Rights Education in Japan : 1990s Onward," Buraku Liberation News, no.140, (2006). http://blhrri.org/blhrri_e/news/new140/new140-4.htm*

[88] *ibid.*

ในที่สุด จุดมุ่งหมายของการแก้ปัญหาบุราคุเพื่อกำจัดการแบ่งแยก และการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินให้หมดไปอย่างสมบูรณ์ โดยมาตรการพัฒนาปรับปรุงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ยกระดับมาตรฐานชีวิตให้มีความเท่าเทียมกันกับคนทั่วไปในสังคม

ความพยายามของรัฐกับนโยบายและมาตรการในการพัฒนา ที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม สาธารณูปโภค สวัสดิการสงเคราะห์ และอื่นๆ ได้รับการปรับปรุงเกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่า อุปสรรคที่สนับสนุนให้มีการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินในสังคมถูกกำจัดให้ลดน้อยลงไป และเกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างคนในและนอกพื้นที่บุราคุหรือการสมานฉันท์กลมกลืนกันระหว่างบุราคุมินกับคนญี่ปุ่นทั่วประเทศได้พัฒนาไปอย่างมากและรวดเร็ว แต่ไม่ได้หมายความว่าการเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินนั้นจะถูกกำจัดให้หมดสิ้นอย่างสมบูรณ์ ผลพวงของการแบ่งแยกเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินในสมัยศักดินายังคงหลงเหลือมีอยู่ในวันนี้ ซึ่งเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ และยังมีบางคนที่มีแนวคิดอคติอย่างผิดๆ ในเรื่องบุราคุ

การเคลื่อนไหวเรียกร้องของกลุ่มบุราคุผลักดันให้รัฐบาลประกาศกฎหมายพื้นฐานเพื่อเสรีภาพบุราคุที่มุ่งปรับปรุงพัฒนาสภาพชุมชนที่อยู่อาศัย รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุราคุมินไปอย่างมากในทางกายภาพ แต่การคงอยู่ของความคิด ความรู้สึกที่เป็นอคติและการกระทำที่แบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินจำเป็นจะต้องมีมาตรการหรือกฎหมายที่สามารถปกป้องและกำจัดอคติเหล่านี้ให้หมดสิ้นไปดังที่รัฐธรรมนูญระบุไว้

การศึกษาโดวะ เป็นอีกมาตรการที่นอกเหนือไปจากการแก้ไขปัญหาบุราคุจากมุมมองด้านเศรษฐกิจที่อาจไม่เพียงพอ และเป็นการริเริ่มการศึกษาสิทธิมนุษย์ (HRE) เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเด็นเรื่องบุราคุ และเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนให้เกิดเป็นแนวคิดเชิงรูปธรรมและเป็นประเด็นสิทธิมนุษย์ที่มีมาตรฐานสากล กล่าวได้ว่า HRE ของสหประชาชาติได้ให้โอกาสแก่การศึกษาโดวะในการที่จะสร้างเครือข่ายเพื่อต่อต้านการแบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติ รวมทั้งการสนับสนุนการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษย์ทั้งในและระหว่างประเทศ อันจะทำให้ปัญหาการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินลดน้อยลงหรืออาจหมดไปได้ในที่สุด

สรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ารัฐบาลได้พยายามแก้ปัญหาบุราคุที่ช่วยให้คุณภาพชีวิตของบุราคุมินดีขึ้น มีความแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคมลดลงไปอย่างมาก โดยการใช้มาตรการต่างๆ เช่น การพัฒนาพื้นที่โดวะและการศึกษาโดวะ แต่ปัญหาบุราคุที่ยังคงอยู่ จำเป็นที่รัฐบาลจะต้องสร้างมาตรการหรือกฎหมายที่จะปกป้องสิทธิมนุษย์แต่ละบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง และการใช้ระบบการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดการยอมรับและขจัดอคติ จิตสำนึกการแบ่งแยกต่อบุราคุมินให้หมดไป รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนบุราคุดั้งเดิมที่ไม่ใช่พื้นที่โดวะให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งสามแนวทางที่กล่าวข้างต้น เป็นประเด็นสำคัญที่รัฐและองค์กรบุราคุ บุราคุมิน และรวมทั้งประชาชนทุกคนจะต้องให้ความสำคัญและตระหนักร่วมกันต่อไป เพื่อสังคมที่ปราศจากการแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อบุราคุมินและกลุ่มผู้ด้อยกว่าทางสังคมกลุ่มอื่นๆ ในอนาคตของประเทศญี่ปุ่น

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

แดน เอฟ แฮนเดอร์สัน และ เจมส์ แอล แอนเดอร์สัน. 2522. บทที่ 18 : โครงสร้างของกฎหมายญี่ปุ่น, แปลโดย ทัศนีย์ อนมาน, ใน *ประวัติศาสตร์และอารยธรรมญี่ปุ่น* เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: วรวุฒิการพิมพ์.

ฟุคุตะเกะ ทะดะชิ. 2521. *โครงสร้างสังคมญี่ปุ่น.* แปลโดย บุญยง ชื่นสุวิมล. กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

เอ็ดวิน โอ ไรเชาเออร์. 2524. *ญี่ปุ่น.* บรรณาธิการโดย วุฒิชัย และสุภัทรา นีลวัชระ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.

Books

Buraku Liberation Research Institute. 1986. *Discrimination Against Buraku, Today.* Osaka : Kaiho shuppansha.

De Vos.George, A. 1983. *Japan's Minorities : Burakumin, Koreans and Ainu.* London : Minority Rights Group.

De Vos, George A. 1971. *Japan's Outcastes : The Problem of the Burakumin.* London : Minority Rights Group.

De Vos, George A. and Wagatsuma, Hiroshi. 1966. *Japan's Invisible Race: Caste in Culture and Personality.* Berkeley: University of California Press.

Fushitani Toshio. 1973. *Buraku Mondai no Rekishiteki Kenkyu.* Kyoto : Buraku Mondai Kenkyujo.

Hill Peter B.E. 2003. *The Japanese Mafia : Yakuza,Law,and the State.* Oxford University Press.

Hirasawa Yasumasa and Nabeshima Yoshiro, ed. 1995. *Dowa Education : Educational Challenge toward a Discrimination-Free Japan.* Osaka : Buraku Liberation Research Institute.

Inoue Kiyoshi. 1964. *The Study of Buraku Problem History and Theory of Emancipation.* Kyoto : Buraku Mondai Kenkyusho.

JD Cornell. 1966. *From Caste Patron to Entrepreneur and Political Ideology.* In Modern Japanese Leadership. B S Silberman (ed). University of Arizona Press.

Keene, Donald. 1990. *No and Buraku : Two Forms of Japanese Theatre.* Morning side, ed. New York; Richhmond, Surrey : Columbia University Press.

Kitagawa, Joseph M. 1966. *Religion in Japanese History.* New York; London : Columbia University Press.

Koyama, Yasunori. 1992. "Chusei Seiminron," *In Koza Nihon-Rekishi 4: Chusei 2.* Edited by Rekishigaku Kenkyukai. Tokyo : Tokyo Daigaku Shuppankai.

Law, Jane Marrie. 1997. *Puppets of Nostalgia : The Life, Death, and Rebirth of the Japanese Awaji Ningyo Tradition.* Princeton, New jersey : Princeton University Press.

Management and Coordination Agency Policy Office of Regional Improvement. 1997. *Dowa Mondai no Soukikaiketsu ni Mukete.* Tokyo : Chuohoki Shuppan.

Marra, Michele. 1933. *Representations of Power: The Literary Politics of Medieval Japan.* Honolulu : University of Hawaii Press.

McLauchlan, Alastair. 1999. **"**Introduction,**"** *In An Introduction to the Buraku Issue: Question and Answer.* By Kitaguchi Suehiro. Richmond, Surrey, U.K. : Japan Library.

Mori Minoru and Yasumasa Hirasawa. 1995. *Dowa Education and Human Rights.* Osaka : Buraku Liberation Research Institute.

Neary, Ian. 1997. **"**Buraku in Contemporary Japan**"** *In Japan's Minorities: The Illusion of Homogenneity.* London : Routledge.

Ruth Benedict. 1967. *The Chrysanthemum and the Sword.* London : Ruthledge Kegan Paul.

Shimahara, Nobuo. 1971. *Burakumin : A Japanese Minority and Education.* Hargue : Martinus Nijhoff.

Suginohara, Juichi. 1982. *The Status Discrimination in Japan : Introduction to the Buraku Problem.* Kobe : The Hyogo Institute of Buraku Problem.

Suginohara, Juichi. 2002. *Today's Buraku Problem : Feudalistic Status Discrimination in Japan.* Kyoto : The Institute of Buraku Problem.

Wolferen, Karen Van. 1989. *The Enigma of Japanese Power and Politics in a Stateless Nation.* Newyork : Alfred Knopf.

Ze-ami. 1968. *Kadensho.* Translated by Chuichi Sakurai, Shuseki Hayashi, Rokuro Satoi and Bin Miyai. 2nd ed. Kyoto: Sumiya-Shinobe Publishing Institute.

Articles

Bito Masahide. **"**Society and Social Thought in the Tokugawa Period.**"** *The Japan Foundation Newsletter.* June-September, 1981.

Emily A. Su-lan Reber. **"**Buraku Mondai in Japan : Historical and Modern Perspectives and Directions for Future.**"** *In Harvard Human Rights Journal,* vol 12. Spring 1999.

Marra, Michele. **"**The Buddhist Mythmaking of Defilement : Sacred Courtesans in Medieval Japan.**"** *In Journal of Asain Studies* 52. February 1993.

Masayuki. **"**A Living Legacy of Discrimination.**"** *In Japan Quarterly.* July/September 1991.

Nakagawa Yuzo. **"**Shinheiminron.**"** In *Nihonjin.* September 1899.

Ninomiya Shigeaki. **"**An Inquiry Concerning the Origin , Development, and Present Situation of the Eta in Relation to the History of Social Classes in Japan.**"** *Transactions of the Asiatic Society of Japan,* 2nd series.Vol.X .1933.

Passin, H, **"**Untouchability in the Far East.**"** *In Monumenta Nipponica*. vol.11 no.3. 1955.

Thimothy Amos. **"**Ambiguous Bodies in Making of Modern Japan.**"** *In Portal Journal of Multidisciplineary International Studies,* vol.2 no.1. January 2005.

Tomonaga,Keizo. **"**Constructing the 21st Century as a Human Rights Century by Utilization the Law on the Promotion of Human Rights Education and Human Rights Awareness Raising!**"** *Buraku Liberation News,* no.117. Osaka : Buraku Liberation and Human Rights Research Institute, 2000.

Wetherall Willliam. **"**Untouchables Remains Touchy in Pedigree–Conscious Japan.**"** *In Far Eastern Economic Review,* 123. March1, 1984.

Website

http://www4.ncsu.edu

http://blhrri.org

Other Material

Emiko Otake. 1997. *Ayabe Life : Its Dimension of Buraku and Buraku – Min.* Doctor of Philosophy Indiana University.

ที่มาของภาพ

Tarσ Sakamoto. 1971. *Japanese history*. Tokyo : Janpan.

The Role of Japan towards Environmental Issues*

Oranuch Angkapakornkul

Significance of Issues

Modern industrialization and trade expansion, which are the driving forces of economic development, bring high profit to producers and convenience to consumers. Rapid social development and increasing populations create great opportunities for advancement and progress. Unfortunately, the achievement of economic progress by trade expansion, social development and human activities has long grown along with environmental degradation and exploitation of natural resources. These activities are major causes of negative environmental changes; as a result, global environmental problems have emerged as serious threats to mankind and the ecosystem. In addition to such over exploitation and severe destruction, the world has faced the serious impacts of environmental problems; such as, pollution, global warming, ozone depletion, drought, flood, decrease of biodiversity, deforestation, hazardous waste, desertification etc.

Environmental issues have become of growing international concern and need to be addressed. Increasingly, it has become essential for the international community to pay more attention and cooperate in order to solve global environmental problems.

Environmental issues have become of growing international concern and need to be addressed. Increasingly, it has become essential for the international community to pay more attention and cooperate in order to solve global environmental problems.

* *This article is summarized from thesis of Oranuch Angkapakornkul (2007), "The Role of Japan towards Environmental Issue", Political Science of Thammasat University, by Kamonwan Somdee. Grammatical check by Ann Taylor*

Global concerns with environmental issues have continued to intensify. Furthermore, rising awareness of environmental issues which appeared in the late twentieth century has since then, attracted the attention of the media, scientists, environmentalists, the public, major powers and governments in many countries. For example, The United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) was organized at Rio de Janeiro, Brazil in June 1992. Informally called the Earth Summit there was participation by government delegations from 172 countries, 108 heads of state, press and media, non-governmental organizations (NGOs), business groups, and indigenous people to discuss about solutions to global problems.

The Rio Conference was a momentous occasion of great importance, placing the promotion of sustainable development as a high priority as well as bringing about major changes in the attitude towards environmental issues around the world. Consequently, now environmental issues have become of major concern and are ranked highly on national and international agendas. The recent situations in the global environment have created tensions and great challenges as we consider the global consequences. Problems related to environmental degradation not only have disastrous effects directly affecting a particular person or country, but these problems also pose major challenges as, inevitably, the resulting dangers impact everyone throughout the world.

Japan has long been the second largest economic power where the highest priority of policy focused on economic development, a top consideration of its national interest. Since the popular emergence of international environmental issues in world affairs, Japan has also attempted to change her ways with a greater interest in environmental issues. Recently, Japan has received more attention for her response to environmental issues and has increasingly played more active role in the environmental movement by showing her initiative, cooperation and by providing environmental assistance to developing countries because Japan herself eagerly desires to acquire a reputation and international acceptance in a positive way. Moreover, Japan has a strong intention to stand in front and gain a stable position on the international stage of world affairs, on equal terms with Western countries so that international environmental leadership becomes an alternative role. Consequently, today Japan is actively participating and is a significant actor and initiator in international environmental cooperation as environmental concerns become one of top priorities of Japan's national and foreign policies. Japan's growing involvement in environmental issues through international cooperation appears explicitly. Japan is willing to provide environmental aid to many countries by means of financial support, technical cooperation, technological assistance, research & development and so on.

In order to study the Japanese role as a leader in the area of environmental issues on the international stage, a case study of waste management has been selected. The accumulation of waste is an undesirable and problematic occurrence and has continued to increase because of high consumption and economic development. In

respect to waste management and recycling systems, Japan with her extensive experience has played a remarkable role encouraging local governments and communities to operate and establish a 'recycling society' and municipal waste management. The Government of Japan, in addition, has supported and provided generous assistance for solid waste management in developing countries through Japan's ODA, capacity building, training courses and technology transfer. Prime Minister Junichiro Koizumi proposed the idea of the 3R Initiative which was agreed upon and adopted at the G8 Summit held in Sea Island, Georgia USA in June 2004.

The concept of utilizing the 3R Initiative aims to promote the concept of - reduce, reuse, recycle globally, including changes in consumption and production patterns. This Initiative was created to establish a sound material-cycle society in association with environmental preservation and economic development through measures of reduction, reuse and recycling of waste, resources, raw materials and products.

Nowadays the environment is a critical topic and is becoming a great concern in the international community because of its high relevance to all mankind as well as the global ecological system. The environmental problems can no longer be considered a minor issue which can be dealt with simply through national responsibility but have become an international threat to universal circumstances. The world vitally requires and is in urgent need of international reaction as the impacts of environment degradation have become problematic, causing serious harm to all.

According to the waste management case study, Japan has strong intentions to collaborate internationally in order to deal with the problem. Japan, moreover, will keep playing a major role participating in the international environmental community. Regarding the Japanese aspiration for greater international stature, Japan has significant confidence to assert her position in the international arena and to become an international environmental leader. The way in which the Japanese government has taken a leading role in order to handle environmental problems with regard to international relations is a situation to be considered. Additionally, how that role has influenced policy in order to gain acceptance as an international leader in this area must be addressed. There has been a downward spiral of environmental degradation in recent decades, a problem that includes environmental degradation, population growth, world-wide consumerism and non-stop economic expansion. This, in connection with growing competition in the international market of economic globalization will be a base focus of this study.

This research mainly focuses on Japan's role and her perspective on environmental issues since the post Cold War era, specifically her significant role through the case study of waste management. The research focuses on Japan's environmental policy and additionally addresses the potential role of Japan in aspects of global environmental concern, for greater cooperation at the international level in order to become a global environmental leader.

The objectives of this research:

To study the distinguished role of Japan as she faces environmental issues on the

international stage, in particular her leadership role in environmental protection and promotion.

To analyze Japan's potential and efforts in stimulating international environmental awareness and concern in order to gain a position as an international environmental leader.

The research questions :

1. What are the reasons why Japan wants to assert her role as a leader in terms of environmental issues?

2. What has the Japanese Government done to tackle the environmental problems regarding waste management in accordance with the 3R Initiative?

3. What are the attitudes and behavior of Japanese people towards the role of the Japanese Government relating to environmental issues?

The conceptual frameworks for this research are neo-liberal institutionalism and realism which will be applied as a guideline to answer the research questions and include a study to explain the role of Japan towards international environmental issues.

The methods to be applied in the course of doing this research are documentary research and interview. To conduct the documentary research, content analysis and interpretation of statistics will be used. In-depth interviews about the role of the Government of Japan in the focused areas will be answered by Japanese citizens as well as people working for JICA and UNEP Thailand Office; these interviews offer a way to understand the attitude of people towards the role of Japanese Government in regard to issues of the environment.

THE LEADERSHIP ROLE OF JAPAN TOWARDS THE GLOBAL ENVIRONMENT SINCE THE POST-COLD WAR ERA

The Environmental Policy of Japan towards International Environmental Issues

In the aftermath of the Second World War, in 1945, Japan suffered and was devastated from the destructive bombing attacks. Japan has been under intense reconstruction which has been accompanied by industrialization and economic development since then. On the other side of prosperous of fast-growing economy were serious environmental problems on the rise including waste water and air pollution. Despite the successful history of economic growth and development, the fact is that the environmental impacts, such as an extreme outbreak of Minamata Disease, Itai-Itai Disease and pollution, have directly caused severe health problem for Japan's citizens. During the 1940s-1960s, the Japanese Government was not prepared to adequately respond to these problems.[1]

In response to these problems, there were growing anti-pollution and environmental movements brought about by Japanese citizens and

[1] *The Smoke and Soot Regulation Law was passed in 1962. In 1965, the Japan Environment Corporation was established as a special public corporation to deal with pollution control. The Basic Law for Environment Pollution Control was enforced in 1967. In 1968, the Smoke and Soot Regulation Law was later become the Air Pollution Control Law. The Law Concerning Special Measure for the Relief of Pollution-Related Patients was declared in 1969. The Government of Japan enacted the Water Pollution Control Law and approved the 14 bills to cope with pollution problems in 1970. The Environment Agency was officially established in 1971. The Government of Japan enacted the Law for Conservation of Natural Environment in 1972.*

pollution victims in Japan. These groups and individuals were in search of a solution including responsibility for the polluters and compensation. In addition, Japan was under harshly pressure from other industrialized countries whose aim was to force Japan to take responsibility in combating domestic industrial pollution.

Due to the increases in domestic environmental pollution, through internal movements and external pressures, pollution control eventually became an issue under the consideration of the Japanese government from the 1960s. Thereby, laws and regulations were formulated to tackle the pollution problems. The Government of Japan has worked hard to develop advanced technologies in order to deal with pollution control. This has been a major improvement for Japan as the government addressed domestic environmental problems.

In the 1970s, in response to the international environment, Japan took a passive role towards environmental issues at the international level, especially in the areas of stratospheric ozone depletion and global warming. The response of Japan to these and other international environmental issues was heavily criticized due to her reluctance to support solutions for these issues. Moreover, the Government of Japan was blamed for not providing an adequate reaction and contribution for handling environmental problems on both national and international scales. As a result, the reputation of Japan in dealing with environmental issues was criticized.

Environmental issues have been a main focus of the outstanding agenda in contemporary world politics and concern since 1980s. The visible environmental impacts, due to dramatic exploitation of natural resources by human activities, have brought attention to the critical global challenges to mankind and ecosystems around the world. At the time there was a growing awareness of global environmental issues in accordance with the formulation of international laws and treaties around the world. Owing to negative criticism as well as high attention to environmental issues at international level, Japan has since attempted to change her policies, an obvious break from the past, with a great interest in international environmental issues.

By the end of the Cold War, environmental concerns were already firmly on the international agenda as they came to be viewed as shared, common and global problems. A United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) was held in Rio de Janeiro, Brazil in June 1992. Informally known as 'the Rio Conference' or 'the Earth Summit', this was a salient conference which comprehensively addressed new issues concerning the international environment and development. There was a continual effort to foster and further developed the concept of "sustainable development"[2] in the international community. Although UNCED was not the first international

[2] *According to the World Commission on Environment and Development (WCED), known as the 1987 Brundtland Committee, the word 'sustainable development' means development that meets the needs of the present without compromising the ability of the future generations to meet their own needs.*

conference,[3] it soon came to be considered the most significant and largest meeting to raise environmental concerns internationally.

This 1992 Rio Conference has effectively brought issues of the environment to the forefront at the global scale due both to the size of the summit and to comprehensive reaction to environmental concerns. The Rio Conference was the first summit which thoroughly discussed new issues concerning the environment and development such as climate change, biological diversity and desertification. The Rio Declaration on Environment and Development, Agenda 21, the Framework Convention on Climate Change, the Convention on Biological Diversity and the Forest Principles were major outcomes and achievements of the Earth Summit.[4] The abovementioned conventions, declarations and principles were signed by the Japanese government.

After the Earth Summit, post-Rio Conference, issues of the global environment have been a point of concentration. Environmental issues have become of major consideration in Japan as well. Especially in the early of 1990s and immediately after the Rio Conference, many new environmental plans and legislation were formulated[5] by the Government of Japan. In the meantime, environmental institutions were established,[6] domestic environmental laws were critically changed in accordance with global environmental initiatives and became a focal issue for Japanese policy. Environmental concerns within Japan were on the rise.

---

[3] *The UNCED was organized to follow up the United Nations Conference on the Human Environment, informally known as the Stockholm Conference which was the first international environmental conference held in Stockholm in Sweden in 1972. During the Stockholm Conference, the relationship between economic development and environmental degradation was first raised on the international agenda. The 1972 Stockholm Conference served a beginning and catalyst for several environment initiatives. In 1982, after Stockholm Conference for 10 years, the United Nations Conference on the Human Environment was held in Nairobi, Kenya. This 1992 UNCED was organized to follow up the Stockholm Conference in order to reaffirm the Declaration of the United Nations Conference on the Human and Environment.*

[4] *The Rio Declaration on Environment and Development was widely recognized as an' Earth Charter' addressing principles of environment for national behavior. The Rio Declaration comprised of 27 important fundamental principles for environment and development, which included national responsibilities and international cooperation on environmental protection, the needs for development and eradication of poverty and the role and rights of citizens, women and indigenous people. Agenda 21 is a comprehensive blueprint of a global action plan for promoting sustainable development towards 21st century. During the Rio Conference, Agenda 21 was developed and adopted as the significant document which consists of a wide range of environmental issues such as promoting sustainable urban management, combating deforestation, biotechnology management and hazardous waste management. The role of important groups; local authorities, business and industry, scientists, women, indigenous group, youth and farmers was addressed. The Framework Convention on Climate Change and the Convention on Biological Diversity was signed during the Rio Conference by 153 states and 155 states respectively. The Convention on Climate Change has become effective on March 21, 1994 and the Convention on Biological Diversity has come into force on December 29, 1993. Both Convention on Climate Change and Biological Diversity are the framework convention established basic objectives, principles, norms, institutions and procedures for further international cooperation and development. The Statement of Principles on Forest is a set of principles and elements on forest protection and promotion for worldwide sustainable forest management and conservation. The Forest Principles were finally published and entitled 'Non-Legally Binding Authoritative Statement of Principles for a Global Consensus on the Management, Conservation and Sustainable Development of all Types of Forests'.*

[5] *Water Pollution Control Law was revised in 1990. Action Plan to Arrest Global Warming officially approved in 1991. The Law for Promotion of Utilization of Recycled Resources (Law for Promotion of Effective Utilization of Resources) was enacted in 1991. The Environmental Basic Law was enacted in 1993. The Basic Environmental Plan was established by the Cabinet in 1994. The Law for Promotion of Sorted Collection and Recycling of Containers and Packaging (Containers and Packaging Recycling Law) was enacted in 1995.*

[6] *Center for Global Environment Research was established within the Environment Agency's National Institute for Environmental Studies in 1990. Japan Fund for Global Environment was established within the Japan Environment Corporation in 1993.*

To tackle a range of environmental problems at both national and international levels, the environmental efforts of Japan were initiated through Basic Environment Law, which was passed and implemented in November 1993. This law replaced the Basic Law for Environmental Pollution Control of 1967 as a new legal framework and basic principles for formulating environmental laws and policies.

This Basic Environmental Law of 1993 designed the basic principles of environmental policy, which became more comprehensive and covered environmental protection including anti-pollution regulations for the global environment. The Japanese Government formulated this new environmental law that was more sufficient not only in order to protect the environment in the domestic area, but also to cope with new problems of global scale. According to this Basic Environmental Law 1993, determination of the Government of Japan to promote and participate in global environmental cooperation through international cooperation was affirmed under Article 5, one of the basic principles of environmental policy. Regarding Basic Environment Law, Article 5's Active Promotion of Global Environmental Conservation through International Cooperation stipulated that:

"Global environmental conservation shall be actively promoted in cooperation with other countries, utilizing Japan's capacities and resources, and in accordance with Japan's standing in the international community, in consideration of the fact that global environmental conservation is a common concern of mankind as well as a requirement in ensuring healthy and cultured living of the people into the future, and that the Japanese economy and society is closely interdependent with the international community."

Subsequently, the Government of Japan formulated the Basic Environmental Plan in December 1994 as long-term national policies of environmental conservation comprising of significant measures consistent with Article 15[7] under the provision of the Basic Environmental Law. This plan of action was expected to protect the environment and reduce environmental impacts in Japan including improvement through comprehensive environmental policy formulation in the future. According to this Basic Environmental Plan, Japan recognized the importance of international and regional cooperation on environmental issues.

International efforts by Japan contributing to international environmental activities and her role of leadership were firmly stipulated under Chapter 5 of this Basic Environmental Plan:

---

[7] *Article 15 under the Basic Environmental Law 1993 pronounced that*

1. The Government shall establish a basic plan with regard to environmental conservation (hereinafter referred to as the "Basic Environment Plan") in order to comprehensively and systematically promote the policies for environmental conservation.

2. The Basic Environment Plan shall stipulate the following matters.

(1) The outline of the comprehensive and long-term policies for environmental conservation

(2) Besides the preceding matter, the matters required to comprehensively and systematically promote the policies for environmental conservation

3. The Prime Minister shall formulate a draft of the Basic Environment Plan and ask the Cabinet for its decision, after hearing the opinion of the Central Environment Council.

4. The Prime Minister shall promulgate the Basic Environment Plan without delay when the Cabinet has made its decision in accordance with the preceding Paragraph.

5.The preceding two Paragraphs shall apply mutatis mutandis to changes of the Basic Environment Plan.

"Global conservation is a problem common to all of humanity and it cannot be resolved by one country acting alone. Japan must contribute to this international effort in a manner suitable to its position in the international community. Japan shall work with other countries and international organizations to save the global environment. In particular, Japan shall play a leading role in promoting cohesive measures and their implementation in the Asian-Pacific since Japan has both historical and geographical ties to the region. The region is expected to experience phenomenal growth. Consequently, this implies that the area will inflict tremendous burdens on the environment. Japan shall strive to control these burdens by promoting conservation measures."

According to the Basic Environmental Plan of 1994, the four concepts of 'sound material cycle', 'harmonious coexistence', 'participation' and 'international activities' were identified as long term objectives for development of environmental conservation policies. However, it was noted that this Basic Environmental Plan of 1994 was unable to move forward the practical measures of these four concepts into action, and instruments to review and assess the progress of policy implementation were not adequate. In response to these concerns, the Basic Environmental Plan was newly revised and adopted by cabinet decision in December 2000 with emphasis on the effectiveness of policy implementation.

In addition, the administrative reform of Japan in 2001 was not only a significant change, but also reflected an important pace for the creation of Japanese environmental policy. The former Environmental Agency was promoted to the Ministry of Environment on January 6, 2001. This Ministry was established to play a central role and to be responsible for overall environmental policies in order to deal with problems at domestic and global levels effectively.

This governmental restructuring provided new opportunities, with the enhanced power of the Ministry, to develop environmental policies and measures in cooperation with other ministries. The Environmental Administration is now reinforced and consolidated institutionally. Initiatives of Japan to deal with global environmental problems have been strengthened as well.

The Role of the Japanese Government towards International Environmental Issues

In the aftermath of rising international environmental awareness, in the early 1990s the Government of Japan greatly amplified her role and enhanced her foreign policy in order to do more in contribution to global problem-solving. The Government of Japan began to create a constructive role in relation to the environment on the international stage as demonstrated during the Rio Conference and Johannesburg Summit. Japan's interest in the environment has become apparent since the Rio Conference. According to the draft speech of ex-Prime Minister Kiichi Miyazawa, participation was underlined through the issue of climate change, with the commitment of stabilization of carbon dioxide (CO_2) and protection of the ozone layer. International cooperation amongst countries in the areas of environmental

protection and development was advocated as a long term goal. In addition, the Government of Japan showed her intention to strengthen and expand environmental assistance as well as increase financial support on environmental issues for sustainable development. Japan accordingly announced the goal to expand bilateral and multilateral assistance for environmental areas in developing countries by offering financial contribution through Japan's Official Development Assistance (ODA) amounting to around 900 billion yen to 1 trillion yen (7 to 7.7 billion US dollars) for 5 years starting from 1992. During that five year period, the total amount of ODA for environmental cooperation was 1.44 trillion yen (13.2 billion US dollars), greater than the initial target 40 percent.

In 1997, the Government of Japan made considerable movements towards addressing the issue of global warming which has been regarded as a potential threat and global common problem. Japan took the initiative as a host at the third session of the Conference of the Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change (COP3) in December 1997, in Kyoto, where the Kyoto Protocol was negotiated and adopted to prevent further global warming. During the COP3, the Kyoto Initiative was announced by Japan to provide supportive cooperation to developing countries to prevent global warming, primarily through ODA. Being the first country in the world to promulgate a law addressing global warming, Japan implemented the Law Concerning the Promotion of Measures to Cope with Global Warming in 1998. From that time onwards, Japan has played a leading role, promoting discussions about global warming, with the intention of early ratification of the Kyoto Protocol.[8]

August 2002, at a press conference of the World Summit on Sustainable Development (WSSD) (Johannesburg Summit 2002) Japan showed significant improvement in environmental efforts which had by that time become more obvious than in the past. Former Japanese Prime Minister Junichiro Koizumi promoted the concept of 'global sharing' urging support of the international community with intent to resolve global environmental issues, strengthen environmental protection & development as well as foster sustainable development. In his speech he addressed that:

"In order to overcome such serious environmental pollution and achieve both environmental protection and development, it is a challenge for all people around the world, for all countries on all continents of this globe."

---

[8] *During the sixth session of the Conference of the Parties (COP6 bis) held in Bonn, Germany in 2001, Japan's message on her commitment included the following points:*
1. Japan will exert its utmost efforts to make it possible to ratify the Protocol and entry into force of the Kyoto Protocol by 2002.
2. To have the US participation is the best scenario in order to ensure the effectiveness of measures against global warming, Japan is pro-actively engaged in consultations with the US. At the same time, Japan does not intend to delay the progress of the negotiations in this Session due to this consultation.
3. Japan will intensify domestic measures to achieve the reduction target of the Kyoto Protocol. We are determined to further actively address the task of combating global warming both domestically and internationally, and invite other countries to do the same. The Government of Japan decided to accept the Kyoto Protocol on June 4, 2001.

The Global Sharing concept is consistent with a guiding principle of 'common but differentiated responsibility', which was identified in Principle 7 of the Rio Declaration certifying the cooperation of developed and developing countries in global partnership for environmental protection.[9] The concepts of Global Sharing and common but differentiated responsibility are accordingly useful for environmental cooperation in the international community.

The Koizumi Government believed in the 21st century as an 'Environmental Century' or an era of 'Environmental Revolution; a new development in this era, succeeding both the Industrial Revolution and the IT Revolution. The most important move is to step forward towards the Environmental Revolution by focusing on environmental education so as to cultivate environmental consciousness and responsibility. The importance of human resource development and promotion in environmental education has been taken into consideration by the Japanese Government as the key basis for achieving sustainable development. In this regard, at the press conference of Johannesburg Summit 2002, ex-Prime Minister Koizumi additionally announced the 'Koizumi Initiative', a concrete action plan of the Japanese Government to be enforced for sustainable development, emphasizing on three important areas: 1) people and hope through education and human resource development in the areas of international environment and development; 2) ownership and solidarity in development and; 3) today's complacency, tomorrow's plight of environment. Regarding education and human resource development, for example, former Prime Minister Koizumi strongly emphasized and promoted environmental education at the international level by proposing the 'Decade of Education for Sustainable Development'.[10]

In this regard, the Government of Japan additionally provided 250 billion yen (2.1 billion US dollars) for low income countries creating five year educational programs. The second pillar ('ownership and solidarity') of development focused on trade and foreign investment, energy, agricultural and food as well as assistance for developing countries. Moreover, an emphasis on close cooperation between Japan and Africa began. In order to ensure sustainable development under the area of "today's complacency and tomorrow's plight of environment," Japan announced the Environmental Conservation Initiative for Sustainable Development (EcoISD). This change replaced the

---

[9] *The Rio Declaration on Environment and Development, Principle 7 articulated that "States shall cooperate in a spirit of global partnership to conserve, protect and restore the health and integrity of the Earth's ecosystem. In view of the different contributions to global environmental degradation, States have common but differentiated responsibilities. The developed countries acknowledge the responsibility that they bear in the international pursuit to sustainable development in view of the pressures their societies place on the global environment and of the technologies and financial resources they command*

[10] *The United Nations Decade for Education for Sustainable Development was proposed by the Government of Japan during the 2002 Johannesburg Summit under the Plan of Implementation. The UN declared the Decade of Education for Sustainable Development emphasizing environmental education for ten year-period, starting from 1 January 2005 to the end of 2014.*

Initiative for Sustainable Development towards the 21st Century (ISD)[11] as the foundation for extending and developing more effective and efficient environmental cooperation in the future, mainly through ODA. With regard to the principles of environmental cooperation, under EcoISD, the Government of Japan was committed to the promotion of human resource development by training 5,000 people for the duration of five years starting from 2002. These efforts were made by Japan to foster environmental education in developing countries, raising awareness in environmental fields, in order to maintain an important role in her environmental cooperation as well as to take a leading role in environmental conservation.[12] The efforts of Japan in other areas such as climate change, forestry and water were included.

At the Johannesburg Summit, Japan proved its commitment to positive progress

---

[11] *Initiative for Sustainable Development towards the 21st Century (ISD) was designed by the Japanese Government at the United Nations General Assembly Special Session on Environment and Sustainable Development (UNGASS) in New York June 1997 in order to enhance environmental cooperation, mainly through Japan's ODA. ISD clearly shows Japan's international environmental cooperation policy and embodies Japan's environmental ODA support as well as other cooperation policies. There is an action plan providing for six environmental areas: 1. combating air and water pollution including waste disposal; 2. combating global warming; 3. dealing with fresh water problems; 4. natural conservation and forests; 5. promoting public awareness; and 6. promoting of global environmental strategies towards sustainable development.*

[12] *Principles of Environmental Cooperation under Environmental Conservation Initiative for Sustainable Development (EcoISD)*
Japan will carry out its cooperation in the environmental field in accordance with the basic principles described below, in addition to the above-mentioned philosophy of EcoISD as well as the principles governing Japan's ODA as a whole, such as the promotion of policy dialogues with developing countries, ensuring cooperation through a combination of "hard" cooperation (infrastructure building and equipment provision) and "soft" cooperation (human resources development) that are based on the development stage of each developing country, and support for South-South cooperation.
1. Capacity development in environment. In order to enhance the comprehensive capacity of organizations and people to deal with problems concerning the environment, Japan will promote human resources development in developing countries, including building the capacities of technologies relating to environment, as well as provide cooperation for institution- building and equipment provision. To help developing countries develop their own capacities, Japan will select projects for its cooperation from a long-term perspective, and promote cooperation which attaches particular importance to the process of capacity building, such as the participation of stakeholders both in the decision making on priority-setting and on target projects as well as in the implementation of projects, joint efforts to enhance their implementing abilities, and the promotion of environmental education for raising peoples' awareness of environmental problems.
2. Active integration of environmental considerations . Japan will make efforts to help promote the integration of poverty reduction and environmental conservation by incorporating environmental considerations into all development plans and programmes, and to address environmental problems in developing countries by supporting projects in which appropriate environmental considerations are fully taken into account.
3. Japan's leading role Even though developing countries have a substantial need for assistance in the environmental sector, they tend to put a higher priority on development projects, and therefore local needs in the environmental sector are not reflected in specific project proposals. For this reason, Japan will promote the giving of incentives for environmental conservation and the raising of environmental awareness, through policy dialogues, various forums, and other appropriate cooperation schemes.
4. Cooperation under broad and comprehensive frameworks .In order to solve regional and global environmental problems, Japan will implement its cooperation in this field based on broad and comprehensive frameworks, which synthesize various cooperation methods effectively. One example is the combination of cooperation in which support measures are provided intensively in one particular place, such as the centre approach and the model approach and those that are provided for wider regions.
5. Application of Japanese experience and scientific knowledge. Japan's post experiences in overcoming environmental problems as well as valuable know-how in coping with recent complex environmental issues, have been accumulated by a broad range of stakeholders, including local governments and private enterprises. Also, scientific knowledge on pollution monitoring, data-analysis, counter-approaches, etc., which Japan has accumulated to date, could play a large role in resolving environmental problems in developing countries. Based on this standpoint, Japan will positively promote collaboration between ODA and other cooperation in these fields carried out by international organizations, local governments, private sector, NGOs, and others.

towards the international environment. Encouragement for international cooperation, promotion of environmental education for sustainable development and the concrete plan of Koizumi Initiative were the Japanese contributions to the international community. For example, taking a leadership role for the entry into force of the Kyoto Protocol, which is one commitment of Koizumi Initiative, had achieved success. The Government of Japan accepted the Kyoto Protocol on 4 June 2004 and made attempts to engage Russia in the early ratification of the protocol. The Kyoto Protocol finally become effective on 16 February 2005, 90 days after Russia's ratification. In this regard, environmental efforts of Japan on the international stage have been extensively recognized.

Desires and Motivations behind Japan's Interest in International Environmental Issues

Japan has successfully achieved major economic growth and has become one of the economic superpowers; however her reputation in the field of economics has mainly been in connection with national profits and national interests which have resulted in both negative and positive results. Playing a larger international role is one of the important driving forces and national interests of Japan. With the improvement in Japan's international standing and a strong desire for a prominent position in the international community, Japan has found it imperative to seek to involve herself in other fields where she is able to provide a larger area field on which she can play a more visible role in the international community. Initiative and cooperative movements including international contributions concerning the environment has resulted in highly positive impacts and benefits for Japan, recipient countries and the international community mutually. Issues surrounding the environment have become the new alternative for Japan to play an outstanding role, an opportunity for Japan to show responsive action; to optimistically enhance her position with a greater role in the world affairs. In addition, focus on the environment offers a great opportunity for Japan to assert herself as an international environmental leader.

The ultimate goal and significant driving force for the Japanese Government lies behind the leadership in environmental fields, to achieve credit and prestige in the international community. However, it is very difficult to achieve these goals practically. In reality, international recognition and stature are only the substitute reasons for the Government of Japan to pursue the role of leadership. The Government of Japan needs to work especially hard since becoming an environmental leader is not about contribution; it is important to seek for long-term solutions with real sacrifices. This means that it is necessary to find environmental solutions at the root causes of the problems. Today most people still lack environmental awareness and understanding. Raising awareness, providing understanding, including changing attitude and behavior towards the environment, are essential for long-term development even as they burdensome to achieve. Some countries mark environmental issues as a low

priority and do not want to share responsibilities on this matter. However, involvement, cooperation and participation at the international level are vastly important. Moreover, environmental problems are critically complex and universal challenges which become, over time, exponentially severe.

These are the obstacles and difficulties for the Japanese Government as she attempts to raise environmental awareness and to call for other countries to work in collaboration. Consequently, the Government of Japan must push with great effort to encourage developed countries to share responsibilities and for developing countries to learn to help themselves as we all try to tackle and understand the problems. Even though there are many obstacles for Japan to deal with environmental problems at international level, the Government of Japan has practically attempted to handle and promote awareness and cooperation for environmental issues.

In regards to the environmental efforts of Japan, for example, the experience of waste management at the domestic level is an important motivation to stimulate the Government to play a leading role. Japan has had long experience in tackling problems related to waste management and recycling activities - since the Edo Period (1603-1867). Central and local governments of Japan have played a significant role urging their citizens and business leaders to bare the responsibilities and collaboratively participate in appropriate waste treatment. Japanese citizens and businesses, which have become aware of the problem of waste, showed their willingness to cooperate so as to strengthen their efforts regarding waste collection and disposal. A chain of major convenience stores in Japan, for instance, has been willing to minimize the consumption of plastic bags by starting its own campaigns in co-operation with consumers to decrease the number of plastic bags, an effort underway since 2002, in accordance with the Containers and Packaging Recycling Law. The result of campaign had real impacts. In 2004, the amount of plastic bags was reduced by 15 percent in comparison with waste in 2001. According to an announcement by the Japan Franchise on May 2006, 12 additional major convenience stores designed a five-year plan to lower the consumption of plastic bags by 35 percent by 2010. This plan has been in the works since June 2006.

In Japan, recycling systems and activities are a basic measure and very outstanding experience in local communities. Furthermore, recycling in connection with waste-related issues as well as legislation in Japan have emphasized and been developed to create a sound material-cycle society.

With her long experience and efforts to handle with the problem of waste at the domestic level, Japan can disseminate and share her experience, knowledge as well as technologies to other countries. In this regard, the Government of Japan is determined to rise to her potential as a model of appropriate waste management with leading role in the international community. The domestic experience of Japan, including beneficial cooperation between central and local governments along with Japanese residents and businesses, provides insight into waste treatment and recycling activities for the appropriate disposal of wastes

should not be overlooked. Japan's experience with waste treatment at the national level is one of the motivating factors behind her national interests.

THE INITIATIVES OF JAPAN IN EFFORT TO MAKE CONTRIBUTION TO INTERNATIONAL WASTE MANAGEMENT THROUGH THE 3R INITIATIVE

Japan's Domestic Policy and Practical Measures responding to Waste Management and Recycling-related Issue

In the 1960s, during the period of rapid economic growth, a great amount of municipal waste was generated in Japan. In order to deal with the problem, the local governments wanted to establish waste management facilities such as incinerators and landfills; however the local residents strongly opposed the construction of these facilities near their residential areas owing to fear of a worsening environment. Such attempts caused serious conflicts between local governments and local residents. This past experience led to serious disputes between citizens and the governments over severe problems related to waste management, a lesson learned by Japan to handle the problem of waste management and garbage reduction in a co-operative manner. At the same time, the 3Rs concept, which has the intention to reduce, reuse and recycle, originated from Japanese experience of rapid economic growth during the time of mass consumption, production and disposal in Japan 40 years prior. Many Japanese cities took waste management into serious consideration starting in the early 1970s.

Despite those efforts, today's waste management problems remain continue in Japan. High consumption and lifestyles of citizens in Japan have increasingly generated a large amount of garbage since 1990. In particular, Japanese people traditionally prefer to buy products with beautiful package designs and to acquire gifts with elaborate wrapping. Japanese culture's tendency to buy attractive packaging and gift wrapping is one of the major causes of the excessive amount of garbage in Japan. The amount of waste produced in Japan is approximately 450 million tons annually. In order to respond to the problem of waste, the Government of Japan officially implemented the 3Rs Policy under the Basic Environmental Plan. This was the domestic approach taken for waste and recycling through the policy of 1994. The 3Rs Policy was articulated to ensure the proper disposal of waste generated and also to promote waste recycling. The 3Rs concept has been chosen as the top priority for policy of waste disposal. The Government has strongly emphasized the importance of waste minimization, product reuse and waste recycling in addition to appropriate management of waste disposal. The ultimate goal of the Japanese Government to cope with the major challenge of waste in the 21st century is to build a sound material-cycle society in which the consumption of natural resources is minimized and the environmental load is reduced as much as possible.

Environmental understanding, participation and cooperation are keys to success in attempt to solve this waste problem. Realizing the importance of cultivating environmental concern for children,

the Environment Agency of Japan has published the first issue of Environmental White Paper for children in 1989 aiming to provide youth with deeper knowledge about the environment and understanding the relationship between humans and nature. The issue of waste treatment and recycling has been regularly underlined to foster the younger generation and encourage their participation in waste minimization. In order to enhance public awareness and understanding nationwide, in 1991, the Government of Japan declared October as 'Reduce, Reuse, Recycle Month' or 'the 3R Month' a key element of the 3Rs promotion.

Japanese policy on education and public relations activities has been stimulated by the Government to encourage citizens and businesses to deepen their understanding and recognize the necessity of appropriate waste disposal. The promotion of environmental education and raising awareness were methods established in the Basic Environmental Law 1993 and the Basic Environmental Plan 1994 as the fundamental policy for environmental conservation. The Government of Japan has been putting forth a strong effort domestically towards fostering environmental education with school and social education on waste-related issues to raise youth awareness about waste management. Moreover, the Government of Japan has cultivated public awareness of appropriate waste disposal through environmental education as well as stimulated voluntary activities of public on reduction of waste. From 1996 onward, the Zero Emission Concept,[13] which was originally created for the industrial field, has been promoted at the local community level to reduce waste generated and remove all types of waste out of the city.

In an attempt to reduce garbage in Japan, there has been a long history of effort at the local level. The central and local governments of Japan have been cooperative in the management of municipal waste and in efforts to make Japanese people realize that in regards to the problem of waste, appropriate waste disposal is not only the government's responsibility, but also requires efforts in the community including; individual households and business sectors. Minimization of waste generation has been promoted through national campaigns and dissemination of information by the local governments. The reuse and recycling activities have been emphasized as the policy to encourage environmental involvement on waste management. As a result, Japanese citizens in local communities have become aware of the problem and have been willing to cooperate on waste reduction and recycling activities. People in many

[13] *The United Nation University presented the Zero Emission Concept to the world in 1994 aiming to foster sustainable development for business and industrial sectors in accordance with Agenda 21. The Government of Japan published White Paper on the Environment 1996 and announced Zero Emissions as a standard for industry in the 21 century*

cities, such as Sapporo City,[14] Aichi prefecture,[15] Fukuoka City[16] and Yokohama City, have taken strong measures to reduce waste through recycling activities in their own communities. For example, Mr. Hiroshi Nakada, the incumbent Mayor of Yokohama city, designed the Yokohama G30 Plan and G30 Action for the purpose of waste management. This plan was initiated in order to encourage residents and businesses to perform the 3Rs activities in their daily lives and with the aim to reduce the volume of waste generation by 30 percent between 2001 and 2010.

Despite these efforts, the cooperation between local governments and local residents was not sufficient to deal with the problem of waste. The 3Rs Policy has also been promoted in business sectors and for industrial activities. The Government of Japan has been urging businesses in the private sector to share their roles and responsibilities through business activities and measures. Cooperation with the business sector is one important aspect of Japanese policies of waste management. The Japanese Government has encouraged businesses to create their own voluntary efforts and measures to cope with the problem of waste. In June 1995, the Environment Agency introduced the Extended Producer Responsibility (EPR) approach as a new public policy strategy for business sectors, a move advocated by the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) in 1994, under the Law for Promotion of Sorted Collection and Recycling of Containers and Packaging (Containers and Packaging Recycling Law). This was created in order for big businesses to share significant responsibilities in the development of product design as well as proper waste recycling and management of their products after consumption. Businesses and the public have also been encouraged to have voluntary activities which contribute to the establishment of a sound material-cycle society. Japanese companies have shown their business efforts to reduce, reuse and recycle for the handling of industrial waste.

---

[14] *Supporo City and the local Lion Club designed and distributed special tote bags to encourage people to carry recyclables to market with them when they go shopping. In addition, Sapporo City set up Sapporo Food Waste Recycling Center for producing animal food from food waste. The large amount of food waste is collected from food processing factories, supermarkets, hospitals and restaurants and then is under the production process to produce animal food for feeding cultured fish and livestock*

[15] *Aichi prefecture has joined the ranks of government entities forming Garbage Reduction Commissions. Many local governments and citizen groups involve and plan to carry out at least five projects: utilization of collected household recyclables, litter, especially empty cans; appropriate disposal methods for large garbage items; and using special garbage bags.*

[16] *Fukuoka University has worked in partnership with Fukuoka city to develop a unique approach to waste management since 1975 that became known as the "Fukuoka method or Fukuoka Style". The Fukuoka method or Fukuoka Style is a recycling-oriented society, where domestic waste collection is charged since October 2005, environmental citizen"s fund is found with the collected fees and activities of local people/enterprises having environmental initiatives are supported and promoted by the fund. The Fukuoka method or Fukuoka Style is very attractive to developing countries and has already been applied with great success in Malaysia, Iran and Mexico. The waste fee collection system in Fukuoka city is one of the political instruments for promotion of the 3Rs and the establishment of a recycling-oriented society, aiming to 1) clarify waste generator"s responsibility; 2) ensure the equity of financial burden; and 3) motivate the citizens to reduce and recycle waste.*

Example of Efforts by Business Entities

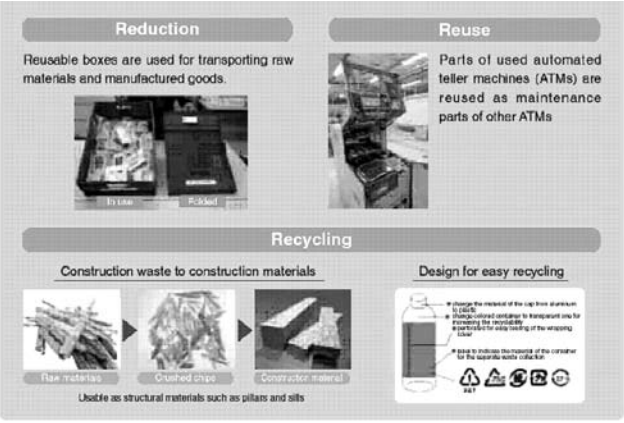

Source: Ministry of Environment, Japan

In addition to the promotion of 3R activities, the Eco-Community project scheme and the Eco-Town project,[17] eco-design, eco-label, simplified packaging, use of reusable boxes, green purchasing, reusable bags and household waste sorting have been promoted. Presently, Japan has been trying to establish a sound material-cycle society in which there is a harmony between environmental preservation and economic development. The Government of Japan has realized that public awareness as well as involvement and collaboration is important for all stakeholders: the central and local governments; local communities; business sectors to come together and share their responsibilities as a necessary part of developing long term waste management and establishing a sound material-cycle society successfully.

Working towards this goal, the Government of Japan has confirmed her commitment to moving forward in order to build a sound material-cycle society, one of the main pillars of the environmental administration of Japan to achieve a healthy environment along with sustainable economic growth.[18] In an attempt to tackle the problem of waste disposal and create a sound material-cycle society, national waste management and the promotion of recycling-related laws and policies in Japan have been intensified and continually developed. Laws related to the

[17] *In Japan, the Eco-Community project scheme and the Eco-Town project was first set up in 1997, jointly fostered by the Ministry of Environment and Ministry of Economy, Trade and Industry, with the aim of promoting advanced environmentally harmonizing town. The national government aimed to establish high-tech model recycling facilities in local community to solve garbage problems under Zero Emissions strategy. Eco-Town concepts have recently expanded to include the 3R concepts. Eco-Town Project, which is an attempt to create a sound material-cycle society, has been promoted in Japan to develop hubs to enable recycling of various wastes in terms of quality and quantity, an idea whose further development will be pursued in the months and years ahead. In December 2004, there are 23 locations of Eco-Town Project nationwide.*

[18] *There are two main pillars in Japan's environmental administration. One pillar is building a sound material-cycle society. The other is building a low-carbon (global warming- free society).*

environment and recycling in Japan show her leading role in the world and are known as 'Japan models'.

In addition to the 3Rs Policy, waste disposal in Japan has long been under the influence of the Law Concerning Waste Management and Public Cleansing Law, later renamed as Waste Management Law, originally formulated in 1970 and amended first in October 1991. The Law was designed to preserve the living environment, improve public health by preventing waste generation, promote proper waste management and maintain a clean living environment. In order to manage waste disposal appropriately and effectively, the Japanese Government revised the Waste Management Law in June 1997. This revision of Waste Management Law mainly focused on the three areas of: 1. Promotion of waste reduction and recycling; 2. Improvement of liability and safety concerning waste treatment; and 3. Reinforcement of responsibility on the part of waste producer. Once again the Waste Management Law was amended in 2000 with the aim to strongly reinforce, the responsibility of waste generators (including hospitals) to manage the waste generated was the main focus of this amendment.

The latest revision of the Waste Management Law was carried out in June 2003 and has become effective since December of the same year, another step to ensure proper waste management.

In order to stimulate waste reduction and recycling with more intensity, the law in Japan has been continually developed and expanded to cover home appliances. The Law for Recycling of Specified Kinds of Home Appliances, widely known as the Home Appliance Recycling Law, was formulated in 1998 for the promotion of recycling electric household appliances and the reduction of household waste. The Law became effective on April 1, 2001 and has made recycling compulsory for four household appliances: air conditioners; television sets; refrigerators; washing machines. The Law has required that consumers or owners who want to discard these large appliances, difficult to be recycled by municipalities, must bring them to retail stores and pay for the collection and recycling fees.[19] The obligation of manufactures and retailers of these home appliances was addressed under the law of and became a new measure for the appropriate collection and recycling management. Since then, the recycling system of Japan has begun.

The implementation of the Home Appliance Recycling Law is one of sharing responsibility among all stakeholders in Japan's waste management system. However, some people worried that consumers and retailers would not be willing to cooperate and would instead dispose these home appliances illegally in order to avoid paying the recycling fee. Mr. Kanji Tamamushi, a Japanese environmental consultant who has

[19] *Payment of fees for collection and recycling: air conditioner 3,500 yen (29 US dollar); television 2,700 yen (22 US dollar); refrigerator 4,600 yen (38 US dollar); and washing machine 2,400 yen (20 US dollar).*

followed the law since its introduction in 1998, noted that this Home Appliance Recycling Law is the first take-back law in the world. Mr. Tamamushi additionally mentioned that "there will be a lot of confusion and uncertainty in the first year or so, but after that it should be stabilized." He believed that the new system would run smoothly. According to Mr. Michele Raymond, who is a publisher of Raymond Communications, "Japanese [culture] is traditionally very cooperative, [and] you could probably ... charge Japanese consumers for recycling in cases where you could never do that with Americans." After enforcement of the Home Appliance Recycling Law, the good news is that the amount of illegal disposal of home appliances accounted for only 1 percent or less of the total waste of appliances. It did not increase as some expected. Contrary to expectations, the number of home appliances, which were legally disposed of at specified collection sites, has been annually increasing since the implementation of the Law. In addition, the efficiency of home appliances using recyclable materials through improvements made by manufacturers has been rising every year. Japanese people thought have thought it reasonable to pay the recycling expenses and they are willing to share their responsibilities in this matter. The people can see that the Home Appliance Recycling Law can reduce the illegal dumping of home appliances.[20]

With an effort to create a sound material-cycle society, both central and local governments of Japan have coordinately promoted waste reduction, reuse, recycling for appropriate waste disposal. Steps towards the formation of sound material-cycle society in Japan is progressing. Today the central and local governments of Japan, Japanese people as well as business sectors have intensified their efforts to work cooperatively and create a sound material-cycle society, in accordance with the concept of 3Rs, the Fundamental Law and the Fundamental Plan for Establishing a Sound Material-Cycle Society.

The 3R Initiative and the Role of Japan

With regards to the long and successful experience of waste management and recycling activity in Japan, former Prime Minister Koizumi took an initiative role promoting the concept of 3R Initiative at the Group of Eight (G8) Summit at Sea Island in 2004 which was endorsed by the G8 leaders during the meeting. The 3Rs initiative is a principle created to help by reducing waste, reusing and recycling resources and products. These principles are often referred to as the '3Rs' same as the 3Rs Policy of Japan. The 3R Initiative was designed to nurture the 3Rs at a global scale and to establish a sound material-cycle society while reducing the environmental load through the effective use of resources and materials through collaboration between all countries. The basic principle of the initiative calls for "the realization of a society in which sustainable development is possible with less environmental impact; prioritization of handling products, wastes and recyclables; and ensuring appropriate material cycle in nature." The 3R initiative has escalated up the international agenda in issues related to waste treatment since then. Ex-Prime Minister Koizumi

[20] *Interview with Mr. Hironobu Takano and Mr. Motofumi Takeshi.*

Concept of the 3Rs in a Sound Material-Cycle Society

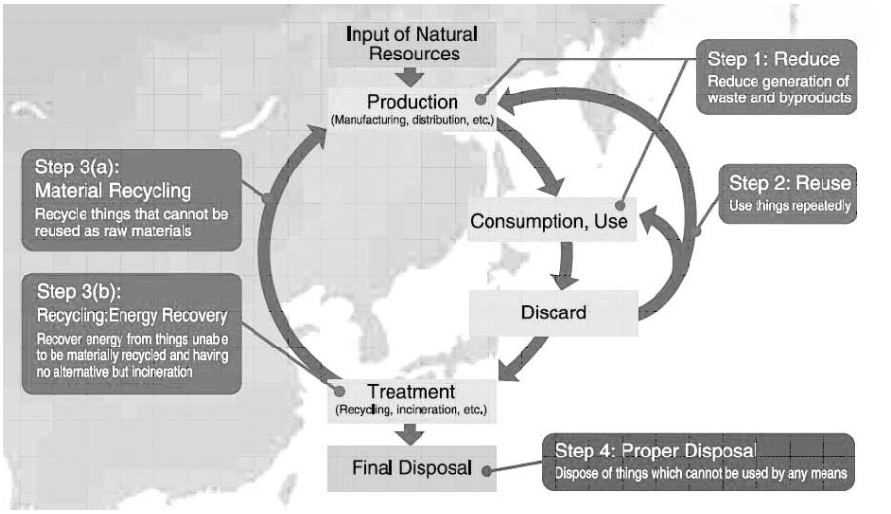

considered it necessary to establish sustainable production and consumption patterns through the 3Rs. He also strongly emphasized his intention to take the initiative in this matter.

The Ministerial Conference on the 3R Initiative was to be held in Tokyo and hosted by Japan's Minister of Environment from April 28 to 30, 2005. Twenty countries were in attendance including Brazil, Canada, France, Germany, Indonesia, Italy, Japan, Malaysia, Mexico, the Philippines, the Republic of Korea, Russia, Singapore, South Africa, Thailand, the United Kingdom, the United States, Vietnam and the European Commission, and included 4 international organizations, which were UNEP, the OECD, the Secretariat of the Basel Convention and the League of Arab States. This Ministerial Conference was organized to officially launch the 3R Initiative and aimed to disseminate the 3R Initiative on a global scale.

At the Ministerial Conference on the 3R Initiative, OECD Deputy Secretary-General, Mr. Kiyo Akasaka, explained that waste generation, which has posed a serious treat to human health as well as environmental degradation, has been rapidly and steadily increasing in many countries. He also urged that the 3Rs agenda should be recognized as the urgent solution to the problem.

With regards to the 3Rs experience at the domestic level, the initial proposal of Japan for the 3R Initiative was an important step taken by the Japanese Government to show willingness to take the lead and tackle the problem of waste management on a global scale. Ms.Koike made a formal speech emphasizing the efforts of Japan through five areas for the promotion of the 3R

Initiative: 1. formulation and implementation of national policies relevant to the 3Rs and leading to a sound material-cycle society; 2. the reduction of barriers to the international flow of goods and materials; 3. cooperation between developed and developing countries. 4. encouragement of cooperation among various stakeholders; and 5. the promotion of science and technology suitable for the 3Rs. The initiative role of Japan at the Ministerial Conference was outstanding.

Furthermore, Ms. Koike presented the traditional Japanese word 'mottainai' as a slogan for the environmental movement which means "don't waste what is valuable" or "it is shame to waste something without using it to its potential." The Japanese notion of 'mottainai' was recently proposed and emphasized by Professor Wangari Maathai, who was appointed Deputy Minister of Environment of Kenya in 2003 and was awarded the Nobel Peace Prize in 2004.[21] According to her visit to Japan in February 2005, Professor Maathai greatly regarded the importance of the Japanese spirit of mottainai and its significant meaning, as an important message. Since then she has been working on proclaiming this word important, with the hope that it would become a well-known word globally (such as tsumami) through common usage to remind and encourage people to properly dispose of garbage in our daily lives. The symbolic and main driving force of the 3R activities is to reform mass production, mass consumption and mass disposal in favor of sustainable development. The Japanese word 'mottainai' is used in daily life as a part of Japanese culture which emphasizes an economic lifestyle, the worth of nature and the most efficient utilization of natural resources. It is important to spread the concept of 'mottainai' worldwide to encourage people in other countries to become aware of how to handle our valuable natural resources more efficiently.[22]

The aforementioned effort and involvement of Japan in efforts to better control waste management at domestic and international levels shows her continual initiative role of development to take the lead in promoting 3R-related activities around the world. In accordance with the intention of the Japanese Government to cope with the problem of waste, ex-Prime Minister Koizumi aimed to see an increasing awareness internationally through the 3Rs and "mottainai" concepts on a global scale. In order to take advantage of this opportunity, Mr. Koizumi announced 'Japan's Action Plan to Promote Internationally the Establishment of a Sound Material-Cycle Society through the 3R Initiative.' Japan's Action Plan for Global Promotion of a Zero-Waste Society mainly focuses on three areas: 1) domestic realization of a zero-waste society and dissemination of this experience to the world; 2) cooperation with developing countries for promoting [a] zero-waste society; and 3) promotion of international cooperation for realizing a worldwide zero waste society. The Government of Japan expressed her concerns and took an initiative role to enhance the international promotion of the 3Rs.

[21] Mrs.Wangari Maathai is a Kenyan environmentalist. She has long worked for environmental field and founded the Green Belt Movement in 1997. The Green Belt Movement is a grassroots non-environmental organization for environmental conservation and development. In 2004, she won the Nobel Peace Price for her contribution to sustainable development, democracy and peace

[22] Interview with Mr.Hironobu Takano.

THE COOPERATIVE ROLE AND ENVIRONMENTAL ASSISTANCE (INCLUDING TECHNOLOGY TRANSFER) OF JAPAN TOWARDS INTERNATIONAL WASTE MANAGEMENT AND THE 3R INITIATIVE

The Cooperative Role of Japan towards International

Waste Management and the 3R Initiative

Waste management has been regarded a significant issue of environmental protection by the international community. In order to establish a sound material-cycle society at the global level, the sole domestic efforts of Japan could not be sufficient. The Government of Japan has become aware of the importance of international cooperation for mutually achieving a sound material-cycle society. With regard to Japanese Fundamental Law for Establishing a Sound Material-Cycle Society, Article 31, it is clearly stated that :

"*The State shall take necessary measure to promote international mutual cooperation on the establishment of a sound material-cycle society, including securing international cooperation on the recycling and disposal of recyclable resources, in view of the importance of establishing a sound material-cycle society under the international cooperation****"***

The Government of Japan has attempted to play a greater leading role in the global promotion of sound material-cycle societies, calling for international cooperation on waste disposal and recycling-related issues through the 3R Initiative. International cooperation is regarded as a significant aspect of further implementation and achievement in environmental fields. Moreover, international cooperation and information sharing are essential the promotion of the 3Rs. To share and exchange experiences of waste management between countries can be mutually beneficial and help all involved to cope with this issue of concern. The Government of Japan has taken under consideration cross-border cooperation at regional and global levels in order to disseminate the 3Rs worldwide.

In addition to her performance at the G8 summit, the Government of Japan has long cooperated with the Basel Convention Project through Regional Centers for Training and Technology Transfer since the end of 1980s, to improve the capacity for development in handling with waste disposal. Japan has supported waste management programs in some states of Africa which have encountered waste dumping by European countries. The cooperative role of Japan and the Secretariat of the Basel Convention can be observed from the establishment of Regional Centers for Training and Technology Transfer in Jakarta, Indonesia and in Beijing, China, 1997.[23] The Government of Japan sent Japanese experts to the Training Course of Hazardous Waste Management and Practice in Beijing in 1999 in order to provide information about practical knowledge and recycling technique in dealing with waste management. In addition, the Government of Japan has played an important role as the host of Workshop on Prevention of Illegal Trans-boundary Movement of Wastes in close collaboration with the Basel Convention and its member countries. The

[23] *The Government of Japan has also supported financial contribution to Basel convention to support regional and sub-regional centers since 1997. Japan provided financial support of US$ 350,000 for both centers in Indonesia and China.*

Workshop on Prevention of Illegal Trans-boundary Movement of Wastes was held in Tokyo in December 2004. Ms. Yuriko Koike, former Minister of Environment, underlined the importance of information exchange and cooperation among countries. The promotion of the 3Rs was addressed. The representative of the Ministry of Environment of Japan proposed to establish the Asian Network for the prevention of Illegal Trans-boundary Movement of Waste as well.

The Government of Japan has worked hard to build a sound material-cycle society in line with the issue of waste management through the 3Rs concept and with consideration to global warming. Japan has continued to move forward by assisting other countries to deal with the problem of waste and to develop proper waste disposal programs. Japan has made a major international contribution to the world, especially in relation to the global environment through the use of her financial and technological capabilities. In addition, her experiences and knowledge have been applied with great benefit to developing countries.

International cooperation and performance by Japan in the field of waste management has been carried out mostly through environmental assistance as many countries lack environmental awareness or knowledge, including the creation of proper waste treatment and disposal. Waste minimization efforts by Japan in developing countries have supported the capacity for development[24] of waste management programs in order to form a sound material-cycle society.

JAPANESE ENVIRONMENTAL ASSISTANCE TOWARDS INTERNATIONAL WASTE MANAGEMENT AND THE 3R INITIATIVE

Financial Assistance

Financial assistance has been a significant factor undertaken by the Japanese government in order to aid in environmental development. For developing countries, the budget allocation for public utilities is deficient nationwide leaving no funds left for environmentally sound programs. Financial contributions from developed countries prove to be crucial, as assistance to developing countries eases some of the burden. Japan has mainly supported the promotion of environmental measures through Japanese Official Development Assistance (ODA). ODA has been the primary channel for Japan to exercise her active foreign policy and role by becoming a major donor and leader in the international community. Prime Minister Yasuhiro Nakasone has taken the ODA policy under consideration. He initiated a large-scale expansion of the ODA's budget. Japanese ODA's utilization was originally aimed at providing for economic cooperation and social infrastructure development, including human resource development and institution building. In order to cope with the new challenges of the current global situation, the Government of Japan has taken a wider range of issues into consideration for further direction of Japan's ODA in the post-Cold War era. The environmental issues are an important area of

[24] Regarding the UNDP, capacity in development is the ability of individuals, organizations and societies to perform functions, solve problems and set and achieve goals.

focus which need to be addressed and have been included in ODA Charter of Japan. The Government of Japan was determined to take the initiative and enhance cooperative efforts in dealing with environmental issues through ODA.

JICA appears to be the main agency sharing the responsibility for implementing ODA and along with the Japanese Government has provided environmental assistance to other countries. The role of Japanese ODA has been very important. In the area of international waste management after the Cold War, the Government of Japan has provided financial support to many countries through grant aid projects, in accordance with the movement of JICA for handling with waste treatment.

Japanese ODA Disbursement on Waste Management (Grant Aid)

Year	Grant Aid Project
1991	Project for the Improvement of Garbage Collection Equipment in the City of Managua, Nicaragua (403 million yen)
1992	Urban Sanitary Equipment Project in Six Cities (Santa Cruz, Dl Alto, Oruro, Potosi, Talija and Trinidad) of Bolivia Phase II (2.87 billion yen) The Study for Integrated Management of Urban Solid Waste in Santo Domingo Metropolitan Area of Dominican Republic The Project for Improvement of the Solid Waste Management System in Vientiane, Laos Municipal Solid Waste Management of the Guatemala Metropolitan Area, Guatemala The Project for Waste Improvement for Karachi, Pakistan Solid Waste Management in Tegucigalpa, Honduras
1993	Improvement of Solid Waste Management in the Greater Amman, Jordan (504 million yen) Project for Improvement of Solid Waste Management for Bamako, Mali Project for Improvement of Solid Waste Management in Sana'a, Yemen Municipal Solid Waste management of the Asuncion Metropolitan Area of Paraguay
1994	Project for the Improvement of Solid Waste Management in Alexandria City, Egypt Phase I (Trucks, Equipment/ 1,161 million yen) Project for Improvement of Solid Waste Management for Djibouti Project for Improvement of Solid Waste Management in Aden, Yemen
1995	Project for Improvement of Solid Waste Management in Major Local Areas of Jordan (1.155 billion yen) Project for Improvement of Garbage Collection and Disposal in Rawalpindi City of Pakistan (681 million yen) Project for Improvement of Solid Waste Management in Alexandria City, Egypt Phase II (1,980 million yen)

Year	Grant Aid Project
	Solid Waste Management in San Salvador, El Salvador The Project for Improvement of Solid Waste Management in Callao, Peru Regional Solid Waste Management for San Salvador Metropolitan Area, El Salvador Rehabilitation of Collection and Treatment Facility for Solid Waste in Callao City, Peru Project for Improvement of Waste Disposal Equipment in the City of Damascus, Syria Improvement of Solid Waste Management Project for Colombo Metropolitan Area, Sri Lanka
1996	Project for Improvement of Environmental Conditions in Quetta City, Pakistan (660 million yen) The Project for Improvement of Solid Waste Management System in Vientiane Urban Area , Laos (705 million yen) Project for the Improvement of Solid Waste Management in Alexandria City, Egypt Phase II (Compost Plant, Construction/ 900 million yen) Solid Waste Management for Vanuatu Solid Waste Management in Addis Ababa, Ethiopia Solid Waste Management in the Major Local Cities of Jordan The Project for Improvement of Garbage Collection and Disposal in Rawalpindi City of Punjab Province in the Islamic Republic of Pakistan
1997	Project for Improvement of Solid Waste Management in Alexandria City Phase II (Compost Plant, construction/ 1,080 million yen) Solid Waste Management in Tegucigalpa, Honduras Solid Waste Management Project for Colombo Metropolitan Area, Sri Lanka Rehabilitation/Expansion Project of Sewage Works in the Municipality of Chitungwiza, Zimbabwe
1998	Project for Improvement of Waste Management for Aleppo, Syria Solid Waste Management for the Metropolitan Area of Asuncion, Paraguay
1999	The Project for Improvement of Waste Disposal Equipment in the Palestinian Interim Self-Government Authority
2000	The Project for Urgent Equipment Supply for Waste Management in Hanoi City, Vietnam (896 million yen) Waste Management and Compost Program for Samoa
2002	Project to Grant Recycled Waste-Collecting Vehicles to Thimphu City, Bhutan (8 million yen)
2003	The Project for Improvement of Solid Waste Management in Xian City of China (1,323 million yen)

Year	Grant Aid Project
2004	Project for Industrial Waste Management, Brazil (153 million yen) The Project for the Improvement of Solid Waste Management in the Greater Amman of Jordan Phase II (743 million yen) Supplying Equipment for New Landfill Site of Madona - Ghabawi, Jordan Solid Waste Improvement for Marchand and its Environs (Saint Lucia Solid Waste Management Authority)
2006	The Project for the Improvement of Equipment for Solid Waste Treatment in Local Cities of Syria (583 million yen) Implementation Support for 3R (reduce-reuse-recycle) Initiative for a Sound Material-Cycle Society in Hanoi, Vietnam (470 million yen)

Prepared by Oranuch Angkapakornkul

Technical Cooperation

Financial assistance alone is inadequate as a tool for environmental development in developing countries. Technical cooperation is also necessary. Cooperation through technology is one of the means by which the Japanese government promotes its position as a leader in the area of environment. Following participation in the Colombo Plan,[25] Japan began to co-operate and provide technical support since October 6, 1954.

Technical assistance has been a priority for Japan's ODA which has been carried out by JICA since its establishment in 1974. Japan has shown her willingness to support the progress of the 3R Initiative through technical cooperation, which has been identified as one of the priority targets of Japan's ODA in the area of environment, in order to provide technical knowledge and promote better awareness in recipient countries. For developing countries to have the capacity for development, there must be technical assistance. Technical cooperation covers skill, knowledge and technology transfer to developing countries for social development. JICA has been supporting technical assistance for developing countries in order to strengthen national capacity for waste management.

Technical cooperation consists of 1) implementation of technical training; 2) the dispatch of Japanese experts and volunteers; 3) development study; and 4) appropriate Japanese technology transfer. Many developing countries have encountered the problem of waste but have lacked the skills and knowledge to deal with the problem. Having had long-term domestic experience with appropriate waste management, the Japanese Government has been willing to share her experience with other countries in collaboration with

[25] *The Colombo Plan was launched in 1950 for the purpose of facilitating economic and technical cooperation among countries in South Asia, Southeast Asia and the Pacific. The headquarters is located in Colombo, Sri Lanka.*

JICA technical cooperation. Technical cooperation in the area of waste management has been launched and continues to be utilized in various countries.

In terms of technical training and cooperation, Japan has dispatched Japanese experts and members of the Japan Overseas Cooperation Volunteers (JOCV) in specific fields to share their knowledge, provide technical support and work with the local communities in recipient countries for either a short or long-term period. In the field of waste management, Japan has dispatched many experts to developing countries who provide knowledge and ideas for practical improvement, deepening understanding, aid in the development of technical skills and enhanced capacity development. Cooperation for human resources development has been provided through the dispatch of volunteers and the acceptance of technical training in order to develop a group of qualified people who will lead development planning in the future.

Dispatch of Experts, JOVC, and Senior Volunteers for Waste Management

Fiscal Year	Middle East	Africa	Asia	Latin America	Europe	Pacific
1993				Guatemala		
1994				Argentina		
1995			China Thailand Philippines Indonesia	Argentina Paraguay		
1996			Maldives	Bolivia Argentina		
1997	Bahrain Morocco		Indonesia	Costa Rica		Samoa
1998	Tunisia					
1999			Philippines Laos Mongolia Indonesia Vietnam	Costa Rica Brazil		
2000	Saudi Arabia Tunisia	Kenya	Pakistan Laos Cambodia Indonesia Sri Lanka Bangladesh	Mexico Costa Rica Nicaragua Paraguay		Samoa

Fiscal Year	Middle East	Africa	Asia	Latin America	Europe	Pacific
2001	Bahrain Turkey	Kenya	Thailand Laos	Paraguay Dominican Republic		Samoa
2002			Uzbekistan Pakistan Nepal Philippines	Cuba El Salvador Dominican Republic		Fiji
2003	Tunisia	Tanzania	Philippines Cambodia Bangladesh	Bolivia Costa Rica	Czech Republic Serbia Montenegro	

Source: JICA

JICA, on behalf of the Japanese Government, has collaborated with the World Health Organization (WHO) and the South Pacific Regional Environment Programme (SPREP) to carry out a training course and program in regards to municipal solid waste management in Pacific Island countries from 2001 onwards. This collaboration was initiated with the purpose of improving proper health care waste management for five years in line with Miyazaki Initiative. Between 2001 & 2004, there were 52 people participating in the training course. The Government of Japan decided to extend the training course for Pacific Island countries further for five years starting from 2005 with continued cooperation between the JICA and WHO. The Training Course in Municipal Waste Management has been operated annually. Written and video information related to waste management were provided during the course. The objective of this annual training course was aimed at improving skills and knowledge about waste management through a regional information network and waste training courses. JICA has continued to operate in providing technical training to SPREP member countries[26] and Samoa on waste management through the Project of Solid Waste Management in Oceania Region making a commitment to aid in the period of 2006-2010. This Project has been implemented with long-term assistance including the dispatch of Japanese experts on waste treatment, landfill management and human resource development.

It is very important to further raise public concern, increase environmental awareness and deepen understanding of appropriate waste minimization and treatment. In this regard, human

[26] *The focused group of this project are the Pacific Island Forum Countries Region which are Cook Islands, Federated States of Micronesia, Fiji, Kiribati, Marshall Islands, Nauru, Niue, Palau, Papua New Guinea, Samoa, Solomon Islands, Tonga, Tuvalu and Vanuatu.*

resource development and public education concerning waste disposal and recycling are crucial.[27] JICA has designed educational projects and programs about waste disposal and recycling for developing countries. This has been a high priority in order to provide hygiene education and to promote public awareness. Since 1991 there have been 11 pilot projects carried out by JICA for hygiene education or raising awareness. Environmental education and awareness building is a self-help measure for further development. Educational development is very important to foster and enhance human resources for having more consideration of waste management awareness and appropriate waste treatment. The promotion of the 3Rs and appropriate waste disposal has been addressed through educational programs.

In the case of waste management in Sri Lanka, as the first example, JICA operated a development study in 2002-2003. Environmental education for waste treatment has remained a top priority since the pilot project where JICA has aimed to provide knowledge about waste problems, waste treatment and environmental awareness of the local people for long-term development. JICA has established environmental education centers in rural cities in Sri Lanka as models of environmental education including Chilaw City, Matale City, Nuwara Eliya City and Budulla City. These are places where youth and other local people can learn about the environment and waste management. Environmental information was distributed in the form of banners and leaflets at each environmental education center. Bampaha City has since launched a recycling campaign in the schools to encourage students to learn about and realize the importance of recycling activities such as waste sorting. The recycling systems have been in operation in the schools. The Ministry of Environment and Natural Resources of Sri Lanka in collaboration with JICA distributed picture books for waste education and teaching manuals to schools for children throughout the country. As a result of school's involvement in recycling activities as well as environmental education workshops, teachers and students have had more concerns about waste treatment.

Regarding the transfer of technology and know-how, Japanese technical assistance has played a large role. Today, Japan is noted as one of the most advanced countries in terms of science and technology. Many of Japan's technologies in the environmental field are the most advanced in the world. Japanese domination in the purchase and production of environmental technologies and services has been very influential. Japanese technology has become one of he most significant instruments to help recipient countries to improve their environmental conditions. The Government of Japan has carried out technology transfer in line with JICA's development studies. Technology transfer has been operated by Japanese experts and JOCVs.

Japan is now emphasizing environmentally sustainable development technologies in her foreign aid programs. Transfer of know-how and environmentally-friendly technologies is essential for success of the 3Rs. The Ministerial Conference on the 3R Initiative addressed that the development of

[27] *Interview with Asst. Prof. Dr. Kampol Ruchiwit*

suitable technologies to deal with waste management is an urgent priority. 3R-related technologies can be divided into 3 categories: 1) recycling-related; 2) eco-design; and 3) new technologies.[28] Japan's experience and advanced technologies can play a significant role in handling the problem of waste in developing countries by promoting the use of environmentally friendly and advanced technologies. According to Japan's Action Plan for a worldwide sound material-cycle society, it was articulated that:

"Japan is in a position to, through dissemination of its own experience and technologies to the world, support capacity building of developing countries and regional/global international cooperation and take a leadership role in international efforts to establish a sound material-cycle society on the 3Rs even as it strengthen its domestic efforts towards the establishment of such a society."

Involvement in environmental issues by Japan has shown a positive movement towards cooperation and contribution to the international community on global issues. The Government of Japan has made an active contribution in the area of waste management for developing countries in order to enable people to have self-help efforts and to strengthen capacity improvement for long-term development. Japanese environmental assistance benefits the environment in developing countries.[29]

Japan's involvement reflects her potential to assist developing countries to improve waste management. The role of Japan in helping developing countries through ODA, technical cooperation as well as technology transfer towards waste management has been useful, supportive, and in line with the 3Rs Initiative on international cooperation.

Environmental issues disregard national boundaries. The impacts of environmental problems spread all over the world. In an effort to overcome the problem, international cooperation and collaboration is vital for all to help finding the

---

[28] *Recycling-related technologies (Technologies for the minimization, recycling, recovery and treatment of wastes)*
This category includes specific recycling technologies for specific waste products that combine several elemental technologies and comprehensive system technologies. These are applied to recycling and remanufacturing of multiple types of wastes and waste products in joint treatment facilities or recycling centers established with public assistance. Many of these technologies are labour-intensive and relatively low-cost. In particular, the promotion of the 3Rs in developing countries usually requires basic technologies to enable volume reduction and the sorted treatment of wastes, including "shedding, screening, washing, drying,dehydrating" and/or other basic technologies, prior to the use of such technologies, the sorted collection recyclable wastes and other general wastes is required.

Eco-design technologies

Eco-design technologies include those that enable reduction in materials, production technology of easily recyclable materials, product design technologies that facilitate reuse of products easily by upgrading performance and manufacturing technologies for easier disassembly. The latter deals with separation and screening of products to enable reuse and recycle and related to industrial processed with minimal waste generation and a low level of hazard, such as cleaner production and clean technologies. In most cases, they are developed by individual manufacturers, and apply to their in-house processes and specific products. To make use of such technologies, the payment of license fees is usually required. Cleaner production and eco-friendly design technologies have been developed and are applied in most developed countries and some developing countries. However, the level of commitment varies according to the company.

New technologies

New technologies include biotechnology, nanotechnology and information technology. Application of these technologies is expected to result in new kinds of proposals for technological systems promoting the 3Rs.

[29] *Interview with Asst. Prof. Dr.Kampol Ruchiwit and Dr.Yongsak Kachonpadungkitti; Official Government News Portal of Sri Lanka, "Minister Seeks Japanese Assistance for Solid Waste Management Program,"*

solutions - together. International participation and cooperation have become key characteristics of global sustainable development. In accordance with Neo-liberal institutionalism, close collaboration and integration among states at regional and global levels are crucial to achieve mutual benefits for the international community. It is essential to cooperate internationally through regional or international organizations in order to achieve long-term development rather than individual gains with short-term solutions.

For building a recycling-oriented society worldwide, Japan believes that one person or one country is not enough. It is important to promote the 3R Initiative through regional and international cooperation. In the area of waste management, close integration is required to further improvement of the 3Rs at global level. As the formation of a sound material-cycle society is progresses, the understanding, participation and cooperation among countries are essential in building a recycling-based society worldwide. The aforementioned organizations have become an important channel through which Japan can play a significant role in promoting the 3Rs, in order to strengthen mutual collaboration and achievement globally. Echoes of Japan's initiatives for cooperative movements and activities on the international stage can be seen and heard internationally.

In conclusion, international cooperation and the environmental assistance of Japan in the area of waste management has brought positive benefits to Japan and recipient countries mutually. The Japanese experience on domestic waste treatment has been disseminated to other countries. Information exchange has proved useful for applying to further development in order to come closer to achieving the 3Rs across national boundaries. Developing countries can learn from the experiences of developed countries. The support of Japan has enhanced the capacity for development and enabled developing countries to appropriately manage the problem more independently, so as to strengthen the improvement of waste management in the international community more efficiently and systematically. Mutual understanding among countries will become deeper. In the meantime, providing environmental assistance to developing countries enables Japan to serve her own interest and to prove herself as a significant actor in exerting her potential to create a better world.

International cooperation and environmental assistance through the JICA movement can provide Japan many opportunities to share experience and knowledge for handling waste management worldwide. More importantly, international contribution and cooperation in environmental fields are significant to provide a good opportunity for the Government of Japan to achieve her national interests and preferences and to assert herself as international environmental leader.[30]

[30] *Ibid*

CONCLUSION: JAPAN AS A LEADER ON INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL AFFAIRS?

The Government of Japan has positively played a significant role in engaging international environmental issues. The recent role of Japan in dealing with the issue of waste treatment is very distinguished. Nevertheless, there are challenges for Japan to become a leader in the environmental field. At the present time, problems related to the environment continue to intensify. Unfortunately, for some countries, the environment is given a low priority and the governments are not willing to cope with environmental problems because of high expense and huge burden. It is difficult for the Japanese Government to persuade those countries to collectively collaborate in the international environmental arena. In addition to Japan's Action Plan for Global Promotion of Zero-Waste Societies, Japan should play a significant role in formulating common practical measures or standards towards waste treatment which can gain widespread acceptance by the international community in order to collaborate for further improvement and development. Furthermore, the Government of Japan must be confident that Japanese environmental contribution and cooperation, in line with financial and technical assistance, can enhance environmental awareness and capacity development in the recipient countries. Japan should be certain that those recipient countries are able to apply knowledge and learn to find the long-term solutions by themselves without complete dependence on Japanese assistance. Involvement in setting common rules for the international community and boosting capacity development for developing countries have the potential to be successful if Japan takes on a larger role in environmental leadership at the international level in the near future.

Reference

Anny Wong. 2001. *The Roots of Japan's International Environmental Policies.* New York : Garland Publishing.

Japan International Cooperation Agency. 2005. *Supporting Capacity Development for Solid Waste Management in Developing Countries: Towards Improving Solid Waste Management Capacity of Entire Society.* Tokyo : JICA.

Lorraine Elliott, 2002. **"**The Global Politics of the Environment,**"** in *The New Agenda for International Relations,* ed. Stephanie Lawson. United Kingdom : Polity Press.

Owen Greene. 2001. **"**Environmental Issues,**"** in *The Globalization of World Politics,* ed. John Baylis and Steve Smith. New York : Oxford University Press.

Secretariat of the Pacific Regional Environment Programme (SPREP). 2006. *Solid management strategy for the Pacific Region.* Samoa : Commercial Printers.

Statistics Bureau & Statistical Research and Training Institute. 2005. *Statistical Handbook of Japan 2005.* Tokyo : Statistic Bureau.

United Nation Environment Programme. 2002. *Progress Report on the Activities Carried out by Nation.*

Articles

Atsushi Terazono. 2005. "Japanese Recycling Laws and International Trade in Recycling Resources," in *International Trade of Recyclable Resource in Asia,* ed. by Kojima Michikazu . Chiba : Institute of Development Economies (IDE)-JETRO.

Harutoshi Funabashi, "Environmental Problems in Postwar Japanese Society. 1993." *International Journal of Japanese Society* 1 (October1992): 3-18; Michio Hashimoto, "The Japanese Experience of Tackling Pollution," *Japan Review of International Affairs* 1, Winter : August.

Hass and Marc A. Levy. 1992. "A Summary of the Major Documents Signed at the Earth Summit and the Global Forum," *Environment* 8 October.

Hiroaki Fujii. 1989. "Japan's Foreign Policy in an Interdependent World," *Japan Review of International Affairs* Fall/Winter Vol.3 No.2.

Japan Society of Waste Management Experts 37 (July 2001).

Japan Society of Waste Management Experts 44 (July 2003).

Japan Society of Waste Management Experts 53 (January 2006).

Japan Society of Waste Management Experts. 2005. Newsletter No.54, October.

Miranda A. Schreurs. 2001. "Japan's Role in Global Environmental Protection," *Japan Foundation Center for Global Partnership* 27 Spring.

Miranda A. Schreurs. 1999. "Policy Laggard or Policy Leader?: Global Environmental Policy-Making Under the Liberal Democratic Party," *The Journal of Pacific Asia 2* (1995): 3- 33; Miyaoka Isao, "Japan's Global Environmental Policy in the late 1980s and early 1990s: Changing from an Eco-Outlaw to a Green Contributo," *Social Science Japan* August.

Morishita Satoru. 2005. "Five Issues for the Three "R"s," *The Japan Journal,* Vol.2 No.4 August.

Shinichi Okada. 2005. Ohkoshi Tadahiro and Nakamura Mayumi, "Reduce, Reuse, Recycle," *Asia Pacific Perspective: Japan*, Vol.3 No.5 September .

Website

http://unfccc.int.files/essential/_backgraund/kyoto_protocol/application/adf/kpstats.pdf.

http://unfccc.int.files/essential/_background/kyoto_protocol/application/pdf/kpstats.pdf.

http://www.basel.int/centers/regcentrestatus99.html

http://www.chinacp.com/eng/epcasestudies/ce_japan.html.

http://www.env.go.jp.80/earth/3r/en/info/09.pdf.

http://www.env.go.jp/earth/3r/en/approach/01.pdf.

http://www.env.go.jp/earth/3r/en/approach/02.pdf.

http://www.env.go.jp/earth/3r/en/info/04_01.

http://www.env.go.jp/earth/3r/outline/html.

http://www.env.go.jp/en/lar/blaw/ch1.html

http://www.env.go.jp/en/lar/wastelaw/SMCSlaw.pdf.

http://www.env.go.jp/en/laws/recycle/01.pdf.

http://www.env.go.jp/en/laws/recycle/o8.pdf

http://www.env.go.jp/en/pol/bplan/contents.htm.

http://www.env.go.jp/en/w-paper/1998/index.html.

http://www.env.go.jp/en/w-paper02/2004/full.pdf.

http://www.env.go.jp/policy/hakusyo/kodomo.html

http://www.env.go.jp/press/file_view.php3?serial=6381&hou_id=5528

http://www.env.go.jp/recycle/3r/en/s_officials/06/pdf.

http://www.env.go.jp:80/earth/3r/en/info/03_02.pdf.

http://www.fpcj.jp/e/mres/briefingreport/bfr_219.html?PHPSESSID=94043a47f30477b7b725ba85c034a241.

http://www.gdrc.org/uem/waste/japan-examples.html.;

http://www.iges.or.jp/kitakyushu/mtgs/network/kin2/Documents/Presentations%20and%20Papers%
20(FROM%20MEETING)/15%20October/1.%20Opening%20Session/ESCAP.pdf.;

http://www.japanfs.org/db/database/cgi?cmd=dp&num=1463&dp=data_e.html

http://www.japanfs.org/en/newsletter/200312-2.html.

http://www.jica.go.jp/english/publication/network/net_vol15/03main01.html.

http://www.johannesburgsummit.org/html/prep_process/national_reports/japan_national_repo rt.pdf.

http://www.mofa.go.jp/policy/economy/summit/2002/policy-f.html.

http://www.mofa.go.jp/policy/environment/pamph/2000/convention.html.

http://www.mofa.go.jp/policy/environment/wssd/2002/kinitiative2.html.

http://www.mofa.go.jp/policy/environment/wssd/2002/kinitiative3-2.html

http://www.mofa.go.jp/policy/environment/wssd/2002/kinitiative5.html.

http://www.mofa.go.jp/policy/oda/mdg/pamph2015.pdf.

http://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/1987/1987-contents.htm#CONTENTS.

http://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/1992/1992-1-2.htm.

http://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/2004/chap3-c.pdf.

http://www.news.lk/index2php?option=com_content&task=view&id=3425&Itemid=44.;

http://www.un.org.esa.agenda21/natlinfo/countr/japan/Japansanitation04f.pdf.

http://www.un.org.geninfo/bp/enviro.html.

http://www.unep.org/GC/GC23/documents/GC23-INF11.pdf.

http://www.wasteage.com/mag/waste_japaese_recycling_law/index.html.

Institutions, Incentives and Electoral Participation in Japan By Yusaku Horiuchi

เอกสิทธิ์ หนุนภักดี *

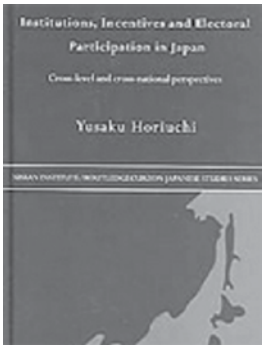

***Horiuchi** เป็นผู้สอนใน Asia Pacific School of Economics and Government ที่ Australian National University สาขาที่เชี่ยวชาญคือเศรษฐศาสตร์การเมืองและการเมืองเปรียบเทียบ หนังสือเล่มนี้ปรับปรุงมาจากวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของเขาที่ MIT หากสนใจงานของเขาสามารถเข้าไปดูเพิ่มเติมได้ที่ http://www.horiuchi.org/*

สิ่งที่น่าสนใจในหนังสือเล่มนี้อาจจะไม่ได้อยู่ที่ผลของการศึกษา แต่เป็นวิธีคิดของ Horiuchi ที่เสนอแนะว่า ควรจะทำการศึกษาประเด็นต่างๆ เป็นรายประเทศ เพราะว่าจากกรณีนี้ทำให้เห็นว่าผลการศึกษาโดยตะวันตกที่เชื่อกันมานานว่าเป็นจริงนั้น อาจจะไม่ได้สากลพอที่จะปรับใช้ได้กับทุกประเทศ

หนังสือเล่มนี้ปรับปรุงมาจากวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของผู้เขียน (Horiuchi) ซึ่งเริ่มจากการสังเกตความแตกต่างของอัตราใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ในสหรัฐฯนั้น อัตราการใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับชาติจะสูงกว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ในขณะที่ในญี่ปุ่นนั้น อัตราการใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นจะสูงกว่า

จากข้อสังเกตนี้ Horiuchi จึงตั้งคำถามขึ้นมาชุดหนึ่งว่า ปรากฏการณ์นี้ในญี่ปุ่นถือเป็นกรณีพิเศษหรือไม่? ทำไมญี่ปุ่นจึงมีความผกผันของอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นแตกต่างกับประเทศประชาธิปไตยอื่นๆ? มีทฤษฎีใดบ้างที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้? ปัจจัยใดที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์เช่นนี้? และปรากฏการณ์เช่นนี้จะนำไปสู่การกำหนดนโยบายและนำไปปฏิบัติได้หรือไม่? อย่างไร?

* *นักวิจัยประจำโครงการสันติไมตรีไทย-ญี่ปุ่น*

อัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นสูงกว่าการเลือกตั้งระดับชาติ นับเป็นลักษณะพิเศษของญี่ปุ่น โดยเฉพาะในบริเวณชานเมืองและชนบท แต่ปรากฏการณ์นี้ก็ไม่ได้มีเฉพาะที่ญี่ปุ่นเท่านั้น ยังมีบางประเทศที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส เป็นต้น Horiuchi นิยามลักษณะที่อัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งผกผันเช่นนี้ว่า turnout twist

โดยทั่วไปแล้ว นักรัฐศาสตร์เชื่อกันว่าอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับประเทศจะสูงกว่าการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ดี ได้มีคำอธิบายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะ turnout twist นี้อยู่สองรูปแบบ นั่นคือ ปกติประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจการเลือกตั้งท้องถิ่นต่ำกว่าการเลือกตั้งระดับชาติเพราะมีผลประโยชน์น้อยกว่า และประการที่สอง ในบางประเทศที่มีอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งระดับท้องถิ่นสูงกว่ามาก เช่น ในญี่ปุ่นและฝรั่งเศสเป็นเพราะวัฒนธรรมเฉพาะของประเทศนั้นๆ

Horiuchi เห็นว่าแม้จะมีการอธิบายในเรื่องอัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งดังข้างต้นแล้วก็ตาม แต่ยังไม่ได้มีการสร้างรูปแบบที่สามารถใช้อธิบายข้ามชาติได้ ดังนั้นในหนังสือเล่มนี้ เขาจะเสนอรูปแบบที่กว้างขึ้นเพื่อให้สามารถปรับใช้ได้กับทั้งสองกรณี (แนวคิดเรื่องผลประโยชน์ และแนวคิดที่ว่าด้วยวัฒนธรรมเฉพาะ)

Horiuchi ตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยที่ทำให้อัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งมากหรือน้อย นอกจากจะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์แล้วยังเกี่ยวข้องกับความสำคัญของ *"เสียง"* ของประชากรที่ไปใช้สิทธิด้วย กล่าวคือ สำนึกของประชากรว่าเสียงของตนเองมีความสำคัญต่อการเลือกตั้ง หรือ *"ความสำคัญของการใช้สิทธิ"* มีผลมากกว่า *"ความสำคัญของการเลือกตั้ง"* และเขาได้ทดสอบสมมติฐานนี้ด้วยข้อมูลที่หลากหลาย ตรวจสอบข้อมูลข้ามระหว่างชาติ ข้ามระหว่างชุมชน เก็บข้อมูลในระดับบุคคล จากนั้นจึงสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาทั้งหมดเพื่อยืนยันสมมติฐานของเขา

จากสิ่งที่ Horiuchi ได้พบ เขาได้เสนอแนวคิดทั้งในด้านทฤษฎีและด้านนโยบายไว้สามสี่ประการ **ประการแรก** ข้อสรุปของภูมิปัญญาตะวันตก (สหรัฐฯและประเทศในแถบยุโรป) ไม่จำเป็นต้องเป็นจริงเสมอไป เช่น อัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับชาติจะสูงกว่าในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการสำรวจในประเด็นดังกล่าวในประเทศต่างๆ ที่ยังไม่เคยมีการสำรวจมาก่อน ดังนั้น เพื่อความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นในเรื่องนี้ จึงควรจะทำการสำรวจและเก็บข้อมูลในประเทศที่ยังไม่เคยมีการสำรวจมาก่อน **ประการที่สอง** การศึกษาแบบเปรียบเทียบที่กระทำในหนังสือเล่มนี้ให้ผลที่มีชีวิตชีวา และควรจะกระทำเพื่อความเข้าใจพฤติกรรมในการใช้สิทธิของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง **ประการที่สาม** เขาเสนอแนะเชิงนโยบายว่า ควรจะออกแบบระบบเศรษฐกิจการเมืองที่ช่วยทำให้ประชาชนสำนึกถึงความสำคัญของผลประโยชน์และความสำคัญของคะแนนเสียงของตน

กล่าวโดยสรุปแล้ว อัตราการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน เป็นผลมาจากผู้สมัครและการตอบสนองต่อแรงจูงใจของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั่นเอง ในกรณีของญี่ปุ่นที่มีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมาก จึงไม่ได้เกิดขึ้นเพราะวัฒนธรรมเฉพาะของญี่ปุ่นเสมอไป แต่เกิดขึ้นจากการตอบสนองของประชาชนต่อแรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากสถาบันต่างๆ Horiuchi ย้ำว่าไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมในสังคมใดก็ตาม แรงจูงใจมีผลต่อพฤติกรรมเสมอ

สิ่งที่น่าสนใจในหนังสือเล่มนี้อาจจะไม่ได้อยู่ที่ผลของการศึกษา แต่เป็นวิธีคิดของ Horiuchi ที่เสนอแนะว่า ควรจะทำการศึกษาประเด็นต่างๆ เป็นรายประเทศ เพราะว่าจากกรณีนี้ทำให้เห็นว่าผลการศึกษาโดยตะวันตกที่เชื่อกันมานานว่าเป็นจริงนั้น อาจจะไม่ได้สากลพอที่จะปรับใช้ได้กับทุกประเทศ ทำให้เราได้ทราบว่าความรู้ที่มีอยู่มากมายในโลก (ซึ่งส่วนใหญ่ถูกเขียนโดยตะวันตก) นั้น อาจเป็นข้อเท็จจริงที่เขียนขึ้นจากมุมมองหนึ่ง และอาจจะไม่ได้สากล หรืออาจจะไม่ได้เป็นจริงเลยเมื่อนำไปใช้ในพื้นที่หนึ่ง ดังนั้น เพื่อให้สามารถพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เราควรจะทดสอบความรู้ที่มีอยู่เดิมนั้นเสียก่อนว่า สามารถนำมาปรับใช้กับปัญหาที่ต้องการแก้ไขได้หรือไม่ และหากไม่สามารถปรับใช้ได้ การกำหนดจุดยืนและทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนั้นด้วยตนเองก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

Contributors

ชาญวิทย์ ชัยคันย์
พนักงานคดีปกครอง 4 สำนักงานศาลปกครอง
Master of Art in Area Studies (Japanese Studies)
Tsukuba University, Japan
E-mail : snooker@rocketmail.com

จิราภรณ์ ทองทวี
จบการศึกษาระดับปริญญาโทจาก
คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาญี่ปุ่นศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
E-mail: yoroshiku_y@hotmail.com

อรนุช อังคภากรณ์กุล
Master of Arts in International Relations
Thammasat University, Thailand
E-mail: oranuch.an@ntt.co.th

เจ้าของ : โครงการสันติไมตรี ไทย-ญี่ปุ่น (สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)

กองบรรณาธิการ : รศ.ดร.ศิริพร วัชชวัลคุ, เอกสิทธิ์ หนุนภักดี, กมลวรรณ สมดี, พรรณยุพา ธรรมวัตร

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิจัย บทความและสาระความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับญี่ปุ่นแก่ผู้กำหนดนโยบาย ข้าราชการ และผู้ที่สนใจทั่วไป

สถานที่ติดต่อ : โครงการสันติไมตรี ไทย-ญี่ปุ่น ห้อง 608 ชั้น 6 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทรศัพท์/โทรสาร : 0-2221-2422
E-mail address : japanwatch2007@gmail.com

ออกแบบ : บริษัท สร้างสื่อ จำกัด 17/118 ซอยประดิพัทธ์ 1 สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10400

The Other Sides of the Sun

Net Cafe Refugees

(http ://darkdiamond.net/web-notes/no-place-like-home-5400-japanese-live-in-manga-cafes/)